

YKSINKERTAISESTI
KESTÄVÄÄ

Esteettinen kestävyys muotoilua uudistavana näkökulmana

Johanna Välinoro ▪ opinnäytetyö ▪ LAB Muotoiluinstituutti 2024

YKSINKERTAISESTI KESTÄVÄÄ

— Esteettinen kestävyys muotoilua uudistavana näkökulmana

Johanna Välinoro

Opinnäytetyö

59 sivua

LAB-ammattikorkeakoulu, Muotoiluinstituutti

Medianomi (AMK)

Visuaalisen viestinnän koulutus, Graafinen suunnittelu

Kevät 2024

SIMPLY SUSTAINABLE

— Aesthetical sustainability as a transformative insight in design

Johanna Välinoro

Bachelor's thesis

59 pages

LAB University of Applied Sciences Institute of Design and Fine Arts

Bachelor of Culture and Arts

Degree Programme in Visual Communication, Graphic Design

Spring 2024

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö lähti opintojen aikana syntyneestä havainnosta, siitä, kuinka vaikeaa on puhua kestävyydestä visuaalisuuden yhteydessä. Graafinen muotoilu, joka on ytimeltään visuaalista, erotetaan muotoilussa usein omaksi alueekseen, ja kestävyysoppaissa visuaalisuutta käsitellään tehokkaan viestinnän näkökulmasta. Viestin erottaminen sisällöstä, esineestä tai asiasta ja käytöstä seurauksineen vaikeuttaa myös aiheen hahmottamista. Tutkielmassa havaittiinkin tarvetta uudelle, monialaiselle kestävä muotoilun tarkastelulle, ja ehdotettiin kestävä, ja samalla visuaalisuutta laajemmin, esteettisyyden pohdintaa. Aihetta lähestyttiin kolmen tutkimuskysymyksen avulla:

1. Mitä esteettinen kestävyys voi tuoda graafisen muotoilijan ajatteluun?
2. Miten kestävyys ilmenee; miltä se näyttää ja tuntuu?
3. Kuinka muotoilla yksinkertaisesti kestävä?

Tutkielmassa syvennyttiin estetiikan filosofi, professori emerita Yuriko Saiton arjen estetiikkaan. Saito suuntaa huomion arjessa tavallisiin, ja silti usein heikosti tunnettuihin esteettisiin arvostuksiin ja makuihin, ja johdattaa pohtimaan niitä laajemmin, kestävä hyvinvoinnin kannalta. Yhteys kestävyteen syntyy Saitosta niissä kokemuksissa ja suhteissa, joissa esineiden, asioiden ja toiminnan esteettiset laadut vaikuttavat ihmisten reaktioihin: tunteisiin, ajatuksiin ja toimintaan, ja lopulta ympäristön ja maailman tilaan. Saiton vihreän estetiikan piirteet ohjaavat havainnoimaan näitä esteettisiä laatuja ja pohtimaan prosesseja, kuten kulumista, vanhenemista tai vaikkapa sään aiheuttamaa epämuokavuutta. Näitäkin voidaan lähestyä esteettisessä kokemuksessa ei vain väistämättä tai muotoilulla poistettavina vaan arvostettavina ominaisuuksina, joille paitsi annetaan tilaa, myös muotoillaan mahdollisuuksia.

Tutkielman menetelmänä oli laadullinen, aineistolähtöinen tutkimus ja reflektio. Vihreän estetiikan piirteet toimivat siinä viitekehyksenä, jonka avulla vastattiin kysymykseen esteettisen kestävyuden annista muotoilijalle. Havaintojen pohjalta syntyneitä tulkintoja kehitettiin tarkastelemalla kolmen muotoilijan, Per Møllerupin, Steven Walkerin ja Kenya Haran näkökulmia ja muotoiluesimerkkejä. Näin vastattiin kysymyksiin siitä, miltä kestävyys näyttää tai tuntuu ja miten, monin tavoin, yksinkertaisuutta voidaan ymmärtää ja muotoilla. Yksinkertaisuus todettiin myös kestävyuden kannalta perustavanlaatuisiksi, muotoa ja tyyliä moniulotteisemmaksi asiaksi.

Tutkielman havainnot puoltavat esteettisen kestävyuden pohdintaa. Vaikka alussa esitetty toive sovellettavan metodin löytämisestä ei toteutunut prosessin aikana, vihreän estetiikan piirteet voivat toimia muotoilijaa ohjaavina teemoina. Ne voivat auttaa pohtimaan ja purkamaan sekä omia että alan vakiintuneita ajattelutapoja, arvostuksia ja makuja, ja siirtämään huomiota visuaalisuuteen liitetyn halun herättämisestä muotoilun laajempiin vaikutuksiin ja merkityksiin. Käytännössä kestävä muotoilu vaatii toki muutakin osaamista, ymmärrystä ja yhteyksiä niin muihin ihmisiin, luontoon, elolliseen kuin tuotettuunkin ympäristöön. Vihreän estetiikan piirteet rohkaisevat lähestymään tätä maailmaa esteettisen, ekologisesti valistuneen kokemuksen avulla, huolehtimaan ja herkkään asenteeseen tukeutuen. Esteettisen kestävyuden voima piil-leekin metodeja enemmän niissä prosesseissa, joita sen pohtiminen voi käynnistää muotoilijan ajattelussa ja tulevissa muotoilutöissä.

AVAINSANAT Esteettinen kestävyys, arjen estetiikka, graafinen muotoilu, kestävä muotoilu, yksinkertaisuus

ABSTRACT

The idea for the thesis came from a personal observation on how difficult it is to discuss ecological sustainability in the context of visuality. Graphic design, visual at its core, is often separated to its own area in the field of design, and its sustainability guides approach visuality as a means for effective communication. Separating the message from the content, the product from its use and consequences, complicates understanding the topic further. Thus, a need for a new, multidisciplinary approach was identified and an application of aesthetic reflection was proposed. The theme was approached with the help of three research questions:

1. What could aesthetic sustainability bring to a designer's thinking?
2. How does sustainability manifest itself; how does it look and feel?
3. How to design simply sustainable?

The thesis delved into the *everyday aesthetics* of philosopher and professor emerita Yuriko Saito. Saito directs attention to the common, yet less understood aesthetic values and tastes of everyday life, and leads to reflect those in the broader context of sustainable wellbeing. The connection to sustainability arises, according to Saito, through the aesthetic qualities, that people experience and react to in objects, things and behaviours. The reactions; feelings, thoughts and actions, impact the environment and the state of world. The characteristics for green aesthetics, outlined by Saito, guide in identifying and observing those aesthetic qualities, and lead to reflect processes such as wear and tear, aging and, for example, discomforts caused by the weather. These, too, can be approached as aesthetic experiences, not only as unavoidable or removable by design, but also as aesthetically valued and even designed.

The thesis method was qualitative, literature-based research and reflection. The green aesthetics served as a frame of reference; a basis for observations and interpretations, that answered to the question of the opportunities in reflecting aesthetic sustainability. The observations were developed further by exploring the thoughts and examples by three designers, Per Møllerup, Steven Walker and Kenya Hara, answering to the questions on how does sustainability look and feel and how — in many ways — simplicity can be perceived and designed. Simplicity was also found to be a more fundamental and diverse theme than merely an expression of form or style.

The thesis findings defend reflecting aesthetic sustainability in design. Although the wish to find an applicable method, expressed in the beginning, was not realised, the characteristics for green aesthetics were identified as potential guiding themes for a designer. They may assist the designer to realise and dismantle the more established perceptions, values and tastes, and shift attention from the expectation of desirability to the wider impacts, and significance, of design. While application of sustainable design requires more understanding, skills and connection to others — people, nature, living and inanimate environment, objects and things — in practice, aesthetic sustainability encourages approaching this world with an aesthetic, ecologically enlightened appreciation and a caring, sensitive attitude. More than methods, the power of aesthetic sustainability may also lie in the processes that it initiates in the designer's thinking and their future works.

KEYWORDS Aesthetic sustainability, everyday aesthetics, graphic design, sustainable design, simplicity

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6	6 GRAAFISEN MUOTOILUN NÄKÖKULMA	45
1.1 Hankala, kestävä visuaalisuus	6	6.1 Pohdintaa vihreän estetiikan soveltamisesta	45
1.2 Perusteita esteettisyyden pohdinnalle	7	6.2 Työpaja esteettisestä kokemisesta	49
2 TOTEUTUS JA TAVOITTEET	8	7 YHTEENVETO	51
2.1 Tutkielman kulku	8	7.1 Työn tulokset ja arviointi	51
2.2 Tavoite ja tutkimuskysymykset	9	7.2 Itsearviointi ja pohdintaa	52
2.3 Tietopohja	9		
2.4 Menetelmät	9		
3 KESKEISET KÄSITTEET	10	LÄHTEET	54
3.1 Kolme tekijää	10		
3.2 Muotoilu	11	LIITTEET	
3.3 Kestävyys	12	LIITE 1. Yksinkertaisen muotoilun tekniikat (Møllerup)	
3.4 Esteettisyys	14	LIITE 2. Kolme huomiota yksinkertaiseen muotoiluun (Møllerup)	
		LIITE 3. Muotoilun ilmeet ja kestävyys (Walker)	
4 YURIKO SAITON ARJEN ESTETIIKKA	17		
4.1 Taidelähtöisen estetiikan kritiikki	17		
4.2 Kohti uudenlaista esteettistä arvostamista	20		
4.3 Vihreän estetiikan seitsemän piirrettä	21		
4.4 Tulkintaa ja kritiikkiä	31		
5 YKSINKERTAISUUS MUOTOILUN OPPAANA	33		
5.1 Yksinkertaisuus ja muotoilijat	33		
5.2 Eettisenä käytettävyytenä (MØLLERUP)	34		
5.3 Materiaalisena luovuutena (WALKER)	38		
5.4 Avoimena mahdollistajana (HARA)	40		
5.5 Yhteenvetoa yksinkertaisesta muotoilusta	44		

1 JOHDANTO

1.1 HANKALA KESTÄVÄ VISUAALISUUS

Aluksi tunnustus: rakastan kauniita asioita. Ehkä juuri se houkutteli minut opiskelemaan graafista muotoilua, jonka tuotteet ovat usein kauniita, sykkähdyttäviä, uusia ja erilaisia. Kiinnostus vaikuttavaan muotoiluun on sittemmin saanut minut pohtimaan enemmän muotoilun vastuullisuuteen, kuten ekologiseen kestävyys, liittyviä kysymyksiä. Pohdinta on kuitenkin usein pysähtynyt ongelmaan, miten käsitellä kestävyttä ja visuaalisuutta — *puhtaimmillaan sitä, miltä jokin näyttää* — toistensa yhteydessä. Tutkielma lähtee siis tarpeesta hahmottaa graafisen muotoilun ja kestävyys suhdetta uudesta näkökulmasta:

Pohdin, kuinka muotoilija voisi käsitellä ekologista kestävyttä ytimeltään visuaalisessa graafisessa muotoilussa. Miten muotoilun ulkonäkö liittyy kestävyys?

Tätä pohtiessa menossa on planeetan mittaushistorian kuumin jakso (Adkins 2023; Copernicus Climate Change Service/ECMWF 2023) ja ympäristökriisien kimpusta eli *polykriisistä* (Whiting & Park 2023) on tullut lähes arkea. Tilanteeseen on jopa melkein totuttu, mistä esimerkkinä voi mainita kulutuksen palautumisen Covid 19-pandemian jälkeen (Savolainen, Heikkinen & Heinonen 2022). Kiihtyvillä tuotannon, kuljetuksen ja kulutuksen prosesseilla (Steffen ym. 2015) on kuitenkin seurauksensa. Yksi niistä on nopeutunut eläinten, kasvien, eliöiden ja maa-aineksen katoaminen kaiken tuotetun materiaalin — siis myös tavaran — tieltä. Tieto siitä, että maapallolla on nyt enemmän keinotekoista kuin elävää ainesta (Elhacham ym. 2020), hätkähdyttää ja herättää muotoilijana kysymyksiä.

Polykriisillä on vaikutuksia myös ihmisten henkiseen hyvinvointiin, sielläkin, missä useat muualla toteutuneet kriisien seuraukset eivät ehkä vielä näy. Toivosta epätoivoon, suruun ja pettymykseen vaihtelevat *ympäristötunteet* koskettavat nyt jo tieteentekijöitäkin. Vaikka ympäristötunteisiin liittyy myös ajatuksia jaetusta yhteydestä muihin ja motivaatiosta toimia, tunteet kuvaavat tilanteen haastavuutta. (Pihkala 2017, 15; Letters from Climate

Scientists 2021.) Tähän liittyy myös viimeisin tieteellinen arvio useiden maapallon turvallisten rajojen ylittymisestä (Richardson ym. 2023; Stockholm Resilience Center 2023). Mitä muotoilija sitten voi tehdä? Eikö ainakin visuaalisuuden pohtiminen ole epäolennaista?

Kuinka säilyttää toivo, toimintakyky ja luovuus tilanteessa, jossa tieteentekijöitäkin ahdistaa? Onko visuaalisuuden pohtimisesta ylipäätään mitään hyötyä?

Uudemmassa kestävä muotoilun kirjallisuudessa huomioidaan, että niin ympäristökriisin ongelmien ratkomisessa kuin siinä elämisessäkin tarvitaan useita erilaisia, samanaikaisesti toimivia lähestymistapoja ja monenlaista yhteistyötä. Tarvitaan tieteen ja taiteen rajojen ylittämistä, ymmärrystä ihmisten tunteista ja kokemuksista sekä ulkopuolelle jätettyjen ryhmien, kuten alkuperäiskansojen ja itse luonnon osallistamista. (Ceschin & Gaziulusoy 2019; Fletcher, St.Pierre & Tham 2019.) Ajatteluun ja asenteisiin vaikuttamisen on myös havaittu edistävän systeemisiä muutoksia, jollaisia ympäristökriisien tapausten viheliäisten ongelmien ratkominen edellyttää (Meadows 1999). Näin myös visuaalisuudessa voi ajatella piilevän ekologista kestävyttä edistäviä tekijöitä.

Muotoilijalla nähdään myös usein olevan jopa muita suurempi vastuu kestävyysmurroksessa, toimiihan tämä tuotannon ja suunnittelun alkuvaiheissa, joissa pääosa ympäristövaikutuksista ratkaistaan. Muotoilija on näin, tiedostamattaankin, sidoksissa muotoilun seurauksiin. (Vezzoli & Manzini 2008, IX–X; Claver Fine 2016, XX–XXIII; Niedderer ym. 2018, 12.) Lisäksi muotoilu nähdään usein myös jo itsessään velvoittavana, ainakin silloin, kun se määritellään *kyvykkydeksi edistää toivottuja tulevaisuuksia* (Simon 1969 ja Ludden 2014, Nieddererin, Clunen & Luddenin 2018, 4, 11, 12 mukaan). Tällöin muotoilijan myös odotetaan osallistuvan alaansa laajempaan, sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen, jopa poliittiseen muuttamiseen (DelSesto 2022; Fry 2019).

Moni asia graafisessa muotoilussa tuntuu kuitenkin vastustavan ekologista kestävyyttä. Graafiset tuotteet, kuten mainokset ja kampanjamateriaalit, suunnitellaan usein lyhytkestoisiksi ja niistä tulee nopeasti jätettä (Newark 2002, 10–11). Vahva sidos mainontaan ja markkinointiin (Hinkka 2012; Heller 1997, 112, 114–15) on myös ohjannut alan visuaalisuuden tarkastelun haluun — tyyliin, muotiin ja trendeihin — erityisesti ostopäätökseen vaikuttavina tekijöinä. Siksi muotoilijoiden myös odotetaan luovan uusia, tunteisiin vetoavia tai muuten sävyyttäviä, erottuvia brändejä, joilla yritykset ja tuotteet menestyvät markkinoilla (Kotler, Kartajaya & Setiawan 2010; Neumeier 2007). Brändit liittyvät toisaalta ajateltua moninaisempaan kulttuuriseen toimintaan, kuten kuluttajaheimoista kirjoittavat Cova, Kozinets & Shankar (2007) esittävät, jolloin niillä lienee myös yhteyksiä kestävyYTEEN. Vastaavaa pohdintaa on kuitenkin vaikea löytää graafisen muotoilun pääosin idea- ja inspiraatiolähtöisestä kirjallisuudesta (Kalman, Miller & Jacobs 1994, 25–26).

1.2 PERUSTEITA ESTEETTISYYDEN POHDINNALLE

Ehdotan tutkielmassa esteettisen kestävyYden pohdintaa, sillä se tarjoaa visuaalisuutta laajemman ja kokemuksellisemmän näkökulman, ja korvaa visuaalisuuden termillä esteettisyys. Näkeminen ei ole ainoa eikä aina edes merkittävin osa kokemusta (Saito 2007/2010, 219), vaikka se korostuukin *kulttuurin kuvallisuessa* ja *estetisoiutussa*. Kuvallistumisella viitataan yhteiskunnan kasvavaan kuvien ja visuaalisten viestien määrään (Seppä 2007, 14–5), estetisoiutumisella erityisen, miellyttävän tai muuten puhuttelevan ulkomuodon vaatimukseen lähes kaikessa: tuotteissa, palveluissa, ympäristöissä, ulkona-öissä ja kehoissakin (Postrel 2003; Naukkarinen 2005, 15–16, 19). Esteettisten valintojen kuvataan lisäksi kietoutuvan tuotannon ja kulutuksen prosesseihin ja osaksi yksilön ja ryhmien identiteettien rakennusta (Postrel 2023, 4, 30–31, 101–102; Urry 2005, 92).

Esteettisyydellä on siis merkitystä, vaikka sitä käsitellään vähän graafisen muotoilun teoriassa (Vihma 2007, 228). Myös graafisen muotoilun kestävyysoppaissa visuaalisuus nähdään yleensä viestintänä, jolla yritys vastuuseen, ostopäätökseen sekä tuotteen käyttöön ja kierrätykseen liittyvä viesti saadaan mahdollisimman tehokkaasti välitettyä, samalla viherpesun vaarat välttären. Viestin vaikuttavuus syntyy havaintoja vahvistavien tekniikoiden, kuten värin, muodon ja kontrastin avulla. Tällöin visuaalisuuden itsensä ei kuitenkaan mainita liittyvän kestävyYTEEN. (Vrt. Beckmann 2010, 52–54; Jedlička 2010, 110–111, 459–460.) Niin sanotun kovan kestävyysosaamisen, kuten elinkaarianalyysin,

ympäristömääräysten ja –merkintöjen, rinnalla visuaalisuus saattaa alkua vaikuttaa pinnalta, tai ikään kuin näkymättömältä viestiltä, ja jäädä kestävyYTEEN koskevan tarkastelun ulkopuolelle. Tämän takia olen hakenut tukea aiheen tutkimiseen myös graafisen muotoilun ulkopuolelta.

Muotoilija toimii yhä visuaalisemmassa, materiaalisessa maailmassa. Esteettisyyden ja kestävyYden yhteyksiä pohditaan graafisen muotoilun kirjallisuudessa silti yhä vähän.

Soveltava estetiikka antaa mahdollisuuden käsitellä kestävyYTEEN muotoilun näkökulmana. Estetiikan filosofi Ossi Naukkarisen (2005, 14–15) mukaan se mahdollistaa ensinnäkin monien eri elämän alueiden joustavan ja monipuolisen tutkimisen. Soveltavaa estetiikkaa voi Naukkarisen mukaansa pitää myös arviointiperustana ja oppaana nykyisen uudenlaista asioiden hahmottamista ja ymmärtämistä vaativassa ajassa. Estetiikan näkökulma saa tukea myös edellä mainitusta systeemisestä lähestymistavasta. Ympäristötutkija, kestävyysajattelija Donella Meadowsin (1999, 2, 3) mukaan ympäristökräisien tapaisissa viheläisissä, siis sumeissa ja yhtä ratkaisua kaihtavissa ja komplekseissa ongelmissa (wicked problems) vaikuttavimmiksi on havaittu keinot, joilla voidaan vaikuttaa ihmisten ajatteluun ja asenteisiin. Vaikuttavimmillaan niillä voidaan purkaa vakiintuneita ajattelutapoja ja löytää samalla aiemmin havaitsematta jääneitä mahdollisuuksia. Esteettinen kestävyys, jota käsitellään tutkielmassa Yuriko Saiton (2007/2010) arjen estetiikan ja vihreän estetiikan piirteiden avulla, ulottuu juuri tälle ajattelun ja asenteiden alueelle. Oletan, että lähestymistavalla on annettavaa myös graafisille muotoilijoille.

Oletan, että esteettisen kestävyYden pohtiminen voi auttaa myös graafisia muotoilijoita yhdenlaisena kestäväYn muotoilun ajattelua uudistavana näkökulmana.

2 TOTEUTUS JA TAVOITTEET

2.1 TUTKIELMAN KULKU

Lähden tutkielmassa amerikkalaisen, japanilaissyntyisen estetiikan filosofin ja muotoilun professori emeritan Yuriko Saiton (2007/2010) arjen estetiikasta. Esittelen arjen estetiikan erityispiirteitä ja pohdin, miksi esteettisyys on Saiton taide-estetiikan kritiikin perusteella usein kestävämpää, luvussa 4.1. Kuvaan Saiton lähtökohtia uudenlaiseen, esteettisesti kestävään arvostamiseen luvussa 4.2 ja tämän seitsemää vihreän estetiikan piirrettä luvuissa 4.3 ja 4.4. Syvennän tutkielman viitekehystenäkin toimivista vihreän estetiikan piirteistä syntyneitä havaintoja tarkastelemalla kolmen muotoilijan, Per Møllerupin, Stuart Walkerin ja Kenya Haran näkökulmia yksinkertaisuuden piirteeseen (kuvio 1) luvussa 5.5.

Viitekehys	Esimerkit
<i>Yuriko Saiton vihreän estetiikan piirteet, joista tarkastelen erityisesti yksinkertaisuutta sekä huolehtivaa ja herkkää asennetta.</i>	<p><i>Miten muotoilla yksinkertaisuutta?</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Per Møllerup: Eettisenä käytettävyytenä</i> <i>Stuart Walker: Materiaalisena luovuutena</i> <i>Kenya Hara: Avoimena mahdollistajana</i>

KUVIO 1. VIITEKEHYS JA MUOTOILUESIMERKIT

Esimerkkien luonnehdinnat ovat omiani, mikä on hyvä huomioida, sillä esimerkiksi muotoilija Per Møllerup käsittelee yksinkertaisuutta useista näkökulmista. Eettinen käytännöllisyys kuvaa mielestäni kuitenkin hyvin Møllerupin ajattelun henkeä, mihin pyrin myös muiden muotoilijoiden näkökulmien ja esimerkkien kuvauksissa:

- MØLLERUPILLE (2015) EETTINEN KÄYTETTÄVYYS ilmenee yksinkertaisessa, muodoltaan pelkistetyssä ja minimalistisessa käytettävyydessä. Tämä näkyy niin amerikkalaisen uskonnollisen Shaker-liikkeen *hengellisen niukassa (austerity)* muotoilussa rajoitettuine tarve-esineineen, kuin muotoilija Dieter Ramsin minimalistisessa muotoilussakin. Esittelen Møllerupin näkökulmia ja esimerkkejä luvussa 5.2.
- WALKERILLE (2007) yksinkertaisuus liittyy MATERIAALISEEN LUOVUUTEEN eli kekseliäiseen jo olemassaolevista materiaaleista muotoilemiseen. Muotoilun tavoitteena on laajempi, *materiaalisen kulttuurin* murros ja kaikkien, ei vain ammattilaisten, rohkaiseminen muotoiluun ja muotoilun omistajuuteen. Walkerin avantgardistisen kokeilevat, keskeneräisiltäkin vaikuttavat uusiosineet tuntuvat ehdottavan enemmän kuin väittävän jotakin ehdotonta muotoilun esteettisyydestä. Käsittelem Walkerin muotoilua esimerkkeineen luvussa 5.3.
- HARALLE (2011) keskeistä on japanilaisen esteettisen perinteen mitä pelkistetyin yksinkertaisuus, TYHJÄ. Tyhjää arvostetaan japanilaisessa kulttuurissa AVOIMENA MAHDOLLISTAJANA, mille on myös hengellinen perusta. Haran omassa ja kuratoimiinsa näyttelyihin valikoimassa muotoilussa tyhjä ilmenee uudelleen muotoiltujen esineiden (re-design) erityisesti ihmisten kokemusta ja käyttäytymistä pohtivissa ratkaisuissa. Tyhjyyys ilmenee myös MUJI-kuluttajabrändin lähes anonyymissä muotoilussa. Esittelen Haran ajattelua ja muotoiluesimerkkejä luvussa 5.4.

Vertailen muotoilijoiden näkökulmia toisiinsa ja suhteessa viitekehykseen luvun 5.5 yhteenvedossa. Pohdin lopuksi myös, mitä havainnot voivat antaa graafiseen muotoiluun, kun sitä tarkastellaan erityisalanaan, luvussa 6. Kommentoin luvussa johdannossa esittämiäni ajatuksia graafisen muotoilun suhteesta kestävyyyteen ja koostan havaintoja LAB Muotoiluinstituutin opiskelijoille pidetystä työpajasta. Päätän tutkielman johtopäätöksiin ja pohdintaan luvussa 7.

2.2 TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkielman TAVOITTEENA on tutkia muotoilun esteettistä kestävyyttä ja sitä, mitä esteettisyyden pohdinta voisi tuoda graafisen muotoiluun. Tarkastelen esteettistä kestävyyttä viitekehystenä toimivan Yuriko Saiton vihreän estetiikan piirteiden ja muotoiluesimerkkien avulla.

TUTKIMUSKYSYMYKSET ovat:

1. MITÄ esteettinen kestävyys voi tuoda muotoilijan ajatteluun?
2. MITEN kestävyys ilmenee, miltä se näyttää tai tuntuu?
3. MITEN yksinkertaisesti kestävää voi muotoilla?

Pohdin myös, olisiko vihreästä estetiikasta muotoilun metodiksi tai aihioiksi kestävä muotoilun teoriaan. Muotoilua ja estetiikkaa yhdistävälle teorialle nähdään olevan tilaa ja tarvetakin (Vihma 2007, 230; Manzini 2007, 240; Östman 2005, 5, 11).

2.3 TIETOPOHJA

Tutkielman tietopohja perustuu Yuriko Saiton teokseen *Everyday Aesthetics* (2007/2010), johon liitän havaintoja myös tämän teoksista *Aesthetics of the Familiar* (2017/2019) ja *Aesthetics of Care* (2022). Keskeisiä lähteitä ovat lisäksi Per Møllerupin *Simplicity: A Matter of Design* (2015), Stuart Walkerin *Sustainable by Design* (2007) ja Kenya Haran *Designing Design* (2011). Muotoilijoiden näkökulmien ja muotoiluesimerkkien tarkoitus on syventää Saiton vihreään estetiikkaan kuuluvaa yksinkertaisuuden piirrettä ja näyttää muotoilua käytännössä.

Koska näkökulma graafiseen muotoiluun on laaja ja materiaallinen, mitä avaan käsitteissä, luvussa 3, muotoiluesimerkit ovat pääosin muita kuin graafisia tuotteita. Tämä johtuu myös aineistosta, sillä aiheeseen sopivaa graafisen muotoilun tutkimusta tai esteettistä teoriaa on vähän. Visuaalisuus ja kestävyys erotetaan myös, muodon ja sisällön tavoin, graafisen muotoilun kirjallisuudessa useimmiten toisistaan (vrt. Vihma 2007; Linhart 2022). Olenkin valinnut tietopohjaan sellaisia soveltavan estetiikan ja muotoilun lähteitä, joissa muotoiluun liittyy laajempi esteettisyyttä tarkasteleva, usein filosofinen näkökulma.

Graafisen muotoilun näkökulmaa pohtivan luvun 6 tietopohja perustuu aineistosta nousseisiin havaintoihin ja väitöskirjatutkija, LAB:in asiantuntija Noora–Helena Korpelaisen kanssa LAB Muotoiluinstituutin opiskelijoille keväällä 2023 pitämäni kurssipäivän *Aesthetical Appreciation for Sustainability Transformation* materiaaleihin. Kurssin valmistelussa käytettiin myös Korpelaisen ja Tom Lammin Helsingin Yliopiston kestävyyskurssille kehittämä, kestävyysproblematiikkaa estetiikan näkökulmasta käsittelevä tehtävä.

2.4 MENETELMÄT

Tutkielman menetelmän on laadullinen, aineistolähtöinen tutkimus. Saiton vihreä estetiikka toimii siinä teoreettisena viitekehystenä ja *ajatuspohjana* (Weckroth, Eskolan & Suorannan 2005, 80 mukaan). Laadullinen menetelmä soveltuu tutkimukseen, jossa haetaan laajempaa ymmärrystä aiheesta ja siitä, mitä se pohjimmiltaan merkitsee (Eskola & Suoranta 2005, 19; Puusa & Juuti 2011, 43–44, 51). Menetelmä mahdollistaa myös jatkuvan tulkinnan ja tutkimuksen lähtökohtiin, kuten tutkimusongelmaan, palaamisen prosessin aikana (Eskola & Suoranta 2005, 13, 16).

Laadullisessa tutkimuksessa olennaista on sitoutuminen lähelle menevään tarkasteluun, mikä tarkoittaa aineistolähtöisessä työssä tarkkaavaista, olennaisia yksityiskohtiakin huomioivaa lähilukua (Juhila 2023). Esimerkkien tutkiminen voi lähestyä myös tapaus-tutkimusta, vaikkei täyttäisi menetelmän kriteerejä (vrt. Piekkari & Welch 2011, 184–186, 193, 194). Toisaalta ”tapaus” voi nousta aineistosta, kun sitä tarkastelemalla voidaan muodostaa tutkittavaa ilmiötä kuvaava, rajattu esimerkki (Sulkunen & Kekäläinen 1992, Eskolan & Suorannan 2005, 65 mukaan). Tutkielman tavoitteena onkin tarkastella aineistoa mahdollisimman tarkkaavaisella, kohteista lähtevällä ja empiirisellä otteella (vrt. Yin 1987, Eskolan & Suorannan 2005, 65 mukaan), hyväksyen samalla todellisuuden moniäänisyyden ja tulkintojen subjektiivisuuden (Puusa & Juuti 2011, 31, 47).

Subjektiivisuuteen liittyy myös tutkijan aseman reflektointi eli tietoisuus omista ennakkositoumuksista ja -käsityksistä sekä näiden avaamista muille (Juhila 2023; Eskola & Suoranta 2005, 17, 20, 250). Pyrinkin selventämään valintojani, etenkin käsitteissä, luvussa 3. Avaan myös murroksessa olevia kestävyden ja esteettisyyden käsitteitä lyhyesti kielen näkökulmasta. Koska subjektilla on merkitystä etenkin estetiikan filosofiasta kirjoitettaessa, käytän minä-muotoa silloin, kun on tarpeen erottaa omat tulkintani lähteistä. Subjek-

3 KESKEISET KÄSITTEET

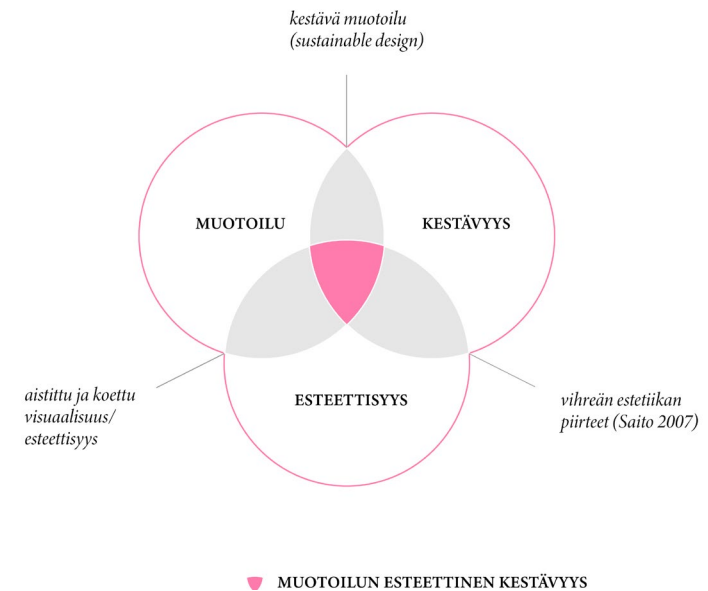
fiutta ja subjektin agencyä, eli muutosvoimaa, painotetaan toisaalta myös uudemmassa, kriittisessä kestävä muotoilun kirjallisuudessa. Subjektius liittyy tällöin muotoilijan henkilökohtaistenkin, usein luonnossa ja luonnon kanssa yhteistyössä syntyvien, kokemusten tutkimiseen ja jakamiseen (vrt. Fletcher, St. Pierre & Tham 2019). Samalla erityisen tärkeänä pidetään muiden subjektuuden, ja muutosvoiman, kunnioittamista (St. Pierre 2019a, 21).

Yhtenä tutkielman menetelmänä voi pitää reflektiota, jonka miellän paitsi muotoiluprosessissa (vrt. IDEO 2022) tapahtuvaksi aiheen työstämiseksi, myös prosessista itsenäiseksi, syvemmäksi ajatteluksi. Tällainen hidas ja tuloksiltaan epävarma ajattelu on usein vaikeaa muotoilun toimeksiannon ja asiakkaan jo odottaessa. Reflektiota rajoittavat myös muotoilun omat rajat, niin sanottu *mahdollisuuksien gridi*, jonka puitteissa muotoilija voi toimia (Derridaa ja Foucault'a mukailien, Lupton & Miller 1996, 9). Muotoilussa koetut rajoitukset liittyvät myös odotuksiin muotoilun itsensä tehokkuudesta, päämääristä sekä konkreettisesta tuotteesta (Harland 2015, 88; Falay von Fittner 2023). Yhtenä tavoitteena onkin raivata tilaa nopean intuitiivisesta päättelystä eroavalle reflektiolle. Pelkästään intuitiiviseen tulkintaan pohjaavan ajattelun vaarana on muotoilun muiden, sosiaalisten ja historiallisten, yhteyksien unohtaminen (Lupton & Miller 1996, 65).

Reflektio voi antaa tilaa *muulle-kuin-tietämiselle* (otherwise than knowing, Varto 2013). Filosofin Juha Vartolle (2013, 181, 186, 190–191) tämä merkitsee luottamusta ihmisen kokemukselliseen olemiseen ja erehtyvyyteen, siis myös epäilyä vakiintunutta tietoa, tai *itsestään selvää* (Juhila 2023), kohtaan. Kestävä muotoilun tutkijat Fletcher, St. Pierre & Tham (2019, 12–13, 18–19) nostavat myös *ei-tietämiseen* (not knowing) liittyvien, hankalienkin tunteiden, kuten epämukavuuden, hämmennyksen ja haavoittuvuuden hyväksymistä. Uudenlaisen, kumppanuuteen perustuvan luontosuhteen rakentaminen vaatii myös poisoppimista (unlearning) ja irtipäästämistä (letting go). Ymmärrän tämän niin, että tarkkaavaisena havainnointina, kysymisenä ja kuuntelemisena ilmenevä epävarmuus voi auttaa lähestymään niin muita, luontoa ja ympäristöä kuin tietämistäkin uudella tavalla.

3.1 KOLME TEKIJÄÄ

MUOTOILUA, KESTÄVYYTTÄ ja ESTEETTISYYTTÄ on vaikea tiivistää. Tutkielmassa ne toimivat laajoina, toisiaan leikkaavina tekijöinä (kuvio 2), joiden keskiössä on Saiton (2007/2010) tavoin hahmotettu ESTEETTINEN KESTÄVYYS: esineissä, asioissa ja toiminnassa aistittu esteettinen kokemus, joka vaikuttaa ihmisten reaktioiden kautta kestävyden toteutumiseen.

KUVIO 2. MUOTOILUN ESTEETTINEN KESTÄVYYS

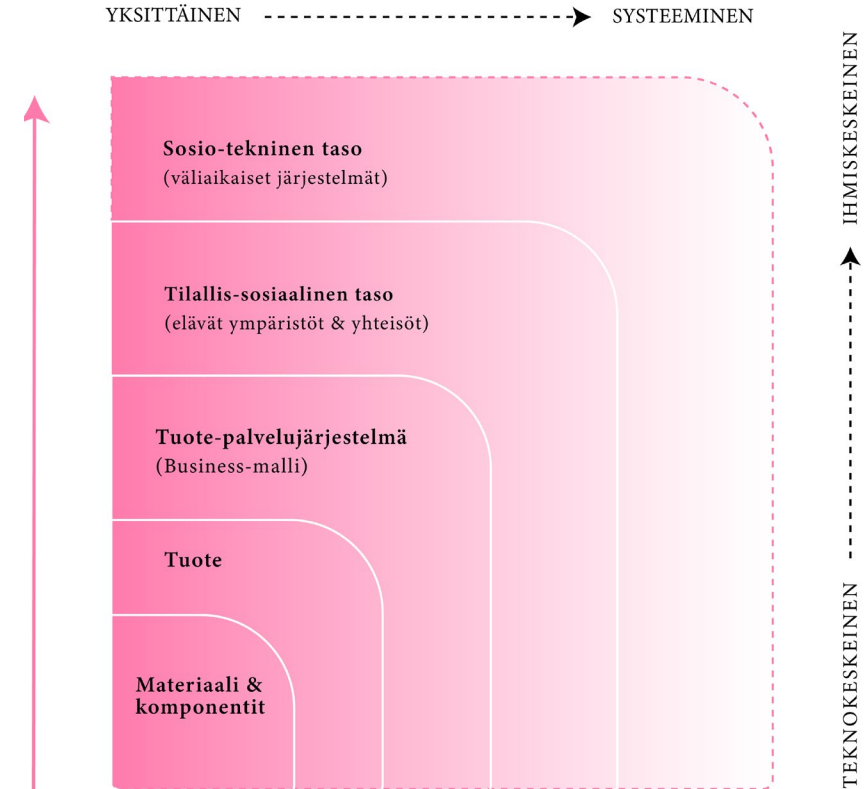
3.1 MUOTOILU

Tarkastelen graafista muotoilua MUOTOILUNA: esineinä, asioina, tekemisenä, tuotteina ja ajatteluna. Muotoilu syntyy usein yhteistyössä asiakkaan ja muiden ammattilaisten kanssa ja lopulta ihmisten kohtamana ja kokemana. Laajaa ja materiaalista näkökulmaa puoltaa visuaalisen kulttuurin tutkijan Nicholas Mirzoeffin näkemys visuaalisuuden sitoutumisesta ja sekoittumisesta esineisiin (Mirzoeff 2009, Harlandin 2015, 9 mukaan), mikä eroaa graafisessa muotoilussa tavallisesta sisällön ja muodon erottelusta (Linhart 2022, 54). Näkemystä tukee myös Saiton (2007/2010) erottelematon ESTEETTINEN KOKEMUS.

KESTÄVÄ MUOTOILU

Transformatiivisen kestävä muotoilun mallissa (kuvio 3) muotoilu koskettaa materiaalien, tuotteiden ja palveluiden lisäksi eläviä ympäristöjä sekä yhteiskunnallisia ja sosiaalisia järjestelmiä. Muotoilua voidaan myös lähestyä yksilöllisemmästä tai systeemisemmästä, teknisemmästä tai ihmiskeskeisemmästä näkökulmasta. (Design for Sustainability, DfS, Ceschin & Gaziulusoy 2020, 140). Käytännössä kestävä muotoiluun liittyy erilaista osaamista, tapoja ja tekniikoita, toimintaa ja ajattelua. Niin sanotun kovan kestävyysosaamisen, kuten ELINKAARIANALYYSSIN, lisäksi kestävässä muotoilussa kuvitellaan tulevaisuuksia (futuring), uudelleenkehystetään ongelmia (re-framing) ja käytetään erilaisia luovia, taiteellisiakin menetelmiä. Yhteistyössä esimerkiksi luonnontieteiden ja monialaisten kestävyystieteiden kanssa tutkitaan myös uusia tapoja lähestyä luontoa ja ympäristöä.

Kestävä muotoilun toteutukset riippuvat usein alan käytäntöjen lisäksi myös muotoilijan uskalluksesta, sillä muotoilijan sekä odotetaan että pelätään luovan (liian) disruptiivisia eli nykytilaa muuttavia ratkaisuja. Muotoilijat voivat myös itse odottaa "täydellistä" toimeksiantoa tai asiakasta mahdollistamaan kestävä muotoilu (Falay von Fittner 2023). Nämäkin ajattelun mahdollisuudet ja esteet voidaan ymmärtää muotoilun kohteina, joten Ceschinin ja Gaziulusoy (2020, 140) malliin voisi sosio-tekniikan tason yläpuolelle lisätä ajattelun ja asenteiden tason. Ajatus sisältyy kuitenkin jo transformatiivisen, tai uudistavan, muotoiluajattelun lähtökohtiin.

KUVIO 3. KESTÄVÄN MUOTOILUN MALLI

Ceschinin & Gaziulusoy (2020, 40) mukaan, tukena Falay von Fittnerin (2023) visualisointi

3.2 KESTÄVYYS

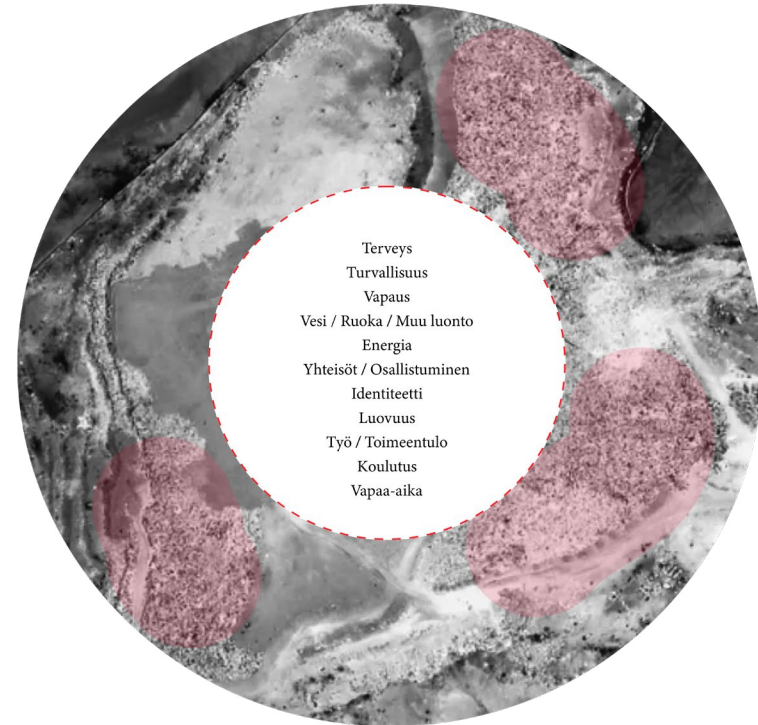
Ymmärrän kestävyyden KESTÄVÄNÄ HYVINVOINTINA, mikä huomioi paitsi kestävyyden ekologiset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat, myös ihmisen riippuvuuden muista lajeista, kasveista ja eliöistä sekä maapallon elämää ylläpitävistä järjestelmistä. Näin hahmotetulla VAHVALLA KESTÄVYYDELLÄ on yhteyksiä myös ESTEETTISEEN KOKEMUKSEEN.

KESTÄVÄ KEHITYS / HEIKKO KESTÄVYYDEN MÄÄRITELMÄ

Kestävä kehitys on (--) maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. (Ympäristöministeriö 2023). Määritelmä perustuu Brundtlandin raportista *Yhteinen maailmamme* (1987) nousseeseen, vakiintuneeseen kestävyyden näkökulmaan. Se yhdistää kestävyyden ekologiset, taloudelliset ja sosiaaliset vaatimukset, mihin liitetään nykyisin myös YK:n inhimillisen hyvinvoinnin kriteerit (YK:n Kestävän kehityksen agenda 2015, UN.org 2023). Käsitettä kritisoidaan kuitenkin heikoksi, sillä se korostaa taloutta eikä ota huomioon maapallon rajallista kantokykyä (Bonnadahl, Heikkurinen & Paavola 2022). Kestävän kehityksen teknologisia ratkaisuja painottava VIHREÄ SIIRTYMÄ ei sekään ole ongelmaton lisätessään luonnonvarojen kulutusta, luontokatoa ja pulaa puhtaasta maasta. Tekniisiin ratkaisuihin keskittyessään vihreä siirtyminen unohtaa usein myös ihmisten käyttäytymiseen liittyvät kysymykset (Halme & Kankaanrinta 2023.)

KESTÄVÄ HYVINVOINTI / VAHVA KESTÄVYYDEN MÄÄRITELMÄ

Kestävä hyvinvointi merkitsee kohtuullista ja oikeudenmukaista, planeetan rajoissa toteutuvaa elämää (Joutsenvirta ym. 2016, 32, 34–35). Käsitteen nähdään ilmentävän vahvaa kestävyyttä, sillä siinä hyvinvoinnin tekijät (kuvio 4) asettuvat maapallolle määritelyihin turvallisiin rajoihin (Bonnadahl, Heikkurinen & Paavola 2022). Vaikka hyvinvointia voi pohtia käsitteellisesti — esimerkiksi, MITÄ terveys pohjimmiltaan on — sen toteutukset konkretisoituvat joskus karulla tavalla. Tätä kuvaa kuvion

KUVIO 4. KESTÄVÄN HYVINVOINNIN TEKIJÄT

Joutsenvirran ym. (2016) mukaan. Taustakuva SkyFi (2023)

taustan satelliittikuva Atacaman autiomaasta, jossa punaisella korostetut alueet ovat avaruuteen näkyviä tekstiilijätevuoria. Hyvinvointia uhkaavatkin maapallon turvallisten rajojen ylitykset; rajoista neljä (ilmastonmuutoksen; luonnon monimuotoisuuden; typen ja fosforin kiertojen sekä muiden kemiallisten vaikutusten rajat) on nyt (2023) ylitetty huomattavasti ja kaksi (makean veden; maankäytön rajat) kohtalaisesti. Vain ilman ja valtamerien rajat (ilmakehän otsoni- ja aerosolipitoisuudet; merten happamoituminen) ovat vielä ylittämättä tai niiden tilaa ei ymmärretä tarpeeksi. Rajojen ylitykset merkitsevät epävarmuutta muutosten seurauksista ja rajuudesta. (Steffen ym. 2015; Stockholm Resilience Center 2023.)

Kestävän hyvinvoinnin käsite herättää pohtimaan hyvinvoinnin sekä aineellisia että aineettomia vaatimuksia, kun kulutusta ei voida lisätä ja hyvinvointia tulisi jakaa oikeudenmukaisemmin, ja kun maailman tila on, tieteellisesti havaittuna, entistä ennakkoimattomammassa muutoksessa. Kestävä hyvinvointi nouseekin ajoittain esiin myös kestävässä kehityksessä, ja sitä painotetaan joissain kansainvälisissä eri maiden kehitystä seuraavissa vertailuissa, esimerkiksi Happy Planet Indexissä (HPI). Siinä hyvinvointi nähdään merkityksellisenä ja pitkänä elämänä, joka ei vahingoita muita tai kuormita liikaa ympäristöä. Vertailussa johtavilla mailla on myös tyypillisesti läheinen ja vähemmän kuluttava suhde luontoon, mikä näkyy myös pienempänä hiilijalanjälkenä. (Case Costa Rica, Happy Planet Index.org 2023; Joutsenvirta ym. 2016, 36–37.)

ELINKAARIANALYYSI JA -AJATELU (LIFE CYCLE ASSESSMENT, LCA)

Elinkaarianalyysi on menetelmä, jonka avulla arvioidaan ja lasketaan tuotteiden ympäristövaikutuksia niiden eri vaiheiden, kuten tuotannon, kuljetuksen, käytön ja kierrätyksen, aikana. Menetelmää käytetään myös muotoilussa jätteen ja päästöjen vähentämiseksi, kierrätyksen tehostamiseksi ja luonnon toiminnan uusintamiseksi (Ellen Macarthur Foundation 2021, Rädyn, Mustaniemen & Tynkkysen 2021, 47 mukaan; Ellen Macarthur Foundation 2023). Siinä on olennaista myös eloperäisen ja teknisen aineksen erottaminen niin sanotun *kehdosta kehtoon* –periaatteen mukaisesti (Cradle to Cradle Product Innovation Institute 2023; McDonough 2023). Erottelu tehostaa kierrätystä ja suojelee ympäristöä. Samalla jätteet nähdään biologisina ja teknisinä ravintoaineina, joita tarvitaan elinkaaren alkupäässä (McDonough 2023).

Elinkaarianalyysiä ja ajattelua on kritisoitu hankaliksi, koska etenkin globaalit hankinta- ja tuotantoketjut alihankkijoihin vaikeuttavat arviointia. Ajattelua on kritisoitu myös vakiintuneen talouden, tuotantannon ja kulutuksen prosessien tukemisesta, jopa kiihdyttämisestä, sekä täydellisen, suljetun kierron ideaalista. (Corvellec, Stowell & Johansson 2021; St. Pierre 2019b, 99, 100). Myös elinkaariajattelua seuraavan tuotanto- ja kulutusmallin, kiertotalouden suhdetta on kritisoitu; se huomioi harvoin riittävästi maapallon rajoja; uusintavien järjestelmien, kuten maan, veden ja ilmankierron, turvaamista; tai sosiaalisia ja kulttuurisia vaikutuksiakaan. Tutkijat vaativatkin lisää tieteidenvälistä tutkimusta ja toimintaa *vaatimattoman, käytännöllisen, osallistuvan ja läpinäkyvän kiertotalouden* tukemiseksi. (Corvellec, Stowell & Johansson 2021.)

KIELEN NÄKÖKULMA KESTÄVYYTEEN

Kestävyys uudistuu käsityksissä vähitellen ja, joskus jopa ensin, kielessä. Muutoksen muotoilusta kirjoittava Tony Fry (2019) korvaa kestävyuden termeillä *sustained, sustain-ability, sustainment*; suomeksi kestäminen, kyky kestää tai sietää, ylläpitää. Kestävyys on siis aktiivista toimintaa suhteessa muihin, luontoon ja ympäristöön, mihin liittyy moninaisuus ja moniarvoisuus. (Fry 2019, 7, 240, 249). Muotoilukirjoittaja, sosiologi Matthew DelSesto (2022, 27, 28) huomioi puhettavan merkityksen: ympäristöongelmista puhuminen vain päästönä, säästämisenä ja rajoituksina sulkee pois ne, joihin ongelmat ja myös muotoilu eniten vaikuttavat.

Suomessa *kestävyys* on vakiintunut käsitteenä, vaikka kestävä hyvinvoinnin tapaiset määritelmät muokkaavat sen sisältöä. Muut kielen valinnat voivat ollakin termejä merkittävämpiä; taloudesta puhutaan ympäristölle alisteisena, mutta ensin ja painokkaammin (vrt. Ympäristöministeriö 2023). Kestävän muotoilun tutkijat St. Pierre, Fletcher ja Tham (2019) uudistavat luonto- ja ympäristösuhdetta myös sanastolla, puhuen kestävyuden sijaan *kumppanuudesta* (partnering), läheisestä yhteistyöstä ja luonnon ymmärtämisestä elävänä, *dynaamisena ja ennakoimattomana, sotkuisena prosessina*. (St. Pierre, Fletcher & Tham 2019, 9–12.) Tutkija ja muotoilija Katherine Pogson (2019, 30–31) lisää sanoihin *yhteisöllisyyden, henkisen kestävyuden ja tiedon jakamisen, sekä palauttamisen* (repair), *huolenpidon ja oikein kohtelun* (human domesticity). Näiden hän näkee auttavan kuluttamisen prosesseista irtautumisessa ja luonnon kohtaamisessa muutenkin kuin ongelmien ja tuhon näkökulmasta.

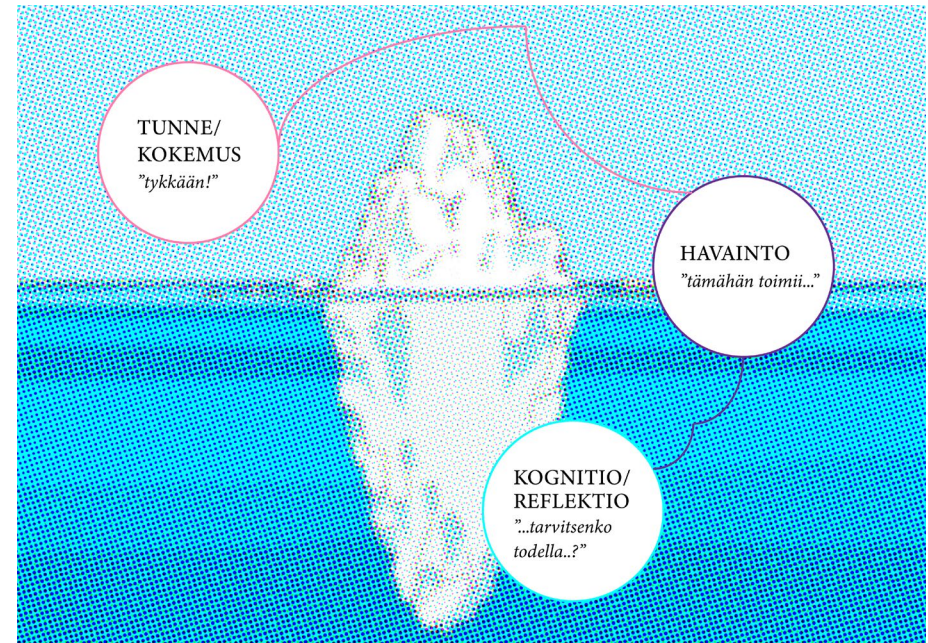
3.3 ESTEETTISYYS

Lähden esteettisyyden määrittelyssä Yuriko Saiton soveltavasta arjen estetiikasta. Saito painottaa moniaistista, erottelematonta ja suhteisiin sitoutunutta ESTEETTISTÄ KOKEMUSTA ja moninaisten, ei vain taiteeseen tai kauneuteen liittyvien esteettisten laatuojen tarkastelua. ESTEETIIKAN filosofiassa Saito liittyy väljään PRAGMATISTISEEN suuntaukseen.

ESTEETTINEN KOKEMUS / ESTEETTINEN KESTÄVYYS

Saitolle (2007/2010) ESTEETTISET KOKEMUKSET muodostuvat suhteessa ihmisten esineissä, ilmiöissä ja toiminnassa eri tavoin aistimiin ja havainnoimiin, aisteihin vetoaviin (sensuous) ja myös muotoiltuihin esteettisiin laatuoihin. Esteettiset laadut kertovat siitä, millainen esine tai asia on, millaisena se koetaan, ja mitä se viestii tai ilmaisee. Niiden kokeminen saa ihmisen reagoimaan; tuntemaan, ajattelemaan ja toimimaan, millä on monenlaisia seurauksia. Niin positiiviset kuin negatiivisetkin kokemukset ovat Saitosta esteettisiä ja kuuluvat estetiikan piiriin. Hänetä esteettiset kokemukset voivat olla myös "rumia", tavallisia tai lähes huomaamattomia. Vaikka osa esteettisistä kokemuksista on ihmisille erityisiä ja merkittäviä, osa kokemuksista voi jäädä lähes huomaamatta. Esteettinen kokemus voi lisäksi myös epäonnistua. (Saito 2007/2010, 9, 10, 46; Saito 2017/2019, 28.)

ESTEETTINEN KESTÄVYYS syntyy siis ihmisten esteettisten laatuojen kokemuksessa, mikä saa ihmiset reagoimaan eri tavoin. Reaktoilla, eli tunteilla, ajatuksilla ja teoilla on vaikutusta ympäristöön ja maailman tilaan (Saito 2007/2010, 2, 6, 53). Jäsennän Saiton esteettistä kestävyteenkin liittyvää kokemusta käytettävyydestä käyttäjä Donald Normanin (2005) kolmen kokemuksen tason avulla (kuvio 5). Norman (2005, 5, 22, 36–39, 40) jakaa kokemuksen elimellisesti aistittavaan (*visceral*), havainnoivaan (*reflective*) ja kognitiiviseen (*cognitive*) tasoon. Kokemukseen reagoiminen ilmenee siis välittömänä TUNTEENA ja siihen liittyvänä, usein nopeana, intuitiivisena reaktiona; hitaampana HAVAINNOINTINA; ja/tai pohtivana REFLEKTIONA, jossa tunteisiin ja intuition liiyy tietoa ja kognitiivista ajattelua. Jäsennys havainnollistaa Saitona ajatusta, että esteettisessä kokemuksessa tulisi siirtyä tunteesta ja pinnallisesta havainnoinnista reflektoivaan, asioita esteettisen lukutaidon, ja siis myös ekologisen tiedon avulla, lähestyvään esteettiseen arvostamiseen (Saito 2007/2010, 243–244).

KUVIO 5 . ESTEETTINEN KOKEMUS

Käytännössä niin Normanin kokemisen tasot kuin Saiton reaktiotkin sekoittuvat eivätkä välttämättä seuraa toisiaan. Saitosta (2007/2010, 21) esteettinen kokemus onkin moniaistinen kokonaisuus, josta eri asioita, aisteja ja ympäristöäkin on vaikea erottaa toisistaan. Saito hän kuvaa ekologisen ajattelijan, John Muirin (1894) ko-keella sateella puussa istumisesta: tällaisessa kokemisessa tai *luonnossa olemisessa* katoavat monet rajat, joita on perinteissä estetiikan ajattelussakin luotu. Estetiikan filosofi Arnold Berleant (2006, 99, 103, 108) näkee myös kokemuksen jatkumona, jossa, etenkin luonnossa, aistit sulautuvat toisiinsa. Saito (2007/2010) laajentaisi lisäksi aisteja paikan ja tilan tajulla, Berleant (2006, 108) myös muun muassa pinnanmuotojen, tuoksujen, etäisyyden, liikkeen ja ajan aisteilla.

ESTETIIKKA

Estetiikka on *filosofian tieteenala, joka tutkii taiteeseen, esteettisiin arvoihin sekä kokemuksiin liittyviä kysymyksiä, käsityksiä ja ilmiöitä* (Bonsdorff 2011, 5). Se on laajentunut käsittelemään eri taiteen aloihin ja kulttuuriin, luontoon, ympäristöihin, ulkonäköihin ja kehoihin, siis lähes kaikkien elämiseen, liittyvää. Saitokaan ei poistaisi aiheita estetiikasta, paitsi ehkä väkivallan, sillä arjen estetiikalla on hänestä aina eettinen ja moraalinen ulottuvuus. (Saito 2007/2010, 7; vrt. myös Naukkari- nen 2005, 30–31). Saito purkaa arjen estetiikassaan myös sanakirjojen suppeita, taidelähtöisiä määritelmiä, kuten: *”esteettinen, estetiikkaan kuuluva t. sitä koskeva, taide–; taiteellinen, kaunis”* (KOTUS 2023). Arkisesti ESTETIIKOISTA puhutaan myös jonkin asian, kuten pukeutumisen tai muotoilun muotokielenä tai tyylinä (Bonsdorff 2011, 5). Pyrin itse käyttämään tutkielmassa ilmaisuja *muoto, tyyli, tai ulkonäkö* pu- huessani niistä, ja käyttämään estetiikkaa tieteenalan merkityksessä.

PRAGMATISTINEN ESTETIIKKA

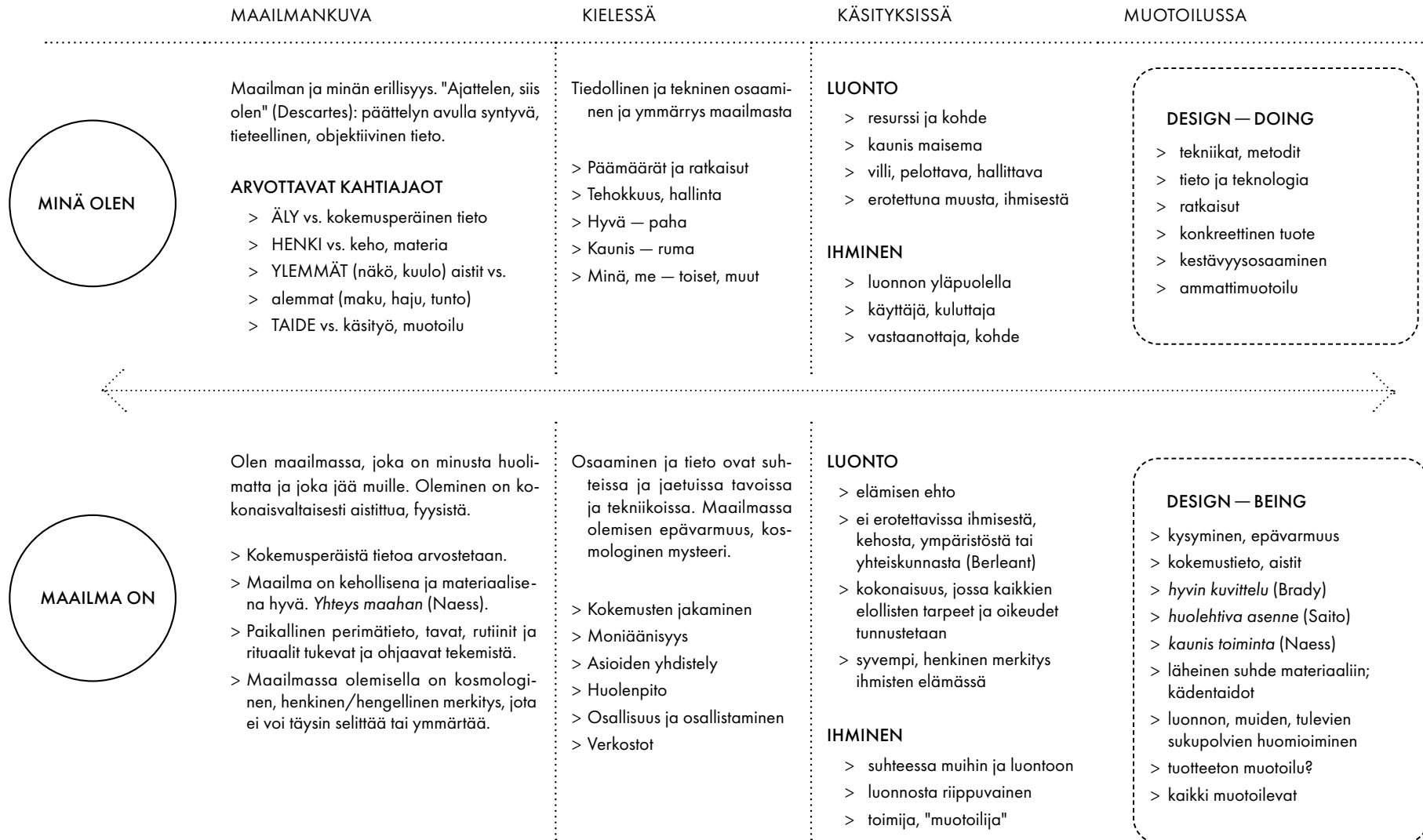
Pragmatistinen estetiikka on filosofian suuntaus, joka korostaa kokemuksen merkitys- tä. Suuntauksen alkuisänä pidetyn John Dewey (1859–1952), jota Saito monessa seuraa, painottaa elämän eri alueiden jatkuvuutta ja laajentamista. Dewey, kuten Saitokin, purkavat kahtiajakoja taide/arki, korkea/matala, mieli/ruumis, tunne/ ajattelu, keino/päämäärä ja eettinen/esteettinen. (Puolakka 2015.) Pragmatismi eroaa länsimaisesta ANALYYTTISESTÄ FILOSOFIASTA, jossa korostetaan älyllisellä

päätelyllä saatavaa tietoa ja keskitytään totuuden ja kauneuden kysymyksiin myös mainittuja kahtiajakoja tuottaen (Kant, Descartes; yleensä länsimainen filosofia). (Puolakka 2018; Varto 2006; Varto 2013). Suuntausten, tai ajattelun lähtökohtien, voi nähdä ilmentävän niin kielessä, luonto- ja ihmiskäsityksissä kuin muotoilussakin vaikuttavia maailmankuvia (kuvio 6, s. 16). Erojen pohtiminen on nähdäkseni mie- lekästä, sillä kritiikin mukaan globaalin länsimainen ajattelu on estänyt aidon muu- toksen, myös kestävässä muotoilussa sen eri vaiheiden aikana (St. Pierre 2019b). Yksinkertaistaen, analyttinen ja "objektiivisuutta" painottava "MINÄ OLEN" (...koska ajattelen", Descartes; Varto 2006, 22, 28) -AJATTELU eroaa idän ja alkuperäiskan- sojen kokemuksellisemmasta MAAILMASSA OLEMISESTA, jossa ihminen ei voi täysin selittää tai omistaa kokemaansa, tai omia sitä muilta. (Varto 2006; Varto 2013).

Tosiasiasa näin täydellistä kahtiajakoa ei ole; myös analyttisestä estetiikasta löy- tyy eettisesti ja ekologisesti motivoitunutta, MAAILMA ON -tyyppistä ajattelua esi- merkiksi ympäristöestetiikassa. Kestävä muotoilu tarvitsee myös erilaista osaamista ja maailmankuvien rajat ylittävää ajattelua ymmärtääkseen kulttuurisista ja sosiaa- lisista kestävyttä. Filosofi Juha Vartosta (2006, 21, 23) tiedon ja teknologian muo- dostamisessa ja omaksumisessa piilee silti aina vaara maailmassa kokemuksellisesti olemisen kadottamisesta. Hänestä on myös varottava käyttämästä estetiikkaa (tai kestävä muotoilua!) teknologiana, joka kuljettaa kuin huomaamatta toisenlaisen maailmankuvan ajatteluunsa ja toimintaansa.

KIELEN NÄKÖKULMA ESTEETTISYYTEEN JA ESTETIIKKAAN

Esteettinen ja estetiikka ovat länsimaisia käsitteitä, sillä idän kulttuurit ja alkuperäis- kansat eivät ole määritelleet esteettistä kokemusta filosofiana, tieteenä tai vastaavin käsittein (Saito 2017/2019, 1). Japanissa esteettisyys liittyy asioiden kokemiseen ja arvostamiseen tietyissä hetkissä ja tilanteissa, mihin liittyy toki myös kulttuurille ominaisia käsitteitä. Kokemuksia kuvataan myös monipuolisesti ja, länsimaisittain ajatteltuna, positiivisia ja negatiivisia mielikuvia sekoittaen. Näitä *muiden* näkökul- mia tarkastellaan Saitosta harvemmin länsimaisessa estetiikassa tai ne nähdään eksoottisina esimerkkeinä. Saitosta muiden esimerkit auttavat kuitenkin pohtimaan, mitä omassa kulttuurissa jätetään esteettisen tarkastelun ulkopuolelle, koska niitä ei pidetä "esteettisyydeltään" merkittävänä, "kauniina" tai taiteeseen kuuluvina.

TAULUKKO 1. FILOSOFISTEN MAAILMANKUVIEN VAIKUTUS

Sulauttaen Fletcher, St. Pierre & Tham (2019); Varto (2006); Varto (2013); Saito (2007/2010); Saito (2022), mahd. muuta kestävä muotoilun ja alkuperäiskansojen ajattelua

4 YURIKO SAITON ARJEN ESTETIIKKA

4.1 TAIDELÄHTÖISEN ESTETIIKAN KRITIIKKI

Yuriko Saito (2007/2010, 2, 3–6, 53) näkee esteettisen kokemuksen vaikuttavan niin ihmisiin kuin ympäristön ja maailman tilaankin, jopa eloonjäämisen kannalta merkittävästi. Esteettisyyden vaikutuksia, kuten ihmisten valintojen perusteita ja seurauksia, käsitellään silti perinteisessä länsimaisessa, taidelähtöisessä estetiikassa vähän ja silloinkin usein näkemisen, tai katseen, näkökulmasta. Muotoilussa tämä ristiriita näkyy Saitosta muiden aistittavien ominaisuuksien aliarvostamisena tai käsittelynä vain toimivuuden näkökulmasta. Taustalla vaikuttanee myös edellä esitelty länsimaisen ajattelun analyttinen painotus.

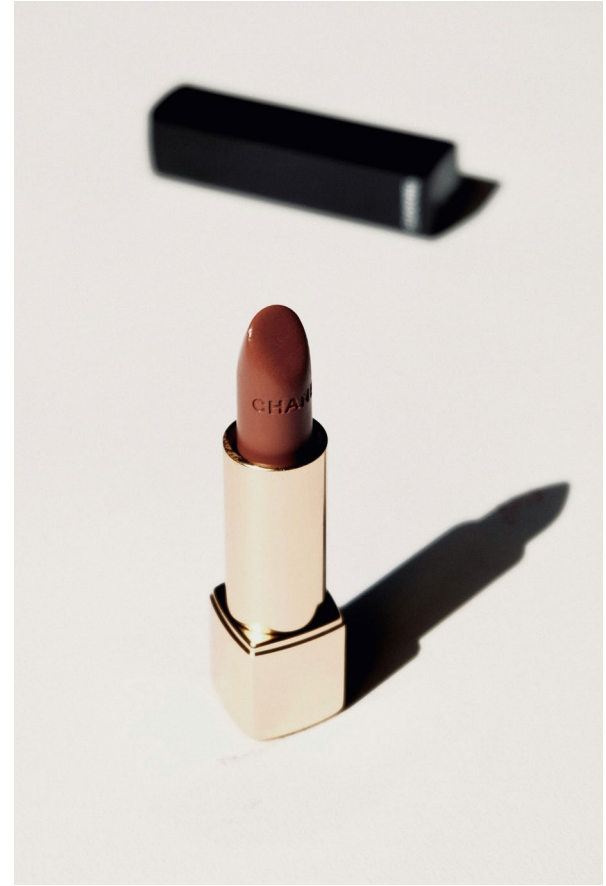
Saiton (2007/2010, 13, 14–15, 19, 23–25) mukaan taidelähtöisen tarkastelun ulottuminen lähes kaikkeen kokemukseen on ongelmallinen. Taidelähtöisyys merkitsee, että asioita arvostetaan, kun ne erottuvat jollakin tavalla erityisinä, kauniina, miellyttävinä tai muuten huomionarvoisina ja arjesta erillisinä. Taiteeseen rinnastuva design-esinekin on "täydellinen" ja "ikuinen" museossa (tai kaupassa, mainoksessa!) sille varatussa, rajatussa tilassa, ympäristöstä ja käytöstään irrotettuna. Esine kuuluu näin ikään kuin täydelliseen ja hallittuun, pysyvään maailmaan, jossa sen tärkein arvo on esteettinen. Tämän maailman rinnalla on kuitenkin todellinen, ihmisten toiminnan ja ajan vaikutuksille altis maailma, johon liittyy epätäydellisyyttä, epämukavuutta sekä prosesseja kuten kulumista, rikkoutumista, sotkeutumista sekä vanhenemista (Saito 2007/2010, 2, 7, 201–202).

Kuvaan Saiton ilmentämää kontrastia **MUOTOILUN ESITTÄMISENÄ** (kuva 1, s. 18) ja **MUOTOILUN TOTEUTUMISENA** (kuva 2, s. 19). Ensimmäinen ilmentää tapaa nähdä esineet, asiat ja jopa ihmiset taidelähtöisesti: kuvissa esineet ja asiat ovat yksilöityjä kohteita, joihin ei juuri liity muita ihmisiä tai luontoa, elleivät ne toimi maisemana, taustana tai kiinnostusta lisäävinä elementteinä. Kuvissa ei myöskään näy arkea, sotkua tai ajan, ihmisen ja luonnon kulutusta. Vastaavia kuvia löytyy kuvapalveluista helposti, mikä kertoo niiden suosiosista. Muotoilun toteutuessa, kuvassa 2, esineet ovat osa kodin arkista tavaramaailmaa ja toimintaa, mihin ne liittyvät eri tavoin "esteettisinä". Nämä, kuvapalveluissa harvinaisemmat kuvat, paljastavat elämän jälkiä tai antavat ainakin aavistuksen sellaisista.

Muotoilun esittämisen ja toteutumisen kontrastia voi tutkia myös vertaamalla muotoilijoiden käsityksiä arjen kokemuksiin. Muotoilun tutkija Heidi Paavilaisen mukaan myös muotoilijoiden erityisesti arvostamat designesineet sulautuvat ajan kuluessa kodin muihin tavaroihin ja menettävät erityisyytensä. Ihmiset eivät myöskään hanki ja "kuratoi" esineitä huolellisiksi kokonaisuuksiksi; esineitä peritään ja saadaan lahjaksi, niihin liitytään ja niitä erotaankin ihmissuhteiden mukana. (Paavilainen 2013 Koskisen 2015, 220 mukaan.) Paavilaisen havainnot resonoivat Saiton ajatukseen, että arjen vähäinen käsittely johtuu enemmän estetiikan filosofian valinnoista kuin siitä, ettei arjella olisi merkitystä. Reagoivathan ihmiset ympäristönsä esteettisyyteen vahvastikin, etenkin, kun jokin ei toimi (Haapala 2015 Saiton 2007/2010, 47–51 mukaan). Filosofista "esteettisen" tai "kauniin" ongelmaa merkittävämpänä Saito pitääkin nähdäkseni jättäytymistä esteettisessä kokemisessa intuition tai arkisesti: "tykkäämisen" tasolle, mitä pohditaan myös luvussa 4.2.

Käyttötavaroiden unohtaminen on Saitosta ongelmallista, ovathan ne sidoksissa ihmisten jopa päivittäisiin tapoihin: ne johdattavat puhdistamaan, huoltamaan, korjaamaan, säilyttämään ja/tai hylkäämään (Saito 2007/2010, 3, 6, 68). Muotoiluajattelija Matthew DelSeston (2022, 38) mukaan esineet siis *jatkovat muotoilemista* valmistumisen ja käytön jälkeenkin. Tämä ei koske vain laadukasta tai vaikuttavaksi suunniteltua muotoilua (design for impact), sillä Saitosta (2007/2010, 2–3, 6–7, 8, 25, 53) pikemminkin juuri tavalliset esineet vaikuttavat ajatteluun ja toimintaan. Siksi myös esineiden käyttöä tulisi tarkastella, ja pohtia käytössä piileviä arvostuksia ja asenteita. Mitä esimerkiksi kuluneen esineen korvaaminen uudella kertoo suhteesta ikääntymiseen? Esteettinen kokemus liittyy Saitosta myös hallintaan, jälleen käytännöllisesti: ihmiset haluavat hallita sotkua, likaa ja epäjärjestyttä, kuten tavaroiden kasautumista. Hallinnan ja sen menettämisen merkityksiä kannattaisikin hänestä pohtia enemmän.

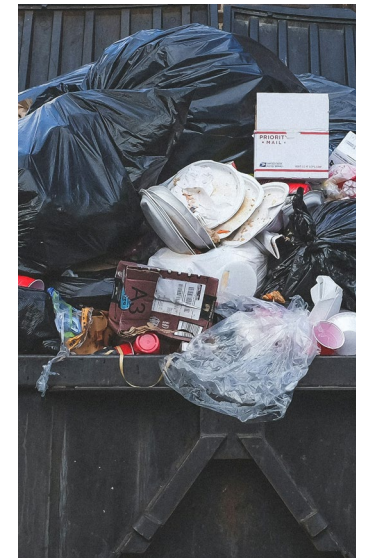
Estetiikan taidelähtöisyys vaikuttaa merkittävästi myös ihmisten luonto- ja ympäristösuhteeseen; siihen, mitä luonnossa arvostetaan, katsotaan, kuvataan (ja jaetaan!) sekä suojellaan. Suurisilmäiset ja porröiset eläimet herättävät suojelunhalua hyönteisiä ja matelijoita enemmän, ja "oikealla tavalla" kuvauksellisia luonto- ja maisematyyppisiä arvostetaan,

---

KUVA 1. MUOTOILUN ESITTÄMINEN

Minimalismi, Unsplash/Ambalavanar (2024); Séguin (2024); Morales (2024)

KUVA 2. MUOTOILUN TOTEUTUMINEN

Epäjärjestys, sotku, koti, Unsplash/(vas.) Leung (2024); (ylh.vas.) Toochinda (2024); ote Karvounisin (2024) kuvasta; (alh. vas.) Sikkema (2024); ote Eliasonin (2024) kuvasta

vaikka arvostukset myös muuttuvat. (Saito 2007/2010, 58, 59, 60–61, 62–63.) Luontoa etupäässä *katsova maisemaestetiikka* on Saitosta ongelmallinen: yksittäisen kohteen suojelu ei useinkaan turvaa luonnon kokonaisuutta tai integriteettiä eli kykyä ylläpitää ja tukea ekologisia prosesseja ja organismeja. Kaunis maisema voi myös auttaa sulkemaan silmät muilta tai muualle aiheutuvilta ongelmilta, ja hyväksyttävä esteettisesti heikot ympäristöt "luonnon" ulkopuolella tavallisina. Esteettisyys voi myös piilottaa tuhoavuutta, kuten luonnon monimuotoisuuden kannalta ongelmallisen lyhyen nurmikon esimerkki osoittaa. (Saito 2007/2010, 63–65.)

Saito (2007/2010, 9, 46) laajentaa arjen estetiikassaan esteettisyyden pohdinnan "kauniista" kaikkien esineiden, ilmiöiden ja toiminnan kaikenlaisiin, myös negatiivisiin, laatuihin ja kokemuksiin. Koska esteettisesti miellyttävä voi vahingoittaa ympäristöä, on kiinnostavaa, voidaanko esteettistä arvostamista ja makua muuttaa ekologisesti (ja vahvasti) kestäviksi, ja riittääkö muutokseen tieto (Saito 2007/2010, 80). Ympäristöestetiikassa debatoidaan hehkuvanpunaisen, rikkidioksidilla selittyvän auringonlaskun kauneudesta: muuttuuko kauneus rumuudeksi, kun sen "syy" tunnustetaan? Joidenkin mielestä auringonlaskua ei tiedon jälkeen voi kokea kauniina; toisista kauneus pysyy tiedosta ja tunteista huolimatta (Haapala 2022; Kaukio 2022). Saito (2007/2010, 3-4, 6, 80) ajattelee, että esteettisen kokemuksen ja maun muuttaminen on ainakin jossain määrin mahdollista. Muuttuvat ne kaikilla ja kuinka, on silti epävarmaa. Muutoksessa lienee ainakin kyse prosessista, mitä tukee Saiton ajatus esteettisestä kokemuksesta dynaamisena toimintana.

4.2 KOHTI UUDENLAISTA ESTEETTISTÄ ARVOSTAMISTA

Kuvasin edellä, kuinka taidelähtöinen estetiikka heikentää Saiton mukaan mahdollisuuksia ymmärtää arjen esineiden ja ilmiöiden vaikutuksia ihmisten reaktioihin ja niiden kautta luontoon ja ympäristöön. Saitosta taide-estetiikka on vahvistanut käsitystä luonnosta erillisenä, hallittavana alueena ja "luonnon" ulkopuolisesta ympäristöstä esteettisesti vähemmän arvokkaana. Sekä arvostamisen puute että tietyn esteettisyyden arvostaminen voivat olla ympäristön ja hyvinvoinnin kannalta ongelmallisia. Kuinka esteettisesti kestävä arvostamista sitten voisi kehittää? Saito (2007/2010, 55–56, 69, 243–244) kehittäisi *esteettistä lukutaitoa* esteettisten ja ekologisten arvojen ja kustannusten vertailemiseksi. Lukutaito tai -tapa voisi auttaa ihmisiä tutkimaan niin omia kuin yleisempiäkin mieltymyksiä ja makuja ja johdattaa toimintaan. Prosessi voisi nähdäkseni edetä seuraavasti:

Lyhyt nurmikko näyttää siistiltä, enkä pidä rehottavaa pihaa kauniina. Mutta koska lyhyt nurmi on erityisesti pölyttäjille haitallinen, voisin jättää sen ajamatta ainakin pölyttäjille tärkeinä ajankohtina. -- Näyttääkö ruohottunut piha oikeastaan huonolta? Kenen mielestä ja miksi? Siisti nurmikko saa minut tuntemaan itseni naapureiden silmissä kunnolliseksi ja epäsiisti piha nolottaa. Puhuttiinhan yhtiökokouksessakin, että hyvinhoidettu piha nostaa taloyhtiön arvoa... Tuntuu vaikealta toimia eri tavalla kuin muut, mutta yritän silti. Ehkä myös muut kiinnostuvat asiasta, kun juttelemme...

Arvostamalla pihan *ekologista arvoa* ja tunnistamalla lyhyen nurmikon *esteettiset kustannukset*, ekologisuus nousee ajattelussa etusijalle ja lopulta ohjaamaan toimintaa. Koska tiedon vaikutus on kuitenkin epävarmaa, Saito (2007/2010, 68–70) ehdottaa sen rinnalle erilaisia lähestymistapoja kehittämään esteettisesti kestävää arvostamista. Näitä ovat muun muassa läheisen luontosuhteen rakentaminen; kauniin arvostaminen; tavallisen outouttaminen; tavallisen arvostaminen; hyvin kuvittelu ja kaunis toiminta.

LÄHEINEN LUONTOSUHDE motivoi esteettisesti ja eettisesti kestävään ajatteluun ja toimintaan. Ympäristöfilosofi Aldo Leopoldille (1966, Saiton 2007/2010, 70 mukaan) se on jopa ajattelun ja toiminnan perusta, sillä *voimme olla eettisiä vain suhteessa johonkin, jonka voimme nähdä, tuntea, ymmärtää ja jota rakastamme*. Leopold hahmottelee maatiikassan (land ethics) myös tunnisteita, joiden avulla voidaan arvioida, onko jokin eettisesti ja ekologisesti oikein. Maatiikkaan kuuluu ennenkaikkea syvä ymmärrys luonnon integriteetin, tasapainon ja kauneuden säilyttämisestä. Läheisyys on myös osa estetiikan filosofi Arnold Berleantin esteettisen kokemuksen *sitoutunutta* luonnetta; suhdetta, jossa *luonto vaikuttaa ihmisessä kokemuksen jatkumona* (Berleant 2006, 99–100, 103). Tämä eroaa Kantin *pyyteettömyydestä* (disinterestedness), jossa *kohdetta* tarkastellaan *objektiivisesti ja etäältä* (Puolakka 2018). Saiton mielestä etäinen arvostaminen on kokemuksellisessa suhteessa käytännössä vaikeaa, jopa mahdotonta (Saito 2007/2010, 70–71). Koska etäisyys edistää myös luonnon näkemistä kohteena tai resurssina, se vaikeuttaa myös tämän muutosvoiman tai *agencyn kunnioittamista* (vrt. St. Pierre 2019a).

Vaikka Saito ottaa taide-estetiikan kritiikissään etäisyyttä kauneuteen, esteettisyyttä ei hänestä kannata täysin erottaa KAUNIIN ARVOSTAMISESTA. Ympäristöfilosofi David Orrin mukaan ihmiset toimivat *johdonmukaisemmin ja syvällisemmin*, kun mukana on *kauneus, ei velvollisuus tai pelko* (Orr 2002, Saiton 2007/2010, 72 mukaan). Miellyttävinä koet-

tuihin paikkoihin kohdistuu vähemmän vahingoittamista, roskaamista ja rikollisuutta (Hosey 2012, 25–26). Ihmiset eivät myöskään koe tarvetta ”kehittää” jo hyväksi kokemaansa, mikä myös suojelee ympäristöä (Nassauer 1997, Saiton 2007/2010, 71 mukaan). Muotoilun tutkija Cameron Tonkinwise nostaa myös *kauneuden-käytössä* muotoilun periaatteeksi (beauty in use, Tonkinwise 2003, DelSeston 2022, 190 mukaan). Tällöin kauneus on jotakin, joka tuo muotoilijan yhteyteen muiden, ihmisten ja ympäristöjen kanssa, ei niinkään ulkoista viehättävyyttä. Kauneuden tulee olla, myös keinoiltaan, *täysin kaunist* ja aiheuttamatta rumuutta muuallakaan (Orr 2002, Saiton 2007/2010, 98 mukaan).

TAVALLISEN OUTOUTTAMISELLA estetiikan filosofi Arto Haapala (Haapala 2005, Saiton 2007/2010, 49–51 mukaan) tarkoittaa asioiden esittämistä uudessa yhteydessä tai tavalla, jolloin asiat koetaan kuin uutena tai ensimmäistä kertaa. Taiteessa ja muotoilussa outouttamista käytetään ongelmien kehystämässä ja esille nostamisessa. Outoutta on kuitenkin vaikea ylläpitää, sillä siihen totutaan ja tuttuna se katoaa tarkastelusta. Outouttaminen voi toisaalta tehdä asioista liian erityisiä ja vähentää niiden vaikutusta arjessa; toisaalta tällöin ei myöskään arvosteta tavallisuutta ja sen hyvään tuottavia vaikutuksia, kuten turvallisuuden tunnetta. TAVALLISEN ARVOSTAMINEN TAVALLISENA onkin toinen tapa lähestyä esteettistä arvostamista. Sitä hankaloittaa paitsi mainittu tavallisen katoaminen, myös pinnallisen ihastelun vaara. Tietoinen läsnäolo ei kuitenkaan ole ”vain” ihastelua; se voi auttaa kohtaamaan muut näiden *ominaislaatuja* (Sepänmaa 2022, Saiton 2007/2010, 17 mukaan) arvostaen. Läsnäolo voi myös tehdä arjen askareista, kuten ruuanlaitosta ja pyykinpesusta merkityksellisiä, moniaistisia ja kehollisia (Saito 2017/2019, 3), ja kenties samalla rajoittaa tarvetta *tavara- ja elämyslähöiseen hyvinvointiin* (Vezzoli & Manzini 2008, 16–18).

HYVIN KUVITTELU ylittää muotoilussakin usein käytetyn, taiteellisen ja usein melko intuitiivisen mielikuvituksen. Estetiikan filosofi Emily Bradyn mielestä *hyvin kuvittelulla* (imagine well) on tärkeä rooli luonnon ja ympäristön kohtaamisessa. Hänestä kuvittelemisen lähtee ennen kaikkea havainnoista, joita syntyy luonnossa olemisesta; havaintoihin yhdistetään muita kokemuksia, kultuja ja opittuja sekä merkityksellisiä tarinoita sekä tietoa. Kaikki tämä tapahtuu elävässä suhteessa luontoon ja paikkaan, ja olemalla luonnossa. (Brady 1998, 78–79; Brady Saiton 2007/2010, 80, 81–82 mukaan; Haapala 1998, 9) Hyvin kuvittelu ei siis ole mielikuvitus- tai fantasiamaailman luomista, mikä irrottaisi ihmisen todelliselta maailman kokemisesta, mitä filosofi Michel Serres (Uurtimon & Jaaksin 1997, 3

mukaan) ja ympäristöestetiikan filosofi Ronald W. Hepburn (Hepburn 2001, Saiton 2022, 35 mukaan; Saito 2022, 35) pohtivat. Saitosta (2022, 35) hyvin kuvittelu voi toimia jopa vastalääkkeenä todellisuuspaaolle luontoyhteydestä. Myös syväekologi Arne Naessin KAUNIS TOIMINTA (beautiful action) liittyy hyvin kuvitteluun. Kaunis toiminta merkitsee Naessille kykyä pitää huolta ja keskittyä *maailmassa olemisen kuvitteluun* kuin se olisi, hyvänä ja kauniina, jo mahdollista. Näin myös kaunis toiminta voi houkuttaa ihmisiä toimimaan kuin luontaisesti, omasta halustaan, eettisesti luontosuhteessaan (Naess 1993, DelSeston 2022, 186–187 mukaan). Naess (1997, 54) myös kehittää väliä, luonnon kunnioittamiseen perustuvia kriteerejä. Niiden, kuten Leopoldin maaetiikan tunnistaiden, voi ajatella pohjustavan Saiton vihreän estetiikan piirteitä.

4.3 VIHREÄN ESTETIIKAN SEITSEMÄN PIIRRETTÄ

Saiton pyrkimys käytännön sovellettavuuteen lienee vihreän estetiikan piirteiden taustalla. Saito (2007/2010, 88) vastaa piirteillä ongelmaan: ”(...) *kuinka ilmaista, konkretisoida tai paljastaa esineen aistittavissa oleva ekologinen arvo paitsi ekologisesti, myös esteettisesti positiivisella tavalla.*” Piirteet ovat siis keinoja, tai tunnistaita, kestävyuden havainnoimiseen ja toteuttamiseen. Saiton nimitys *ehdokkaista vihreän estetiikan piirteiksi* kuvaa niitä myös keskustelunavauksina; käytän itse tutkielmassa termiä piirteet.

SAITON VIHREÄN ESTETIIKAN PIIRTEITÄ OVAT:

- a) Yksinkertaisuus, minimalismi
- b) Kestävyys, pitkäikäisyys
- c) Sopivuus, soveltuvuus, paikalle ominainen
- d) Menneen ja nykyisen kontrasti
- e) Luonnon toiminnan huomioiminen
- f) Terveys
- g) Huolehtiva ja herkkä asenne

A) YKSINKERTAISUUS, MINIMALISMI

Yksinkertaisuus (simplicity, minimalism) määrittyy Saitolle (2007/2010, 88) vähentämisenä, uudelleenkäyttönä ja kierrättämisenä (ns. 3 R: reduce, reuse, recycle). Saiton mukaan yksinkertaisuutta voidaan muotoilla rajoittamalla pakkausten kokoa, osien ja materiaalin määrää sekä tuotteita. Pelkistetyimmillään tuotetta ei edes ole. Saito huomioi toisaalta myös kierrättämisen ongelmat: kierrättäminen voi olla myös toisenlainen tapa kuluttaa. Kierrättäminen on myös oma tuotannonalansa, joka vaatii erityyppistä käsittelyä, kuljetusta ja esille laittamista omine ympäristövaikutuksineen (Hawken 1994 ja Baarschers 1996 Saiton 2007/2010, 88 mukaan).

Saitoa yksinkertaisuus tai minimalismi tuntuu kiinnostavan muotona vähemmän; tärkeämpää on se, mitä muoto mahdollistaa. Tässä Saito lähestyy japanilaista tyhjän käsitettä, mitä käsittelen enemmän muotoilija Kenya Haran näkökulmien yhteydessä luvussa 5.4. Saito (2007/2010; 2017) pohtii myös harvemmin yksinkertaisuutta sellaisenaan; useimmiten hän kuvaa sitä muissa piirteissä, kuten japanilaisten teeseremonian ja puutarha-arkkitehtuurin kuvauksissa. Näissä yksinkertaisuus yhdistyy nähdäkseni useimpiin muihin vihreän estetiikan piirteisiin: niin kestävyteen ja pitkäikäisyyteen (B); sopivuuteen, soveltuvuuteen ja paikalle ominaiseen (C); luonnon toiminnan huomioimiseen (E); terveyteen (F); kuin huolehtivaan ja herkkään asenteeseenkin (G). Yksinkertaisuus ilmenee siis jopa enemmän tavoissa tehdä asioita tai aistia niissä ilmeneviä, erilaisia ominaisuuksia kuvaavia laatuja, kuten yksinkertaista vaatimattomuutta.

Miten yksinkertaisuus sitten koetaan? Saiton (2007/2010; 2017/2019) esimerkein, teeseremoniaan liittyy olennaisesti kulkeminen puutarhan läpi yksinkertaista, kattamatonta kiviolkua pitkin (kuva 3). Yksittäin puutarhaan asetellut askelkivet avaavat kulkijalle näkymiä puutarhaan tai ihmisen harkitusti muovaamaan luonnonympäristöön. Yksityiskohdat, ja jopa tietynlainen kulkemisen hankaluus, saavat huomioimaan myös muita kokemukseen liittyviä tuntemuksia, kuten vuodenaikojen merkkejä ja sään vaikutuksia. Matkalla teeseremoniaan tiivistyy siis erilaisten esteettisten laatuja kokeminen. Vaikka LAATUJA tarkastelemalla voidaan vastata kysymyksiin, MILLAINEN jokin on tai MILTÄ jokin tuntuu, niitä ei välttämättä erotella kokemuksessa. Teeseremoniassa myös tarjotaan ja vastaanotetaan teen (kuva 4) lisäksi kokemus kokonaisuudessaan, mihin liittyy myös muiden seremoniaan osallistuvien, ympäristön, esineiden sekä itse hetken arvostamista ja eri tavoin huomioimista.

KUVA 3. TIE TEESEREMONIAAN (Edosenke. jp 2003)

KUVA 4. JAPANILAINEN MATCHA-TEE (Unsplash/Tonn 2019)

Tämän tyyppinen aistiminen ja havainnointi osana kokemusta ja suhteessa muihin voi lähestyä myös fietoista läsnäoloa ja yksinkertaisen elämäntavan ajatuksia, mikä tulee ilmi monessa japanilaisen esteettistä ajattelua koskevassa kirjoituksessa (esim. Eväsoja 2008). Japilaisella esteettisyydellä on myös yhteys taidekäsitteisiin ja taidemuotoihin, mikä toisaalta tekee teeseremonian ja puutarha-arkkitehtuurin kuvauksista myös Saiton itsensä kritisoimaa taide-estetiikkaa ilmentäviä esimerkkejä. Tämän Saito (2007/2010, 33-35, 28-53) huomioi itsekkin. Myöhemmässä huolenpidon estetiikassaan Saito (2022, 9, 10, 23-24) myös luopuu ehdottomasta taide-estetiikan kritiikistään; tällöin hän näkee juuri taiteessa, tai taiteen ja arjen yhteensulauttavassa kokemisessa, mahdollisuuksia uudelleen, esteettisesti herkästi maailmassa olemiseen.

B) KESTÄVYYS, PITKÄIKÄISYYS

Kestävyys ja pitkäikäisyys (durability, longevity) ovat Saitolle (2007/2010, 89) vanheneemisesta johtuvan käytöstä poistamisen vastakohtia. Vanhenemista tapahtuu ajan, käytön ja luonnon aiheuttaman kulumisen seurauksena; tyylin, muodin ja trendien vaihteluiden; käytön ja teknologian muutosten takia. Osa prosesseista on luonnollisia, osa keinotekoisia, suunniteltujakin. Tällainen on esimerkiksi muotoilussa tyylin vanhentaminen tai *styling*, jossa muotoillusta esineestä julkaistaan uudempia, vain hieman erottuvia versioita ja saadaan muuten pätevä tuote tuntumaan vanhentuneelta ja korvattavalta (Vihma 2002, 110-113).

Saiton (2007/2010, 89) mukaan kestävä pitkäikäisyyttä voidaan vahvistaa etenkin yksinkertaisella rakenteella ja muodolla sekä ymmärrettävyydellä, sillä ne helpottavat esineiden käyttöä, huoltamista ja korjaamista. Pitkäikäisyyttä voidaan tukea myös välttämällä trendejä ja pinnallisten toimintojen lisäämistä sekä käyttämällä sopivia materiaaleja. Tämä edellyttää myös ymmärrystä materiaalien ominaisuuksista myös ajan kuluessa. Materiaaleina puu, metalli, nahka ja savi vanhenevat kauniisti ja vaativat vähän tai tuskin lainkaan huoltamista ja korjaamista. Vanhoja nahkaesineitä pidetään myös monesti jopa uusia arvokkaampina. Kulumisen jäljet, naarmut, kolhut ja jopa rikkoutuminen, voidaan myös kokea positiivisina merkkeinä ajan kulumisesta ja eletystä elämästä, mitä japanilaiset korjaustekniikat *kintsuki* ja *sashiko* (kuvat 5 ja 6) jopa korostavat. Kintsugi-menetelmällä keramiikkaesineiden murtumat, kolhut ja kolot korjataan juottamalla ja jälkeä korostetaan kultauksella, jolloin sekä virheistä että esineestä itsestään tulee kokemuksellisesti jopa ar-

KUVA 5. KINTSUGI (Kulho 1700-luvulta, Smithsonian National Museum of Art 2024)

KUVA 6. SASHIKO (Distressed denim jeans, Little Prairie Sparrow 2024)

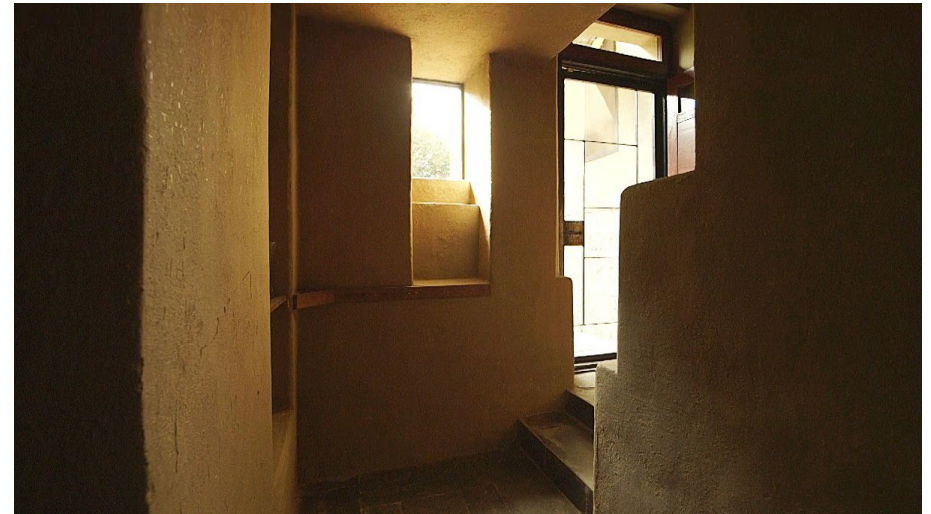
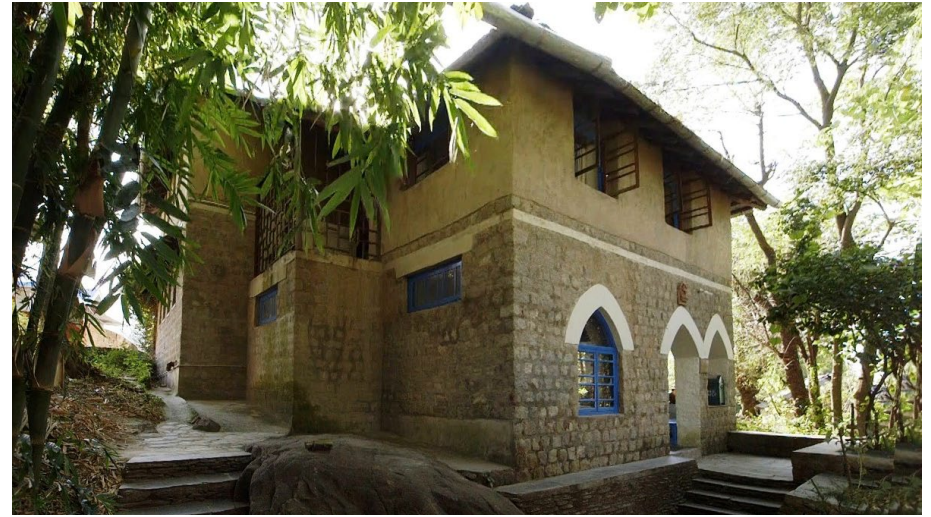
vokkaampia (Lesser 2018). Sashiko-menetelmässä paikkaukset, pistot ja kuviot korostavat myös korjauksia; ne tekevät tekstiileistä paitsi pitkäikäisempiä, myös kiinnostavia ja itselle paremmin sopivia. Sashikon toteutukset voivatkin lähestyä jopa taidetta (Hayes 2019).

Pitkäikäisyyden ja iän arvostus ilmenee Japanissa ajan, luonnon ja vuodenaikojen vaikutusten, kuten myös vanhenemisen, jopa (luonnon) kuoleman arvostamisessa. *Epätäydellisyys* (tai patina; *wabi*) ja *surumielisyys, yksinäinen kauneus* tai viimeistelemätön muoto, *halkema, särö* (myös: *sabi*) ovat myös saaneet ajattelussa ja kielessä positiivisia merkityksiä; puhutaan vaikkapa *nahistuneesta kauneudesta*. (Eväsoja 2008, 25, 30–31, 40.) Koska epätäydellisyyttä ja epämukavuuttakin arvostetaan esteettisesti, niille annetaan myös mahdollisuuksia huomiomalla ja sallimalla luonnon toiminta (piirre E).

C) SOPIVUUS, SOVELTUVUUS, PAIKALLE OMINAINEN

Sopivuus, soveltuvuus ja paikalle ominainen (fittingness, appropriateness, site-specificity) liittyy Saitolle (2007/2010, 90–92) paitsi luonnonolosuhteisiin ja sijaintiin, myös tunteisiin kuten paikkaan kiinnittymiseen. Parhaiten piirre ilmenee perinteisissä asumisen ja elämisen ratkaisuissa, jotka kunnioittavat ympäristöä ja ilmentävät *rakkautta paikkaan* (*topofilia*, Tu–Fan 1974, Saiton 2017/2019, 29 mukaan). Sopivuudessa on siis vähemmän kyse paikan muokkaamisesta kuin ihmisen sopeutumisesta paikkaan. Piirrettä toteuttavat rakennukset tuntuvat Saitosta (2007/2010, 90, 91) "kodilta" ja orgaanisesti paikkaansa kasvaneilta. Paikan arvostamisessa Saito (2007/2010, 135–136, 222) seuraa arkkitehtien van der Rynin ja Cowanin ajatuksia paikan ja maan kuuntelemisesta niin, että näiden myös annetaan vaikuttaa rakentamisessa.

Intiassa toimiva arkkitehti Didi Contractor käyttää rakentamisessa perinteisiä, paikallisia rakennustapoja ja -materiaaleja, kuten savea, ja "kasvattaa" rakennukset (kuvat 7 ja 8) rakentajien kanssa yhteistyössä paikkaansa. Rakentamisessa huomioidaan niin maanmuodot, valon ja varjon vaihtelu kuin puut ja kasvillisuuskin. (Bagha 2018.) Vaafimaton paikkaan soviittautuminen yhdistää nämä rakennukset siis myös yksinkertaisuuteen (A) ja huolehtivaan ja herkkään asenteeseen (G). Koska soviittamista tehdään jatkuvasti, rakennusten ulkonäkö ja rakenne "elävät" rakentamisen aikana. Tämä voisi tarkoittaa myös sallivampaa suhdetta esteettisyyteen, tai luopumista skaalaamisen ja kopioimisen ajatuksista.

KUVA 7. ORGAANINEN RAKENTAMINEN (Didi Contractor, Singh 2018)

KUVA 8. PAIKKAAN SOPIVAT SISÄTILAT (Didi Contractor, Giaraconi 2018)

Saitosta (2007/2010, 90, 92) paikkaan sopiminen edellyttää monimuotoisuutta ja -arvoisuutta. Universaaleina pidetyt ratkaisut mukautuvat usein heikosti paikalliseen kulttuuriin eivätkä ehkä myöskään ilmennä samanlaisia paikalliseen yhdessä elämiseen ja tekemiseen liittyviä tunteita kuten ylpeyttä, myötätuntoa ja ahkeruutta. Omakustusta muotoilusta voi tosin tulla paikallista, mistä esimerkkinä Saito (2007/2010, 92) mainitsee 1500-luvulla teeseremoniassa käytetyt edulliset korealaiset kupit. Kuppien koettiin vahvistavan seremonian yksinkertaisen vaatimatonta kauneutta (A). Niiden voi ajatella myös muokanneen paikan kokemusta hieman menneen ja nykyisen kontrastin (D) tapaan. Saito (2007/2010, 43) näkeekin muiden kulttuurien esimerkeissä mahdollisuuksia oman kulttuurin tutkimiseen. Esineitä ja asioita voi siis käyttää muualla ja muussa yhteydessä, tosin rajoituksin, kuten välttämällä rituaaliesineiden tai muille merkityksellisten vaatteiden käyttöä (vrt. kulttuurinen omiminen; Wikipedia 2024).

D) MENNEEN JA NYKYISEN KONTRASTI

Saitolle (2007/2010, 92–93) menneen ja nykyisen kontrasti (contrast between past and present) merkitsee esineen tai sen osien käyttämistä uudessa paikassa tai yhteydessä. Esimerkiksi vanhoilla auton osilla voidaan muokata ravintolan sisustuksesta esteettisesti kiinnostava ja luoda paikalle siltä puuttuvaa menneisyyttä. Esineiden käyttöä pidentävänä (B) piirre voi muokata paikan kokemusta (C), kuten teekuppien esimerkki edellä osoitti. Saitosta (2007/2010, 92–93) esineen tulee silti olla mahdollisimman alkuperäisessä muodossa ja paljastaa tehdyt muokkaukset ollakseen vihreän estetiikan mukaista.

Menneen ja nykyisen kontrastia ilmentää "Raumlaborberlin" (kuva 9), italialaisen Museo MAXXI:n tilaama, arkkitehtiopiskelijoiden kierrätysmateriaaleista kokoama talo, joka esittelee materiaalien, kuten ikkunoiden, autonovien, öljytynnyreiden ja lasipullojen, uusiokäyttöä (Kim 2012). Sen voi nähdä myös muokkaavan kierrätyksen esteettisyyteen ja käytettävyyteen liittyviä käsitteitä. Vaikka piirre huomioi kiinnostavasti uusiokäytön, jopa aikana ennen nykyistä kierrättämistä, siitä uupuu Saitolle ominainen, syvempi näkökulma. Sisustustyylinä piirrettä voi kritisoida globaalina ketjutyylinä, joka syrjäyttää paikallisia tyyliä ja on altis vanhenemiselle (B, C). Sen käytössä piilee myös viherpesun vaara, jos kierrätysesineillä haetaan vihreää imagoa, mikä on yrityksen liiketoiminnan kanssa ristiriidassa tai tuottaa vain osittaisia ratkaisuja (vrt. Jedlička 2010, 367, 110–111, 459–460).

KUVA 9. MATERIAALIEN UUSIOKÄYTTÖ (Raumlaborberlin 2012)

E) LUONNON TOIMINNAN HUOMIOIMINEN

Saitolle (2007/2010, 93, 98) luonnon toiminnan huomioiminen tai havaittavuus (perceivability of nature's function) merkitsee luonnon kanssa eikä luontoa vastaan toimimista. Ajatus tuntuu ehkä oudolta, mutta moni muokkaaminen, rakentaminen ja siivoaminenkin vahingoittaa ympäristöä. Luontoa vastaan muotoillaan myös teknisin ratkaisuin, jotka voisi välttää paikkaan sopivilla ratkaisuilla (C). Samoin rakennuksissa piilotetaan usein ne pisteet, joissa luonnon toiminta paljastuisi ja sitä voisi tukea. Esimerkiksi piilotetut vesiputket kätkevät veden kierron ja hankaloittavat veden säästämistä. Saito nostaakin tekniikan näyttämisen keinoksi havainnollistaa ja tehdä kiinnostavaksi luonnon toimintaa.

Luonnon toimintaa voidaan tukea melko kevyinkin ratkaisuin, esimerkiksi muokkaamalla tiloja ja "käyttöpoltuja", kuten kuumuuden ja vesipulan vaivaamassa Espanjassa on tehty: yliopiston käsienvesivesi (kuva 10) otetaan talteen hanalliseen kanisteriin ja siitä kasvien kasteluun. Puurakenteinen "pakohuone" (kuva 11) taas suojaa kuumuudelta ja auringolta ja kuluttaa energiaa jäähdytysjärjestelmiä vähemmän. (Kause 2023.) Esimerkit voivat auttaa hahmottamaan, että, toisin kuin vihreässä siirtymässä usein oletetaan, teknologia voi jopa lisätä kuluttamista. Suomalaisetkin kuormittavat luontoa vähemmän perinteisillä mökeillään kaupunkiasuntoihinsa verrattuna (Nykänen 2023). Vaikka mökkikulttuuriin ja maaseudulla asumiseen liittyy myös kestävämpiä piirteitä, vähemmän teknisessä ympäristössä kulutus näkyy selvemmin, mikä voi auttaa kulutuksen hillitsemisessä. Mökeillä se ilmenee vielä paikkaan, johon ihmisillä on usein erityisen läheinen suhde.

Tekniikan näyttämistä vastaan asettuu Haapalan ajatus outoon ja epätavalliseen tottumisesta (vrt. outouttaminen, luku 4.2). Pelkkä näyttäminen ei tue, lopulta haihtuvaa, kiinnostusta tai johda välttämättä toimintaan. Myös monet niin sanotut ekorakennukset luovat kiinnostavia tiloja ja näkymiä, mutta vahingoittavat samalla ympäristöä esimerkiksi massiivisuudellaan, jopa esteettisesti. Ehkä siksi arkkitehteillä ja muotoilijoilla on vaikeuksia suhtautua ekorakentamiseen ja -muotoiluun esteettisesti arvostaen, kuten arkkitehti, muotoilukirjoittaja Lance Hosey (2012, 2–5) pohtii. Hoseyn esimerkit (emt., 91–92) tosin korostavat enemmän luonnon jäljittelemistä kuin sen aitoa huomioimista. Piirteen aito toteuttaminen vaatii siis paikkaan sopivuuden (C) lisäksi huolehtivaa ja herkkää asennetta (G), mikä toteutuu ehkä massiivisia, vaikka energiatehokkaitakin, ekorakennuksia paremmin yhteisöllisissä, kylämaisissa rakentamisen ratkaisuisissa (vrt. Amar 2023).

KUVA 10. VEDEN KÄYTTÖPOLKU (Kause 2023a)

KUVA 11. PAKOHUONE KUUMUDELTA (Kause 2023b)

Luonnon toiminnan huomioiminen merkitsee myös toiminnan sallimista, vaikka siitä seuraisi ihmisille hankaluutta tai epä mukavuutta. Etenkin japanilaisessa esteettisessä kokemuksessa luonnon, vuodenaikojen ja sään vaikutusten aistimista ja epä mukavuudenkin kokemusta arvostetaan (Saito 2007/2010, 126-129), joten niille jätetään mahdollisuuksia. Japanilainen esteettinen kokemus yhdistyy mielestäni myös joihinkin suomalaisiin kokemuksiin, kuten kuvassa 12 (kollaasi, s. 28). Japanilaisissa esimerkeissä lapsi ja vanhempi ovat pysähtyneet nauttimaan talvisesta hetkestä suurkaupungissa, ja perinteisessä talossa vuodenajan viileyden voi todennäköisesti aistia sisälläkin. Suomalaisen järven viileys ja saunan kuumuus, ehkä pimeyskin, koetaan moniaistisesti ja kehollisesti.

Suomalaista saunapolkua voi myös verrata japanilaiseen teehuoneeseen puutarhan läpi johdattavaan, yksinkertaiseeni kivipolkuun. Kumpikin viestii vaatimattomasta esteettisestä laadusta ja asenteesta (G) ja altistaa kulkijansa sään, kuten sateen ja tuulen kokemiselle. Kokemusten voi nähdä olevan sukua toisilleen, vaikka kulttuurien luontokäsitykset eroavatkin: suomalaiset arvostavat alkuperäistä ja "villiä" luontoa, kun taas japanilaisille luonto on ihmisen muokkaama, keinotekoinenkin kokonaisuus (esim. Eväsoja 2008, 24, 29-30; Saito 2007/2010, 112). Kokemuksia yhdistää silti kokonaisvaltaisuus, moniaistinen kehollisuus ja yhteys luontoon ja kanssakokijoihin. Niissä vuorottelevat ja sekoittuvat vastakkaisetkin tuntemukset, kuten kuumasta tai kylmästä "kärsimisestä nautiminen". Kuten luonnossa olemiselle, kokonaisvaltaiselle kokemiselle ei ole "oikeaa" tapaa tai selitystä; se on vain koettava (Saito 2007/2010, 21). Piirre saakin pohtimaan, mitä mukavuuden tai helppouden muotoilemisella saavutetaan ja toisaalta menetetään kokemuksessa. Voidaan myös kysyä, millaisin motiivein ihmisiä houkutellaan kokemaan suojaa tai mukavuutta esimerkiksi suunnitelmilla kattaa kokonaisia katuja kaupunkiympäristössä (Palkoaho 2022).

F) TERVEYS

Vihreän estetiikan piirteenä terveys (health) merkitsee Saitolle (2007/2010, 94–95) aistien ja luonnon tuomista muotoiluun ja arkkitehtuuriin erilaisina näkyminä, kattamattomina tiloina ja kulkuina tilasta toiseen. Terveys liittyy myös ihmisen ymmärtämiseen moniaistisena, elävänä olentona, jota ei voi eikä kannata yrittää erottaa luonnosta tai ympäristöstään. Saitoa tulkiten, yhteyttä luontoon ja sen toimintaan (E) on siis ylläpidettävä myös ja ennen kaikkea rakennetussa ympäristössä. Tämä tulee perustelluksi myös sillä,

että useimmat ihmiset viettävät suurimman osan ajastaan sisätiloissa, kotona tai erilaisissa keinotekoisissa ympäristöissä, mikä vaikuttaa monin tavoin myös terveyteen (Diffey 2023; European Commission 2003).

Saiton kuvaus terveyden piirteestä jää tämän vihreässä estetiikassa lähinnä lyhyeksi arkkitehtuurin ja rakentamisen tekniikoiden käsittelyksi. Piirteelle voi kuitenkin hakea tukea ekologisesta estetiikasta, jossa tarkastellaan usein ihmislajin kehittymisen, siis evoluution, näkökulmasta merkittäviä ja samalla ihmisten erityisen miellyttävänä pitämiä ominaisuuksia. Näitä ovat MUODOT: puut, akaasiapuu; kaikkialla luonnossa ilmenevät fraktaalit; VÄRIT: vihreä ja sininen; MAUT: erityisesti makeus; sekä sopivasti suojaavat ja samalla kuitenkin tarpeeksi näkyviä avaavat TILAT ja MITTASUHTEET. Näillä on myös osoitettu olevan vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen, jopa luonnon näkyminä tai kuvina. (Hosey 2012, mm. 77, 86–87.) Piirrettä voi lähestyä myös biomimiikan eli luonnossa esiintyvien muotojen, rakenteiden ja tekniikoiden jäljittelyn kautta. Tutkimalla eläinten ja kasvien rakenteita ja toimintaa sekä näiden kehittämiä, usein tiettyihin olosuhteisiin erityisen soveltuvia ratkaisuja, on löydetty ihmisiä hyödyttäviä ratkaisuja. (Fletcher, St.Pierre & Tham 2019, 100-101.) Näistä kenties tavallisimpia ovat kuvan 13 (kollaasi, si. 29) siipi ja pesät.

Sekä ekologisen estetiikan että biomimiikan ongelmana on usein ihmiskeskeisyys, mihin liittyy myös rakennettujen ja teknisten ratkaisujen korostaminen. Ihmisen näkökulmaan keskittyminen, kuten vaikkapa Hoseyn (2012, 87) esimerkissä akaasiapuun kuvan keskittymistä edistävästä vaikutuksista, vie huomiota luonnosta ja ihmisen suhteesta siihen. Akaasiapuun kuva, joka koetaan miellyttävänä ja joka auttaa ihmistä keskittymistä vaativan tehtävän ratkaisemisessa, ei tarjoa muita puiden tuomia etuja tai ekosysteemipalveluja etenkin muille lajeille. Kuva ei myöskään viesti elävän puun tapaan kokemuksellisesti; siihen ei pääse "sisälle", mikä mahdollistaisi puun koko olemuksen ja tilanteeseen ja ympäristöön liittyvien äänien, tuoksujen ja tuntemusten kokemisen. Kuvan tuoma kokemus ei siis OLE osa Saitolle tärkeää laajempaa, aistittavaa kokemusta.

Vaikka terveyden piirre jää Saiton vihreässä estetiikassa pääosin lyhyeksi arkkitehtuurin kuvaukseksi, myöhemmässä huolenpidon estetiikassaan tämä pohtii terveyttä enemmän suhteiden, hyvän elämän ja maailmassa olemisen näkökulmasta. Terveystienkin liittyvä huolenpito toimii tällöin enemmän huomioivan ja herkän asenteen (G) tavoin, "neuvoen" ja edellyttäen sekä herkkyyttä että kykyä kuvitteluun. (Saito 2022, 8, 11.)

KUVA 12. LUONNON TOIMINNAN KOKEMINEN

Lapsen ja vanhemman lumileikki Tokiossa, Unsplash/Pereira (2024); ihminen järvessä, Visit Finland/Tarvainen (2024); (alh.vas.) talo Shirakawassa, Unsplash/ Mardi (2024); suomalainen sauna, Unsplash/Nygård (2024)

KUVA 13. LUONTO JA TERVEYS

Unsplash/Puu Intiassa, Kummur (2024); kutojalintuihin kuuluvan riisikutojan (*Ploceus philippinus*) pesiä, Solankurkar (2024); sudenkorennon siipi, Dykes (2024)

G) HUOLEHTIVA JA HERKKÄ ASENNE

Huolehtiva ja herkkä asenne (caring and sensitive attitude) ilmentää Saiton (200/2010, 95–96) mukaan esteettisiä laatuja ja niiden kokemista. Asenne on herkkyyttä materiaaleja, ympäristöjä ja kaikkia muitakin kohtaan. Ymmärrän tämän tarkoittavan sitä, MITEN (hyvin, huolellisesti) esineet on suunniteltu ja toteutettu, MITEN huomioimme muut, luonnon ja ympäristön, ja MILTÄ se ehkä heistä tuntuu. Vaikka asennetta on vaikea näyttää, nostan esimerkeiksi kuvat 14 ja 15; kintsugi-menetelmällä korjatun, huolenpidosta henkivän keramiikka-astian, ja hoivasta kertovan kuvan käsistä ja tilanteen kokemiseen liittyvästä yhteydestä.

Vaikka Saito kuvaa asennetta piirteinä lyhyesti, se vaikuttaa nähdäkseni eräänlaisena vihreän esteetiikan läpileikkaavana ajatuksena. Se ilmenee myös Saiton tavassa kirjoittaa lähteitään huomioiden ja vuoropuhelussa. Asennetta Saito (2022) syventää kuitenkin enemmän huolenpidon esteetikassaan. Siinä huolenpito tai hoiva (care) on Saitolle (2022, 2, 5, 6-8, 17, 27-31) monitahoista, sitoutunutta, ja samalla silti arkista maailmassa muiden kanssa olemista. Vaikka Saitosta esineet "kantavat" huolenpitoa, ja materiaaleista itsestäänkin on huolehdittava, hän siirtää huomiota esineistä suhteisiin. Hoiva edellyttää herkkyyden ja hyvin kuvittelun (vrt. Brady luvussa 4.1) lisäksi asennetta, motivaatiota ja vastaanottamista. Se vaatii usein myös aikaa ja fyysistäkin kontaktia. Sitoutunut, yksilöllinen huolenpito tai hoiva toteutuu yhteistyössä (co-producing) ja on vaikeasti kopioitavissa. (Saito 2022, 51-52.) Hoivan vaaliminen ja harjoittaminen on Saitolle (2022, 165) lopulta myös koko esteettisen kokemuksen perusta ja eettinen edellytys.

Saitosta (2007/2010, 95–96, 221–222) huolehtiva ja herkkä asenne voi myös ohjata muotoilijaa nöyryyteen ja vaatimattomuuteen. Ymmärtääkseni tällöin muotoilijan "näkemys" ei ole aivan niin, Saiton kritisoiman taide-esteetiikan tapaisessa määrävässä asemassa, ja "vahvan visuaalisuuden" sijasta esteettinen, ekologisesti valistunut ymmärrys saa ohjata valintoja. Muotoilija voi siis helpommin välttää kauniina pitämiensä mutta samalla myrkyllisten värien, kuten kadmiumpunaisen (kuva 16) käyttöä (vrt. Widhi 2024; Jedlička 2010, 317–321, 386–388). Muotoilussa asenne voi mahdollistaa myös esteettisen sallivuuden, mikä ei tosin ole yksiselitteistä. Saitosta (2007/2010, 87) kestävän muotoilun tulee toisaalta tarpeeksi miellyttävää ja/tai kiinnostavaa, toisaalta "muusta muotoilusta" erottuvaa ja tunnistettavaa, tavalla, jonka hän kuitenkin jättää avoimeksi.

KUVA 14. ASENNE LAATUNA / KINTSUGI (Unsplash/ Tonn 2024)

KUVA 15. ASENNE TOIMINTANA / SHARING (Unsplash/ National Cancer Institute 2024)

KUVA 16. KADMIUMPUNAINEN (Htmcolorcodes.com 2023)

Niin sanottu ekoestetiikka tai anti-esteettisyydskään eivät Saitosta (2007/2010, 71, 87) ole ratkaisuja, sillä valtavirrasta poikkeavina ne jäävät helposti vain pienten ryhmien käyttöön. Esteettisen kestävyuden ilmentämisen tulisi Saiton mielestä seurata Nassauerin (1997) nostamaa *kulttuurisen kestävyuden* vaatimusta. Näin esteettisesti kestävä muotoilukin tulee varmemmin ihmisten hyväksymäksi ja käyttöön.

4.4 TULKINTAA JA KRITIIKKIÄ

Vihreän estetiikan piirteet tarjoavat väljän viitekehyksen esteettisen kestävyuden pohdintaan. Ne esittelevät teemoja, jotka yhdistävät esteettisen kokemuksen ekologisuutta laajempaan, kestävään hyvinvointiin. Piirteistä yksinkertaisuus (A) ja huolehtiva ja herkkä asenne (G) nousevat nähdäkseni keskeisiksi, sillä ne vaikuttavat kestävyuden toteutumiseen monella tavalla, ja yhdistyvät myös muihin piirteisiin. Yksinkertaisuus tukee kestävyyttä muotona ja rakenteena sekä laatuina, kuten vaatimattomana, muut huomioivana ja näitä koko ominaislaadussaan arvostavana asenteena. Asenne, joka ilmentää esteettisesti kestävää laatua esineissä, asioissa ja toiminnassa, taas vaikuttaa ihmisten reaktioihin. Lisäksi asenteella voi olla vaikutusta esteettisten makuun muodostumiseen.

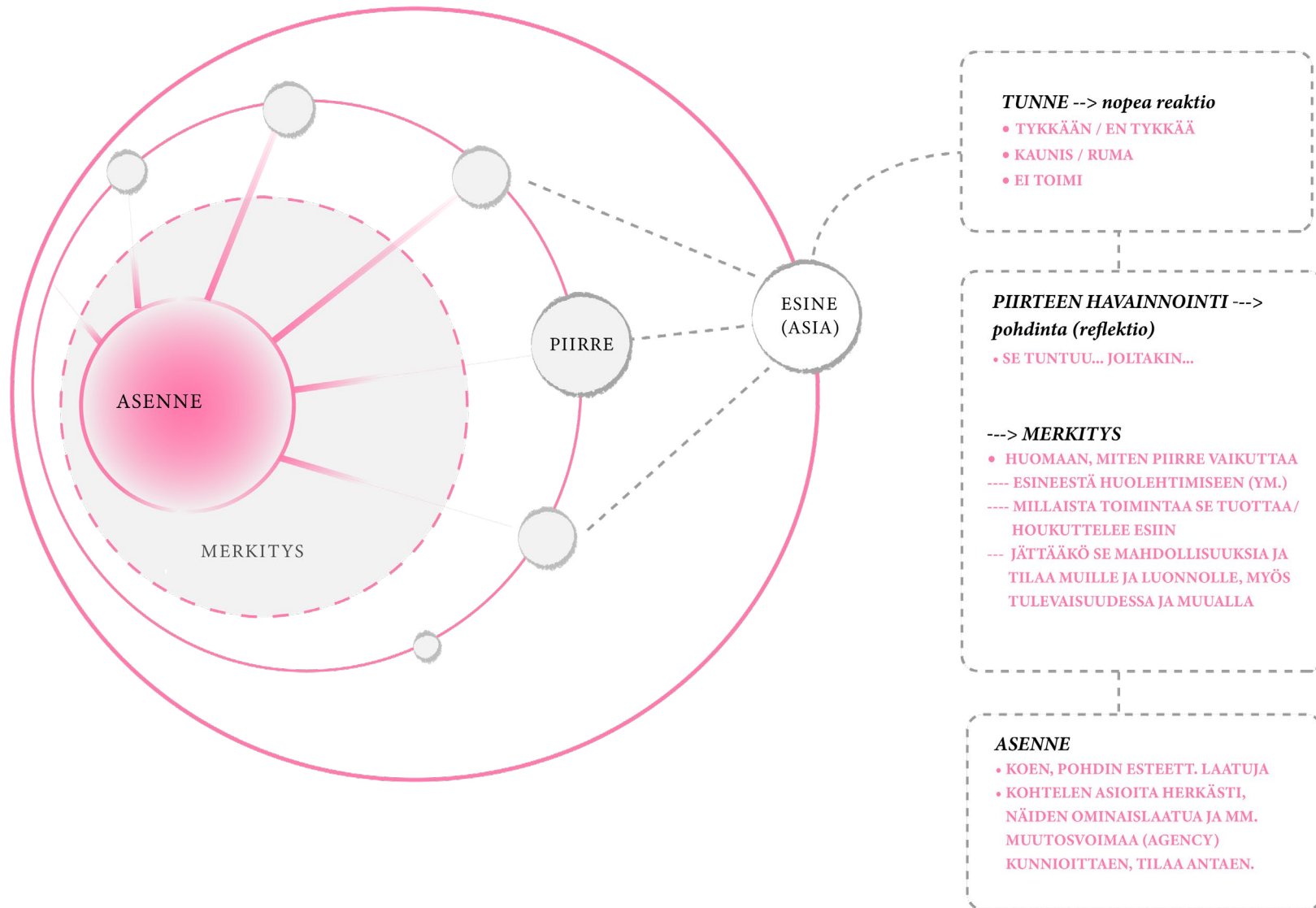
Koska pohdin alussa myös vihreän estetiikan mahdollisuuksia menetelmänä, havainnollistan sitä kuviolla 8 (s. 32). Yhdistän kuviossa Saiton vihreän estetiikan tekijät Normanin kokemuksen tasoihin, ilmentäen niitä (1) ulkokehän ESINEINÄ tai asioina, jotka koetaan nopean REAKTIIVISESTI, (2) toisen kehän esineiden tai asioiden PIIRTEINÄ, joihin liittyy HAVAINNOINTIA, sekä (3) kolmannen kehän ASENTEENA, jota voi lähestyä havainnoivan, tunteita, ajattelua ja tietoa yhdistävän, kognitiivisen REFLEKTION avulla. Asenne ilmentää paitsi koettavia esteettisiä laatuja, myös säteilee muihin piirteisiin ja kokijaan. Sitä voi myös hahmottaa muotoilijan tapana lähestyä asioita. Kuvio esittääkin asenteen sekä itsenäisenä että muihin piirteisiin ja kokemukseen vaikuttavana, moninaisena tekijänä, mikä jää ehkä piiloon Saiton piirteiden listauksessa. Kuvio on toki samalla melko mekanistinen yksinkertaistus; toisiinsa sekoittuvia ja eri tavoin vaikuttavia piirteitä ja niiden teemoja voisi lähestyä myös monimutkaisena, sotkuisenakin suhteiden verkkona.

Piirteiden mallintaminen tai menetelmällistäminen onkin vaikeaa. Saiton lyhyet kuvaukset vaativat usein Saiton muun filosofian, erityisesti arjen estetiikan sisäistämistä sekä ulkopuolisten esimerkkien hakemista. Piirteistä etenkin luonnon toiminnan huomioiminen (E) ja

terveys (F) jäävät lyhyiksi ja samalla melko vaikeiksi ymmärtää. Jotkin piirteet, kuten menneen ja nykyisen kontrasti (C), ovat myös ristiriitaisia. Vihreän estetiikan suurin puute onkin, tutkielman näkökulmasta, MUOTOILUN ESITTÄMISEN unohtaminen. Esittämistä tapahtuu muotoilussa kuitenkin paljon. Esimerkiksi arvokkaana pidettyä ja kauniisti kuluvaa nahkaa jäljitellään tekemateriaaleilla, jotka kuitenkin kuluvat aitoa nahkaa "rumemmin" ja saavat haluamaan nopeammin tilalle uutta. Graafisessa muotoilussa ekologista ulkonäköä tai "ilmettä" haetaan joskus painamalla kierrätysmateriaaleja muistuttavia pintoja muulle materiaalille, millä lähestytään viherpesua. Vaikka Saito ajattelee huolehtivan ja herkän asenteen vaikuttavan vihreän estetiikan piirteissä, silloin kun niiden toteutus onnistuu, tätä ei välttämättä voi päätellä muotoilun "pinnasta" tai muotoilua esittävästä kuvista. Tarvitaan siis enemmän keinoja paljastaa havaitun epäaitous. Myöhemässä huolenpidon estetiikassaan Saito (2022, 165) painottaakin, hoivan yhteydessä, harjoitusta ja vaivannäköä.

Vihreän estetiikan suurin haaste lienee kuitenkin esteettiseen makuun vaikuttaminen, mikä myös jää tulkinvaraiseksi. Koska asenteet ja arvostukset ovat usein tiedostamattomia ja nopeiden reaktioiden seurauksena päädytään monesti kestävämpiin ratkaisuihin, pelkkä intuitiivinen arvostaminen tai "tykkääminen" ei riitä. Esteettisesti kestävään arvostamiseen on myös opittava ja saatava koulutusta (Saito 2007/2010, 100–101, 102–103). Yhteiskunnassa tarvitaan monenlaista vaikuttamista, etenkin ihmisten päätöksenteon ohjaamista osallisuuden, omistajuuden ja läheisen luontosuhteen suuntaan. Samalla Saito pitäytyy itse kuitenkin estetiikan filosofiasa eikä laajenna ajatteluaan esimerkiksi juuri muutoksen muotoiluun. Vihreästä estetiikasta puuttuu myös pohdintaa kuluttamisen tavoista, arjen ja juhlan eroista ja vaikutuksista tai esimerkiksi digitaalisiin ympäristöjen kokemisesta, josta ainakin nopeasti ajateltuna puuttuu Saiton nostama moniaistisuus. Myös hallinnan teemaa, jota Saito (2007/2010, 2–3, 6, 7) käsittelee hyvin käytännöllisesti sotkun ja epäjärjestyksen näkökulmasta, voisi laajentaa kuluttamiseen ja yhteiskunnan valtakäytäntöihin (vrt. Eräranta & Moisander 2006, 19, 25, 31; Foucault 1991, emt.).

Koska Saito käsittelee arjen estetiikassaan usein perinteisiä japanilaisia taidemuotoja, kuten teeseremoniaa ja puutarha-arkkitehtuuria, vihreän estetiikan piirteet herättävät halun nähdä enemmän muotoiluesimerkkejä. Tämä koskee etenkin yksinkertaisuuden piirrettä, sillä yksinkertaisuus, jota Saito kuvaa piirteenä melko lyhyesti, vaikuttaa kestävyteen monella, jopa perustavanlaatuisella tavalla. Tarkastelenkin seuraavaksi yksinkertaisuutta ja muotoilua kolmen muotoilijan näkökulmien sekä muotoiluesimerkkien avulla.

KUVIO 6. VIHREÄN ESTETIIKAN TEKIJÄT

Saitoa (2007/2010) ja Normania (2005) tulkiten

5 YKSINKERTAISUUS MUOTOILUN OPPAANA

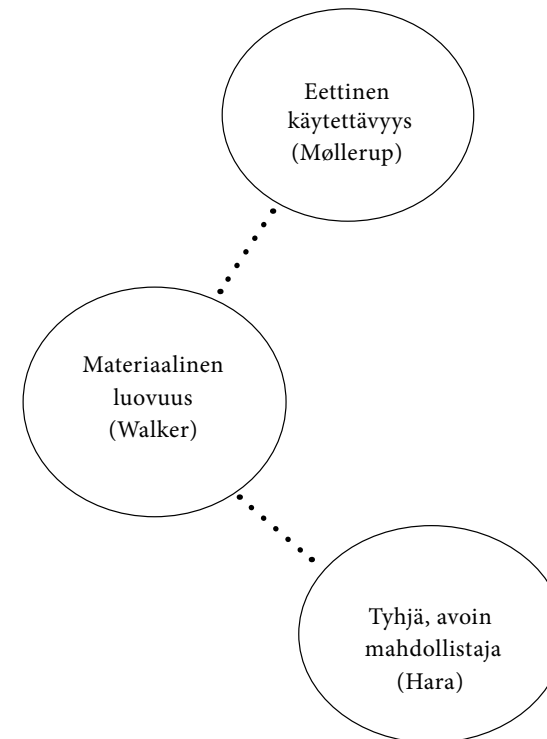
5.1 YKSINKERTAISUUS JA MUOTOILIJAT

Kuten edellä kuvattiin, Saiton (2007/2010) mukaan yksinkertaisuus helpottaa esineiden huoltamista ja korjaamista, pidentää niiden ikää ja vähentää ympäristövaikutuksia. Yksinkertaisen elämän arvostamisena ja tietoisena läsnäolona yksinkertaisuus voi auttaa kohtaamaan muita, kuten myös luontoa, huomioiden ja herkästi huoltapitään. Koska vihreä estetiikka jättää muotoilun toteutukset usein avoimiksi, tarkastelen seuraavaksi yksinkertaisuuden piirrettä kolmen muotoilijan näkökulmista (ks. kuvio 9):

PER MØLLERUP on tanskalainen muotoilija, akateemikko ja tietokirjailija, joka tunnetaan Oslon, Kööpenhaminan ja Tukholman lentoasemien opastemuotoilusta sekä opastinjärjestelmiä, informaatiomuotoilua ja yksinkertaisuutta käsittelevistä teoksista; tässä: *Simplicity: A Matter of Design* (2015). Møllerup on toiminut muotoilun professorina, viimeksi Melbournessa (Swinburne University of Technology) ja perustamansa muotoilutoimisto Designlabin johtajana (1984–2004). (Wikipedia 2023.)

STUART WALKER on kestävän muotoilun professori (Manchester Metropolitan), professori emerita (Lancasterin ja Calgaryn yliopistot), ja vieraileva professori (Kingston University of Design). Walker on kirjoittanut useita teoksia ja artikkeleita transformatiivisesta kestävästä muotoilusta; tässä: *Sustainable by Design* (2007). Hänet tunnetaan myös kestävyttä, hengellisyyttä ja resilienssiä eli henkistä kestävyttä pohtivasta muotoilusta ja muotoilun teoriasta. (Stuart Walker Design 2024.)

KENYA HARA on japanilainen graafinen ja teollinen muotoilija sekä kuluttajabrändi MUJI:N taiteellinen johtaja. Haran ajattelulle on ominaista japanilaisen esteettisen kokemuksen, tyhjän, sekä muotoilun muotoilemisen pohtiminen; tässä: *Designing Design* (2011). Hara tunnetaan myös Uedan sairaalan opastejärjestelmän haptisesta muotoilusta, Naganon Olympialaisten (2015) visuaalisen ilmeen toteutuksista, sekä useista uudelleen muotoilua (re-design) esittelevistä näyttelyistä. (Suga 2016.)

KUVIO 7. KOLME NÄKÖKULMAA YKSINKERTAISEEN MUOTOILUUN

5.2 EETTISENÄ KÄYTETTÄVYYTENÄ (MØLLERUP)

Per Møllerupille (2015, 6, 10–11, 20, 54–55) yksinkertaisuus on vähistä osista koostuvaa ja helppoa ymmärtää. Se on ennen kaikkea käytön selkeyttä ja ymmärrettävyyttä. Yksinkertaisuus voi olla määrällistä ja/tai laadullista, sillä vähistä osista koostuvan voi kokea monimutkaisena ja monesta osasta koostuvan, tai kompleksin, yksinkertaisena (Møllerup 2015, 16, 18, 46). Yksinkertaisuus on siis monitahoinen, useammankin näkökulman mahdollistava asia.

Møllerupin (2015, 64–74, 80, 88) mukaan yksinkertaista voidaan muotoilla niin järjestämällä, erottelemalla ja yhdenmukaistamalla kuin erilaisin rakenteellisin keinoin (LIITE 1). Muotoileminen vaatii kuitenkin samalla muiden, ehkä myös vähemmän laadukkaina pidettyjen ominaisuuksien, kuten keveyden hallintaa. Osaamiseen liittyy kiinteästi myös materiaalien ominaislaadun ja toiminnan ymmärtäminen. Muotona yksinkertaisuus on Møllerupille (2015, 34, 55, 11) *miellyttävää minimalismia* sekä käytettävää, saavutettavaa *eettisyyttä*. Toisaalta hän varoittaa yksinkertaistamasta liikaa ja kehoittaa säilyttämään muotoilun kokemuksessa mysteerin (LIITE 2; Møllerup 2015, 14, 80, 86, 104, 106, 100–101, 123–124).

Møllerupin ajattelulle ominainen eettinen käytettävyys ilmenee SHAKERS-LIIKKEEN kokonaisvaltaisessa muotoilussa, kuten kuvassa 17 (kollasi, s. 35). Shakersit olivat 1700-luvun lopulla Englannista Amerikkaan emigroitunut puritaaninen uskonlahko, joka kehitti yhteisöllisen ja työtä korostavan elämäntavan. Työnteko oli Shakerseille hengellistä täydellistymistä, joilloin myös sen laadulla oli arvo. Muutamien, rajoitettujen tarve-esineiden muotoilu sai myös viedä aikaa ja kehittyä ajan kanssa, vaikka työtä myös tehostettiin organisoimalla ja keksinnöin, ja tavaroita valmis-

tettiin myyntiin. Kaikki taloista huonekaluihin ja tekstiileihin kuin myös työkaluihinkin, jopa nauloihin, tehtiin itse. Shakersit jopa kasvattivat materiaaleihin tarvitsemiensa kasveja puulajeja. (Evelech 1995, 7–8, 9, 12–16, 22–26.)

"Shakers-tyyliä" näkee edelleen yhtenä ajoittain suosittuna sisustustyylinä. Muotoilu on melko helposti jäljiteltävissä, koska sen ESINEET: tuolit, keinutuolit, pöydät, säilytysrasiat; LUONNONMATERIAAT: puulajit, pellava, villa; ja VÄRIT: rajattu väripaletti, luonnonvärit, tunnistaa helposti. (Evelech 1995, 21–27). Vähintään yhtä olennaista Shakersien muotoilulle lienee huolellinen, materiaalit ja tekniikat hallitseva käsityö, jossa yksityiskohtia on vain perustellusti. Maallisen vaatimattomuuden lisäksi koristelemattomuus merkitsi laatua, sillä virheitä ei voitu piilottaa. (Evelech 1995, 8.)

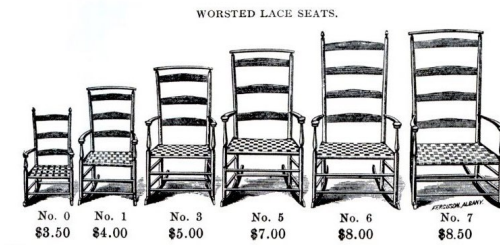
Shakersien työn laadun mahdollista idealisointia on toisaalta pohdittu; esimerkiksi puutyön jälkeen suhtautuminen on voinut ollut nykyistä, teollisesti tuotettuun täydellisyyteen tottunutta aikaa ymmärtäväisempää (Klein & Hadd 2023). Koristelemattomuuteen ja puritanismiin usein liitetyn ankaruuden rinnalle voi tuoda myös Shakersien yksityiskohtaisia rukousmaalauksia ja rukouslahjoja, tai vaikkapa valokuvan nauravasta Shakers-sisaresta työnsä ääressä, kuvassa 12 (kollaasi, s. 36). Shakersien "graafinen muotoilu" kuvastaneekin hengellisen elämän rikkautta. Maallinen elämä ei toisaalta sekään ollut välttämättä ankaraa; Shakersien työteliäessä yhteiselämässä oli lämminhenkisyyttä, minkä voi nähdä myös työtilojen sisustuksessa (Evelech 1995).

Shakersien muotoilu todistaa monipuolisesta yksinkertaisuuden käsittelystä; esimerkiksi puutuolit tehtiin kevyiksi, jotta ne voitiin nostaa seinien naulakkolistoihin usein toisutvan siivouksen ajaksi (Evelech 1995, 17, 24). Yksinkertaisuus oli siis paitsi käytännöllistä ja toimivaa, myös punnittua: se perustui materiaalien tutkimiseen, tuntemiseen ja käyttämiseen sekä työn prosessien kehittämiseen.

Eettinen käytettävyys sopii myös Dieter RAMSIN muotoiluun. Ramsin muotoilua, kuten kuvassa 13 (s.36), voi kuvaata tämän *Hyvän muotoilun* kriteerejä tiivistäen: *käyttökelpoinen, rehellinen, ymmärrettävä, ympäristön huomioiva, kestävä, ja viimeiseen yksityiskohtaan asti mietitty muotoilu* tulee esineessä käyttäjensä koettavaksi (mukaiillen Møllerupia 2015, 98; Rams DeJongin 2017, 87–94 mukaan). Rams seuraa näin Saiton ajatusta esteettisten laatujen välittymisestä. Hän toteaa: *(T)uotteen esteettinen laatu liittyy kiinteästi sen käyttökelpoisuuteen, koska tuotteet, joita käytämme päivittäin, vaikuttavat meihin ja meidän hyvinvointiimme. Kuitenkin ainoastaan hyvintehdyt tuotteet voivat olla kauniita.* (Rams deJongin 2017, 102 mukaan).

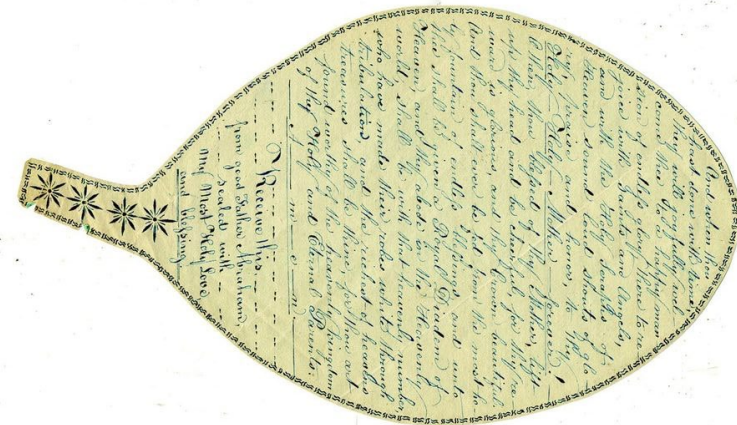
Myös Rams on kiinnostunut yksinkertaisuudesta muotona. *Neutraalius* antaa hänestä *tilaa ihmisten omalle ilmaisulle* (deJong 2017, 110); jolloin esine ei myöskään vie muotoilussa täyttä huomiota. Funktionalistisen minimalismin "neutraaliutta" voi tosin pohtia myös mahdollisena kulttuurisena ja globaalisti levinneenä lukutapana. Minimalismi kyseenalaistuu myös, jos muuten yksinkertaisia esineitä hankitaan sekaisiksi tavarakasoiksi asti (Møllerup 2015, 140), joten myös Møllerup näkee yksinkertaisuudessa huolenpidon ja yksinkertaisen elämän teemoja.

Ramsin elektroniikka herättää myös kysymyksiä tyylin ja teknologian vanhentumisesta. Toimivatko kuvan 13 (s. 37) laitteet edelleen paitsi esteettisesti, myös niille mahdollisesti asetetuilta teknologisilta odotuksiltaan? Teknologian pelkistämässä ja rajoittamisessa voi toisaalta piillä mahdollisuuksia, joita ei ehkä ajatella. Rajoitettuihin toimintoihin ja ulkonäköön tyytyminen voi mahdollistaa vaikkapa musiikin tai ohjelman keskittyneemmän kuuntelemisen ilman muita huomion herättäjiä. Kuva Ramsista työhuoneessaan (kuva 19, s. 37) kuvastaa myös tämän muotoilun asettumista elämään, ei hallitsevasti vaan tilaa antaen.

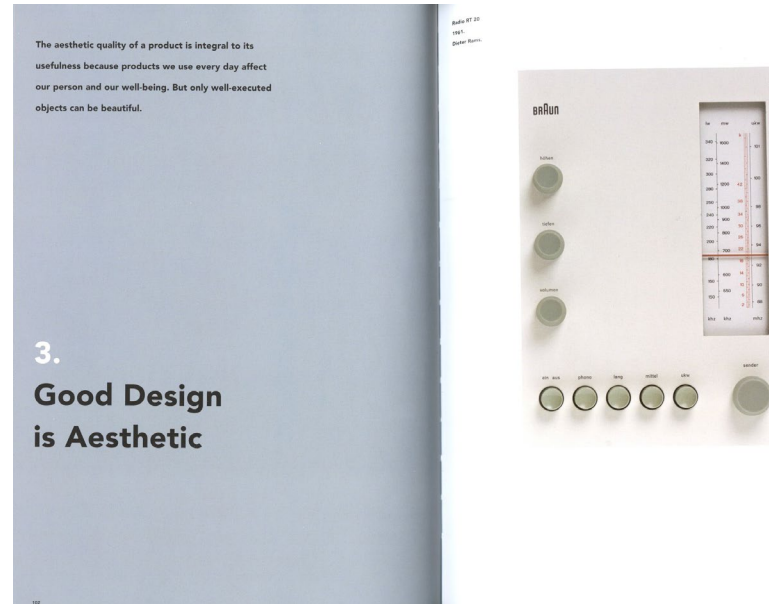
KUVA 17. YKSINKERTAISUUS SHAKERSIEN MUOTOILUSSA

(vas.) Shakersien puukäsityötä, kuva Joshua A. Klein, The Shakers Museumin luvalla (2023); luuta, Shaker Authentic 1878 Vintage Corn Broom, American Boom Shop (2022); Gabriel Tanin uudelleen muotoilemat Shakers-liesituolit (stove chairs), Howarth (2016); (alh.) keinuoliit, Shakersien myyntikatalogista vuodelta 1876, Møllerup (2015, 136)

KUVA 18. INHIMILLISYYS JA YKSITYSKOHTAISUUS

Valokuva Sisar Mildred Barkerista (1897-1990), John Loengard, LIFE Magazine, © Time, Inc; (ylh.vas.) "A Type of Mother Hanna's Handkerchief", rukouslahja (prayer gift), Polly Ann Reed (1891), New Britain American Museum of Art (2021); (alh.vas.) lehdentuotainen rukouslahja Eliza Sharpille, Polly Ann Reed (1844), Willis Henry Actions (2015)

KUVA 19. NEUTRAALI, HUMAANI MINIMALISMI / DIETER RAMS

(ylh. oik.) Portable Radio Exporter, Dieter Rams, HfG ULM 1952, deJong (2017); (ylh. vas.) kuvakaappaus kirjasta "Ten Principles for Good Design: Dieter Rams", jossa Ramsin Radio RT 20, 1961, deJong (2017). (Alh. vas.) Rams suunnittelemansa kodin työhuoneessa, Vitsoe/Ingeborg Kracht-Rams (2016)

5.3 MATERIAALISENA LUOVUUTENA (WALKER)

Stuart Walkerille (2007, 75) yksinkertaisuus on rajallisten resurssien harkittua käyttöä ja vaatimattomuutta (design with humility). Kuten edellä Saitolle ja Møllerupille, myös Walkerille yksinkertaisuus syntyy muotoilussa rakenteen ja osien määrästä sekä näiden järjestämisestä. Tämän lisäksi Walker haluaa RAJOITTAA MUOTOILUA jo olemassaoleviin, läheltä saataviin (kierrätys-)materiaaleihin. Samalla hän haluaa muotoilijoiden kyseenalaistavan totutun esteettisyyden ja ylipäättään sen, mitä pidetään hyvänä muotoiluna. Walker puhuukin kokonaan uuden, MATERIAALISEN KULTTUURIN MUOTOILUSTA. (Walker 2007, 1, 51, 35–36, 75–76, 198–199).

Walkerille (2007, 1, 51, 53–55, 35–38) suurin osan nykymuotoilusta, myös laadukkaasta designista, on kestävä mätöntä. Syyksi hän näkee muotoilijan, materiaalin ja valmistuksen välisen yhteyden katkeamisen. Koska muotoilijat eivät valmista itse tuotteita tai omista tuotannon prosesseja, he eivät ymmärrä ja osaa arvostaa tuotteen alkuperään, valmistamiseen ja ylläpitoon liittyviä asioita. Muotoilijoiden, kuten myös muiden ihmisten, on myös hankalaa kokea omistajuutta muotoilusta, jota he eivät voi muokata itselleen paremmin sopivaksi.

Walker (2007, 40–43) näkee muotoilussa merkkejä *merkityksen kriisistä*, koko yhteiskuntaa koettelevasta tarkoituksen puutteesta, mikä ajaa tuottamaan ja hankkimaan jatkuvasti lisää tavaraa. Muotoilijat ratkovat kriisiä, eivät suinkaan vähentämällä, vaan suunnitelmalla yhä uusille tuotteille merkityksellisiä ja pysyviä identiteettejä. Tämä ei kuitenkaan ole tosiasiasa mahdollista, koska useimpien tuotteiden käyttötarve on lyhyt, mitä kuitenkin etenkin muotoilijoiden on vaikea myöntää. Ratkaisuksi merkityksen

kriisiin ja tavaratulvaan Walker (2007, 203, 206) esittää *MERKITYKSEN VÄHENTÄMISTÄ*: suurin osa tuotteista tulisi nähdä vain tilapäisinä resurssien keskittyminä, jollaisiksi ne pitäisi muotoillakin. Tämä tarkoittaisi myös uuden materiaalin tuottamisen ja louhinnan, kuten kaivostoiminnan, lopettamista. Ajatus voi tuntua radikaalilta, mutta esimerkiksi Hollannissa käytetään rakentamisessa jo kaupunkilouhinta (urban mining). Pientalojen rakentajat voivat hankkia käytettyjä ovia, ikkunoita ja muita osia ja tarvikkeita materiaaliankeista. (Block 2024.) Kaupunkilouhinnalla välitetään kierrätysprosessien usein raskaat, vettä ja energiaa kuluttavat käsittelyt, joilla materiaalit palautetaan mahdollisimman alkuperäiseen olomuotoonsa. Tämä vaatii kuitenkin myös uudenlaista suhtautumista rakentamiseen ja esteettisyyteenkin, ehkä jonkinlaisena rakentaessa muutou-
tuvana prosessina.

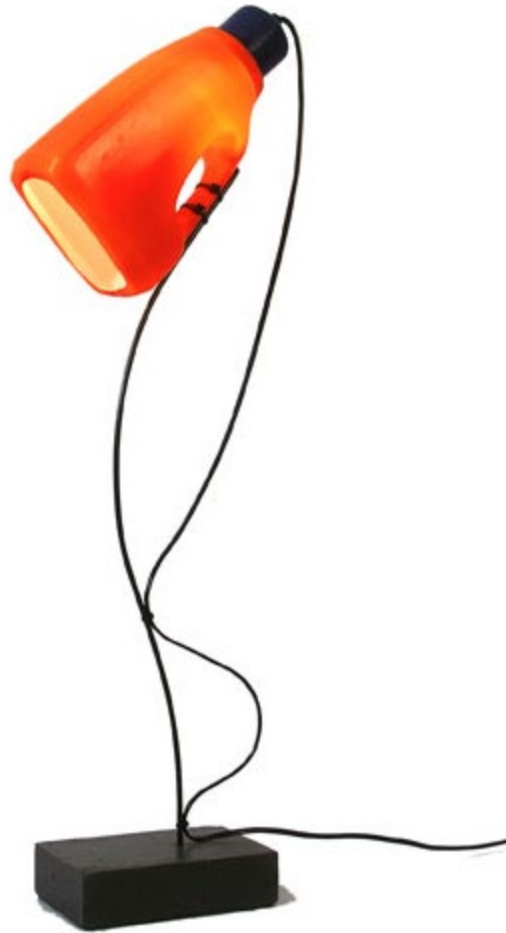
Walker toteuttaa materiaalsen kulttuurin muotoilua itse kierrätysmateriaaleista valmistamissaan esineissä, kuten kuvassa 14 (kollaasi, s. 39). Näiden esteettisyys perustuu käytettävissä olleiden materiaalien lisäksi myös muotoilijan luovuuteen ja kykyyn työstää erilaisista materiaaleista toimivia tarve-esineitä. Tällaista tuotannon ylijäämän, romun tai jätteiden käyttöä, jota jo tehdään paljon esimerkiksi Afrikassa, ei silti leimaa pakko tai ikävyys, vaan kekseliäisyys, jopa ilo. Walkerin viimeistelemättä miltä ja osin keskeneräisiltä vaikuttavat esineet eroavat Møllerupin "miellyttävästä minimalismista" ja Ramsin "neutraalista" muotoilusta. Esimerkkien tarkoitus onkin houkuttaa muokkaamaan ja keksimään esineitä itse. Ne tuovat myös mieleen, että vastaavaa "ite"-henkistä ongelmanratkaisua voidaan tarvita myös mahdollisissa kriisitilanteissa.

Materiaalsen kulttuurin muutos vaatii Walkerin (2007, 9, 10, 11, 197) mukaan muotoilijalta ennen kaikkea omien mielty mysten kriittistä tarkastelua. Se merkitsee myös asioi-

den jättämistä avoimeksi, sillä tulevaisuuden tarpeista ei voida tietää varmasti. Walkerin muotoilu tuntuu ehdottavan ja kysyvän enemmän kuin väittävän jotakin ehdotonta muotoilun esteettisyydestä. Samalla Walkerille (2007, 191) on tärkeää, että muutkin kuin ammattilaiset muotoilevat ja kokevat omistajuutta ja vastuuta muotoilusta.

Walker hahmottelee hieman Saiton vihreän estetiikan piirteitä muistuttavia tunnisteita, *muotoilun ilmeitä*, jotka paljastavat kestävämmyyttä (LIITE 3; Walker 2007, 117–118). Muotoilun ilmeitä ovat: neutraali/blanko; kiiltäväpintainen, uusi; piilottava; viileä, etäinen; ja kaareva/pyörästetty/sileä. Näitä käytetään muotoilussa miellyttämään ja houkuttelemaan sekä viestimään laadusta. Taustalla voi kuitenkin olla myös esimerkiksi tuotannon ja kuljetuksen tehokkuuteen liittyviä vaatimuksia. Pelkästään muotona tai tyylinä käytettynä nämä yksinkertaisuuteen liittyvät ilmeet voivat siis myös tehdä muotoilusta kestävä mätöntä. Siksi yksinkertaisuuden hallintaan liittyy myös muiden periaatteiden, tekniikkoiden ja materiaalien ymmärtämistä.

Walkerin ajattelussa on kuitenkin myös ristiiriitoja. Vaikka hän pyrkii eroon merkitysten lisäämisestä, hän muotoilee sellaisia itse, hieman Saiton menneen ja nykyisen kontrastin tapaan, lisätäkseen esineisiin "historiaa" ja kiinnostavuutta. Tämän näkyy esimerkiksi CD-radiolle luodussa tarinassa (graafinen työ kollaasissa, kuva 12, s. 39; Walker 2007, 50). Uusioesineet herättävät myös kysymyksiä niiden toimivuudesta urbaanin louhinnan materiaaliankeina. Saadanko kaikista esineistä todella irrotettua materiaalit uuteen käyttöön vai jääkö kierrätettävyyys yhteen kertaan? Ongelma koskee ylipäättään uusioesineitä ja mahdollisesti vaadittua tuotannon skaalaamista. Walkerin muotoilu toimiikin ehkä parhaiten esimerkkinä materiaalsen luovuuden mahdollisuuksista sekä kaupunkilouhinnasta yhtenä kestävä muotoilun edellytyksenä.

RADIOS AND RADIO LISTENING

*An Introduction
to this most popular hobby*

by W. Stuart

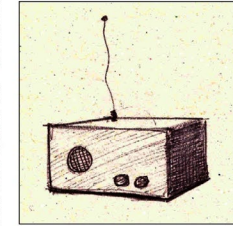
YOU may often have admired the smooth, steady performance of well-designed, well-balanced radios and possibly wondered what is the secret behind their success. Actually there is no special secret. Radio designing and listening is actually quite simple, once you know the basic principles which govern how a radio will perform.

If you have yet to build your first radio, don't be put off by thinking that a lot of expensive tools and equipment will be needed. Far from it, even quite advanced models can be made with the aid of some razor blades, a few pins, pliers and sandpaper. Later on it will help if you extend your collection of tools to include a fretsaw, hand drill, small hammer, modelling knives, soldering iron and a small vice - but in the early stages all you need are the few simple items previously mentioned. An old kitchen table, drawing board or even a smooth unwarped plank will provide a fine building surface.

As with most hobbies, success and enjoyment from radio building and listening depends to a large extent on getting off on the right foot. It's a waste of time and money simply to buy a bundle of materials haphazardly and then start building something that vaguely resembles a full size radio.

*Only simple tools are needed to build a radio.
Plywood is available in sheets of various thicknesses.*

In time, practical experience will provide you with sufficient knowledge to enable you to design your own radios, but in the first instance you should start off by building a simple wooden box for an existing radio circuit than can be salvaged from a used radio. Perfectly serviceable radios can be purchased for a few pennies at your local church or scout jumble sale, or ask your dad if you can have the radio circuit from his gramophone equipment.

The best way to understand radio design is to look at the various types of radios and see what proportions are necessary for successful designs. It is quite a simple matter to make up a number of radios of different types and try them out. They need not cost very much for most of the materials required can be obtained for a shilling or so. And radio listening itself can be grand fun.

Technical book online images adapted from: *How and Why* by F.M. Goodridge and *How to Build a Radio* by W.D. Crow. English translation: S. Hildner Press, UK, London, UK, 2007

KUVA 20. MATERIAALISEN KULTTUURIN MUOTOILU / STUART WALKER

LAMPUT: Hat Light; Apple Candlestick, Lather lamp; GRAAFINEN TYÖ: Boys Own Radio; SOITIN: CD Radio, Stuart Walker (2024).

5.4 AVOIMENA MAHDOLLISTAJANA (HARA)

Kenya Hara (2011) lähtee ajattelussaan japanilaisesta äärimmäisestä yksinkertaisuudesta, TYHJÄSTÄ. Tämä eroaa olennaisesti länsimaisesta yksinkertaisuudesta, jonka Hara (2011, 11) näkee juontuvan teollisten yhteiskuntien halusta tuoda rationaalisuus ajatteluun. Japanilainen tyhjä ei ole funktionalistista käytännöllisyyttä eikä vain muodon ilmaisu. Sitä voi kuvata esimerkiksi tyhjänä astiana tai japanilaisen Nō-teatterin naamiona, jonka pelkistetyssä ilmeessä on mahdollista nähdä erilaisia tunteita (kuva 15, s. 41).

Haran mukaan (2011, 14–15) perusta tyhjälle luotiin aikana, jona ihmiset uskoivat luonnon voimiin ja jumaliin lähes kaikessa: pilvissä, meressä, pelloissa, jopa riisinyvässä. Tyhjä mahdollisti jumaluuden ilmestymisen tietyssä paikassa ja hetkessä, mitä myös vahvistettiin rukouksin. Tyhjälle rajattiin neliön muotoinen tila kepein ja naruin (SHIRO), ja tila voitiin kattaa temppeleiksi (YASHIRO). Samaa rajaamista tehdään edelleen Japanissa eri paikoissa, puiden ja kivien ympärillä, temppeleillä ja metsissä (kuva 15, s. 41)

Tyhjään liittyy siis tekeminen; rajaaminen, rakentaminen ja rukoilu. Nämä yhdistyvät kuuluisan Isen shintotemppelin joka 20. vuosi toistuvassa jälleenrakentamisessa. Tässä prosessissa uusinnetaan myös mestarilta oppipojalle siirtyvät taidot ja tekniikat, jolloin purkamiseen ja rakentamiseen liittyy toiston ja vastavuoroisuuden lisäksi myös inhimillisiä eroja ja virheitä. (Haran 2011, 15–16.) Tulkitsen Haran ajatusta vastavuoroisuudesta, jota tämä vertaa myös hengitykseen, niin, että mitä intuitiivisempaa tai tyhjempää viestintä on, sitä enemmän virittäytymistä toiseen se vaatii. Inhimillinen erehtyminen ei kuitenkaan ole ehdottoman vakavaa tai lopullista, sillä se on myös merkki uusiutumisen ja jatkuvasta muutoksesta (Hara 2011, 16).

Haran kuratoimissa uudelleen muotoilun (re-design) näytelyissä tyhjä ilmenee esimerkiksi Shigeru Banin muotoilemassa vessapaperirullassa, kuvassa 16 (s. 42). Rullan ydin on Banin työssä neliömäinen, jolloin se pyörittää vain keran ja antaa tietyn määrän paperia, senkin melko vaivalloisesti. Käyttöön liittyy kokemus "vastustuksesta" helppouden sijaan, mikä voi pysäyttää miettimään ja toimimaan toisin. Neliöidyn rullan lonksahdus tuottaa myös hauskaa KATA-KATA-KATA -ääntä. (Hara 2011, 26–28.) Yksinkertaisuus voi siis puhutella monella tavalla; Haran Uedan synnytyssairaalalle muotoilemat, kankaat opasteet viestivät puhtaudesta, pehmeystä ja huolenpidosta, jota ne myös itse tarvitsevat (kuva 16, s.42, Hara 2011, 26–27).

Haraa (2011, 22–23, 48) kiinnostavat Saiton tavoin arjen käyttöesineet ja niiden outouttaminen (vrt. Haapala luvussa 4.2, s. 21). Näyttelyesineitä voisi kommentoida Saiton taide-estetiikan kritiikin pohjalta kysyen, vaikuttavatko arvostettujen muotoilijoiden luomat ja museoissa esitetyt teokset laajemmin, jäävähän ne kokematta ja käyttämättä arjessa. Haraa kiinnostaa töissä kuitenkin myös *muotoilun muotoileminen* (designing design; Hara 2011, 19, 22), eli muotoilun vaikutukset muotoilijoihin itseensä. Näyttelytöiden voisi siis odottavan vaikuttavan muotoilijoiden ajatteluun ja tuleviin muotoilutöihin, myös käytännössä.

Hara toteuttaa tyhjää, lähes *anonymiä* muotoilua myös MUJI-tuotebrändin taiteellisena johtajana. Ennen korostetun paikallinen MUJI on nykyään globaali brändi, jonka muotoilun yhteyksiä tehokkaaseen tuotantoon ja bisneleogiikkaan Harakaan (2011, 228) ei kiellä. MUJI:n voi myös kritisoida syrjäyttävän paikallista esteettisyyttä ja tukevan kultuskulttuuria, mitä kuvaavat esimerkiksi hamstraajien My MUJI/Hoarding MUJI -tapaiset Pinterest-julkaisut. Harasta (2011, 240, 242, 243) brändillä tosin saakin olla eri merkityksiä ihmisille, estetiikasta ekologisuuteen ja edullisuus-

teen, eikä MUJI:N tule määritellä niitä heidän puolestaan. MUJI:n tyhjä on siis avoimuutta, jossa merkitys, käyttö ja kokemus jätetään ihmisten päätettäväksi. Vihko, kynä, ja kumi ovat mitä ovat; ilman erityisiä identiteettejä, nimiä tai kohderyhmiä (kuva 17, s. 43; vrt. Hara 2011, 277, 278–279). Toisaalta MUJI:n ilme on tunnistettavan "tavallinen" ja "turvallisen" muuttumaton (vrt. Haapa luvussa 4.2). Brändiä tehdään läheiseksi myös pienin, lämpimin toivotuksin, kuten siivoamista pohtivassa kirjassa "Pleasant, somehow", tai myymälöihin ripustetuissa kannustuslauseissa (kuva 17, s. 43), jotka muistuttavat shinto-temppelien toivomuspaikoista. MUJI:n avoimeen ja yksinkertaiseen vaatimattomuuteen liittyy lisäksi "teknologiajohtajuuden" tapaisten tavoitteiden välttäminen (Hara 2011, 274).

Haran (2011, 238, 240–241) mukaan ei-muotoilusta (no-design) on tullut MUJI:ssa korkeamuotoilua (high level of design). Tulkitsen tätä paitsi korkeatasoisina tuotteina ja konsepteina, myös pyrkimyksenä vaikuttaa. MUJI:n kuluttajabrändistä huolimatta Harasta (2011, 238, 240, 241) muotoilun tulee *olla herättämättä halua* edes mainonnassa. Hara ohjaisikin muotoilijoita halun ja yksilöllisyyden korostamisesta *hyväksymiseen* (acceptance); muotoiluun, joka *kelpaa/riittää*, ja antaa ihmisten kuvitella ja tehdä asioita itse ja muiden kanssa yhdessä. Esineiden tarkoitus on olla ihmisten elämässä mukana vain ehkä miellyttävänä ja toimivina työkaluina. (Hara 2011, 239, 272, 277; 282, 294–295.)

Esteettisesti kestävään vaikuttamiseen pyrkii MUJI:n siivoamista eri kulttuureissa käsittelevä valokuvakirja "Pleasant somehow" (Muji.com 2020). Siinä lähestytään Saiton ajatusta esteettisyyden tuhoavuudesta: ihmiselle hyvää tekevä siivoaminen ja järjestäminen voi vahingoittaa ympäristöä, miksi myös siivoamiseen kannattaa suhtautua herkästi ja eri merkityksiä pohtien.

KUVA 21. JAPANILAINEN TYHJÄ

Nō-teatterinaamio n. 1700-luku, British Museum (2024); vesipiste temppelialueella, Unsplash/Wong (2024); nyöri puun ympärillä, Unsplash/Smith (2024); (alh.) Ise temppelialue, Honda (2023)

KUVA 22. MONIAISTINEN KOKEMUS

Uedan sairaalan opastemuotoilu, Hara (2011, 165); vessapaperirulla, uudelleen muotoilu, Shigeru Ban, Hara (2011, 27)

KUVA 23. AVOIN, ANONYymi, INHIMILLINEN

Kuva MUJI:n siivoamista käsittelevästä valokuvakirjasta "Pleasant, somehow", MUJI.com (2020); yksityiskohta kuvasta Muji, Unsplash/capnsnap; paperitavarat MUJI:n verkkokaupasta: Slim Notebook; Polycarbonate Ballpoint Pen/Black 0.7mm, Plastic Eraser, MUJI.eu (2024).

5.4 YHTENVETOA YKSINKERTAISESTA MUOTOILUSTA

Møllerupin, Walkerin ja Haran näkökulmat ja muotoiluesimerkit osoittavat, että yksinkertaisuus ei ole vain muodon tai tyylin ilmaisua, vaan siihen liittyy monia eettisiä, henkisiä ja jopa hengellisiä näkökulmia. Japanilainen tyhjä merkitsee avoimuutta ja asioiden mahdollistamista, kun taas länsimainen yksinkertaisuus, tai muodon minimalismi, liittyy enemmän käytännöllisyyteen ja käytettävyyteen. Muotoilijat käsittelevät yksinkertaisuutta ja sen yhteyksiä kestäväyyteen kuitenkin monipuolisesti, usein yhtenevin, mutta myös eroavin tavoin. Nostan muotoilijoiden näkökulmista esiin muutamia:

- Walker ja Hara rajoittaisivat, tai vähintäänkin ohjaisivat, eniten muotoilun esteettisyyttä: Walker muotoilemalla saatavilla olevista materiaaleista suosioesineitä, jotka toimisivat samalla materiaalipankkeina; Hara pyrkimällä avoimen tyhjän muotoiluun, joka jättää tilaa ihmisten kokemuksille.
- Etenkin Walker ja Hara pohtivat käyttätavaroiden vaikutusta kestäväyyteen ja pyrkivät eroon merkitysten lisäämisestä. Walkerista useimpien esineet tulisi ymmärtää väliaikaisina, jolloin ne voitaisiin myös paremmin muuntaa taas materiaaleiksi. Hara taas siirtää huomiota haluamisesta riittävän hyvään tai kelpaavaan muotoiluun; hänestä esineiden tulisi olla elämässä vain työkaluja. Toisaalta esineet voivat ohjata ihmisiä toimimaan kestävämmiin, jolloin vastukseton helppous ja toimivuus, mitä myös Shigeru Banin muotoilema vessapaperirulla vastustaa, ei ole aina paras tavoite. Käyttötavarat näkyvät toki myös Møllerupin esimerkeissä, usein kuitenkin laadukkaana, eettiseen käytettävyyteen pyrkivänä designina.
- Minimalismi muotona on läheisintä Møllerupille, joka myös pureutuu eniten yksinkertaisen muotoilun tekniikoihin ja laatuun. Møllerupin muotoiluesimerkkien rinnalla Walkerin muotoilu näyttää kokeilevalta, keskenäiseltäkin, millä Walker sanoo rohkaisevansa ihmisiä muotoilemiseen. Hara asettuu jonnekin Møllerupin ja Walkerin väliin; vaikka Haran muotoiluesimerkinsä ovat usein ammattimaista laatumuotoilua, kuratoimissaan näyttelyissä hän ohjaa muotoilijoita pohtimaan oman muotoilunsa perusteita tavanomaisimpia ratkaisuja välttämättä.

Eettisyyden ja hyvän elämän, henkiseen ja jopa hengellisyyteen liittyvän pohdinnan lisäksi muotoilijoita yhdistää laadukkaiden materiaalien, tuotekehityksen ja huolellisen valmistuksen arvostaminen, oli kyse sitten teollisesta tuotannosta tai itse tekemisestä. Kaikille yksinkertaiseen muotoiluun liittyy sekä perinteiden arvostamista että ajattelun uudistamista.

Muotoilijat laajentavat ja myös syventävät Saiton yksinkertaisuuden piirrettä. Hara vie piirrettä käsitteellisesti kentis jopa Saitoa pidemmälle japanilaisella tyhjän hahmotuksellaan, mihin hän tuo myös esimerkkejä nykymuotoilusta. Møllerup ja Walker taas purkavat yksinkertaista muotoilua käytännön periaatteisiin ja huomioihin:

- Møllerup esittää yksinkertaisen muotoilun keinoja ja tekniikoita (LIITE 1). Hän huomioi myös yksinkertaisen muotoilun haasteet, kuten sen, miksei yksinkertaisuutta kannata toteuttaa itseisarvoisesti tai muita motiiveja tuntematta (LIITE 2). Yksinkertaisuus vaatii ymmärrystä materiaaleista ja tekniikoista, ja lisäksi tajua siitä, milloin asiat on yksinkertaistamisen sijaan parempi näyttää koko monimutkaisuudessaan.
- Walkerin *muotoilun ilmeet* (LIITE 3) muistuttavat Saiton vihreän estetiikan piirteitä. Kestäväyyden sijasta ne indikoivat kuitenkin enemmän esineissä ja asioissa piilevästä kestävämmyydestä. Tämä ei välttämättä ole heti tunnistettavissa esineestä, joka voidaan kokea yksinkertaisuudessaan "täydellisenä" tai "laadukkaana". Yksinkertaisuuden ymmärtäminen ja muotoileminen voikin vaatia tavallisesti laadukkaina arvostettujen ominaisuuksien, kuten sileyden, kiiltävyyden ja painavuuden, uudelleen arvioimista ja kyseenalaistamista. Muodon ja tekniikoiden arvioinnissa Walker tuntuu myös usein kommentoivan Møllerupia (vrt. LIITE 3 ja LIITE 1).

Muotoilijat lähestyvät nähdäkseni kaikki, omista näkökulmistaan, alussa hahmottamaani MUOTOILUN ESITTÄMISEN ongelmaa: pelkkänä muotona, pintana tai tietynlaisena ulkonäkönä ymmärretty yksinkertaisuus voi harhauttaa ja aiheuttaa kestävämmyyttä. Niin Møllerupia, Walkeria kuin Haraakin seuraten, yksinkertaisuuden tekniikoihin ja merkityksiin kannattaa siis perehtyä ulkonäköä syvällisemmin.

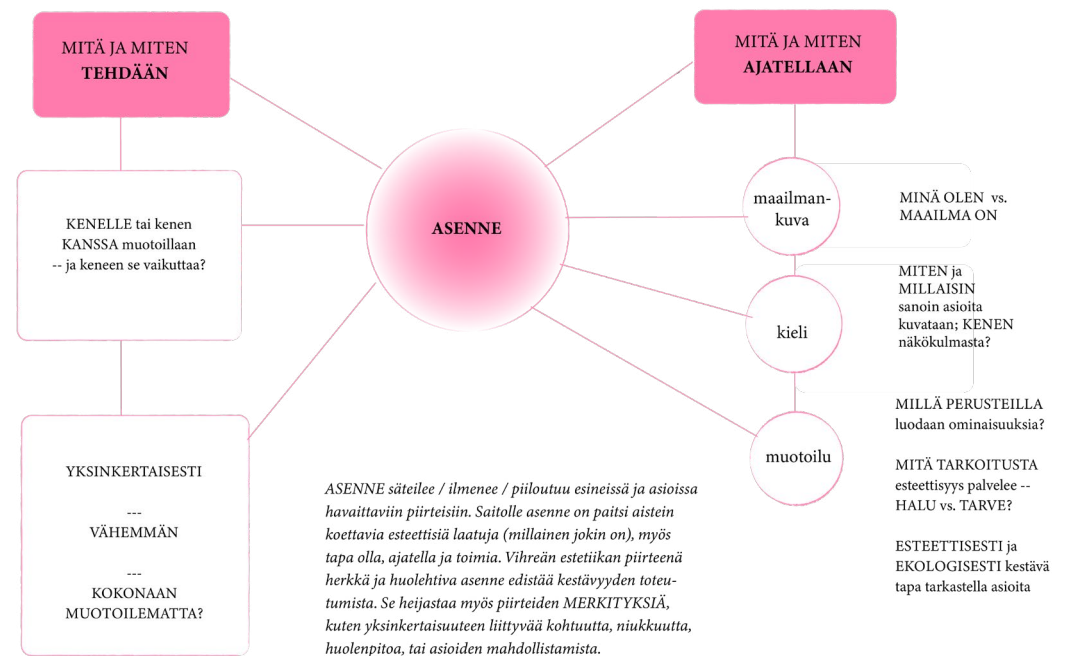
6 GRAAFISEN MUOTOILUN NÄKÖKULMA

6.1 POHDINTAA VIHREÄN ESTETIIKAN SOVELTAMISESTA

Graafista muotoilua on tarkasteltu tutkielmassa laajasti MUOTOILUNA, joka on niin aineetonta kuin aineellista, muutoksen tähtäävää kuin käytännöllistäkin, ja joka laajenee visuaalisuudesta moniaistiseen esteettiseen kokemukseen. Laaja ja materiaallinen näkökulma on mahdollistanut esteettisen kestävyyspohdinnan ja teemojen, kuten sopivuuden, pitkäikäisyyden ja yksinkertaisuuden – jopa tyhjän – tutkimisen muotoilun rajoitusten ulkopuolelta. Haluan kuitenkin myös vastata johdannossa esitettyihin, erityisesti graafista muotoilua koskeviin haasteisiin ja esteisiin. Pohdinkin tässä aineistosta nousseita havaintoja, minkä toivon herättävän keskustelua, ei niinkään tulkintaa varmoista johtopäätöksistä. Jokin havainnoista voi ehkä myös antaa sysäyksen tarkemmalle tutkimiselle, esimerkiksi graafisia muotoilijoita haastettelemalla, mihin ei oppinäytetyössä ollut mahdollisuutta.

Pohdin ensiksi Saiton (2007/2010, 95–96, 221–222) huolehtivaa ja herkkää asennetta muotoilijan voimana. Asenne ei nähdäkseni voi olla manifestien tapainen muistutus "toimi huolehtivasti ja herkästi", vaan sen täytyy koskea muotoilua käytännöllisemmin. Puraan tätä kuviossa 8 huomiolla, että sekä ajattelussa että tekemisessä olennaista on kysyä paitsi MITÄ, myös MITEN. Ajattelemisen liittyy niin maailmankuvaan, kieleen kuin näiden pohjalta ehkä usein intuitiivisesti valikoituviin muotoilun näkökulmiinkin. Voidaan myös kysyä, millä perusteilla, mitä tarkoitusta varten, ja miten (esteettisesti, ekologisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla) muotoilun kohteita ja muotoilua itseäänkin kohdellaan. Tekemisessä tämä nivoutuu kysymyksiin kenelle ja keille, tai keiden kanssa, muotoillaan, keihin muotoilu vaikuttaa, ja minkälaisen agencyn nämä olennot tai jopa esineet saavat.

Nostan esteettisen kestävyysmahdollisuuksia graafisessa muotoilussa taulukossa 3 (s. 46). Ensinnäkin vihreän estetiikan piirteet, joita tulkitaan myös muun Saiton arjen estetiikan yhteydessä, voivat tarjota kokemuksellisemman ja moniaistisemman näkökulman myös graafiseen muotoiluun. Soveltavan estetiikan luottamus aistittavaan, kokemusperäiseen tietoon voi myös auttaa graafista muotoilijaa eräänlaisena varovaisuusperiaatteena. Etenkin elintarviteollisuudessa käytetty periaate tarkoittaa, että jo epäily vakavasta hai-

KUVIO 8. ASENNE GRAAFISEN MUOTOILIJAN VOIMANA

Saitoa (2007/2010), Vartoa (2006, 2013) ja Fletcher, St.Pierre & Thamia (2019) tulkiten

tasta terveydelle tai ympäristölle riittää perusteeksi; tarkemman tiedon puute ei saa estää suojelevaa toimintaa (Wikipedia 2021). Jos siis jokin ratkaisu tuntuu kestävämmältä, muotoilija voisi pidättäytyä siitä myös esteettisen, ekologisesti valistuneen havainnoinnin ja reflektion pohjalta. *Ei-tietäminen* (Fletcher, St. Pierre & Tham 2019) ja *muu-kuin-tietäminen* (Varto 2013) voivat myös opastaa kysymään muilta ja havainnoimaan asioita heidän kanssaan, ei heidän puolestaan, minkä voi ajatella tulevan esiin myös muotoilun lopputuloksessa Saiton huolehtivan ja herkän asenteen tavoin. Huolehtivaa ja herkkää asennetta voi pitää siis sekä ajattelun ja tekemisen tapoina että muotoilun seurauksena.

Vihreän estetiikan avulla luonto voidaan kenties myös nähdä toimijana, jolla on omat ominaislaatunsa, oikeutensa ja tarpeensa. Muotoilemalla luonnon toiminnalle mahdollisuuksia tuetaan samalla ihmisten hyvin perustavanlaatuisiakin tarpeita *kestävään hyvinvointiin* (Joutsenvirta ym. 2016). Tämä vie ajatukset nopeasti isoihin teemoihin, johtaan ehkä kysymykseen, mitä juuri graafinen muotoilija voi tehdä? Kenties muotoilijalle avautuu projektissa tai tehtävässä tilaisuus kysyä, piilottaako tai haittaako muotoilu luonnon toimintaa; suojataanko ihmistä muotoilulla ehkä liikaa luonnon kokemiselta; tai – ja tämä on vaikeaa – tuotetaanko samalla kestäväntöntä haluamisen kulttuuria? Ehkä konkreettisempi kysymys onkin, miten muotoilu voisi sekä tarjota että tyytyä itse vähempään, ja miten tämän voisi – jo ajatuksenakin – muotoilla ihmisiä kiinnostavasti ja koskettavasti?

Kysymykset voivat vaatia graafista muotoilijaa astumaan muotoilun projekteissa alueille, jotka koetaan selvemmin "muille" kuuluviksi, varmasti epämukavillakin tavoilla. Esteettisen kestävyden pohdinta voi silti ehkä rohkaista graafista muotoilijaa, sillä se voidaan nähdäkseni ymmärtää myös yhdenlaisena mahdollisena asiantuntijuutena, jolla voi olla merkitystä myös asiakkaan ja projektin näkökulmasta. Graafinen muotoilija Brian Dougherty (2008, 14–15, 21–25) näkee kestävä muotoilun kuuluvan myös aivan jokaiselle muotoilun kanssa toimivalle ja vastuullisuutta vaadittavan yrityksiltä lähtökohtaisesti. Tämä johtuu paitsi maapallon hupenevista resursseista ja yrityksiinkin jo käytännössä vaikuttavista ympäristöongelmista, myös tarpeesta luoda arvoa ja viestiä siitä aidosti ja läpinäkyvästi sillä *kukaan ei halua samaistua syyllisyyteen* (Dougherty 2008, 25). Graafisilla muotoilijoilla Dougherty (2008, 15) näkee olevan erityisessä roolissa, kylläkin ehkä melko perinteisestä näkökulmasta, asiakkaan ja yleisön välisenä viestin välittäjänä.

Vihreän estetiikan mahdollisuus	Mahdollisuuden käyttäminen (MITEN)
Visuaalisuutta laajempi, moniaistinen ja suhteinen kokemus.	=> Huomioimalla ihminen, luonto ja kokemus; lähestymällä, kysymällä, havainnoimalla, löytämällä ihmisten ja luonnon aito tarve.
Aistein koettu, havainnoitu esteettisyys tuo tietoa kestävydestä.	=> Esteettinen havainnointi voi ja saa ohjata muotoilussa; vrt. varovaisuusperiaate.
Herkkä ja huolehtiva asenne merkitsee laatuhen huomioimista: MILLAINEN esine on, MITEN se on tehty, ja miten sen kanssa toimitaan.	=> Muotoilussa tarvitaan ymmärrystä esteettisyyden laaduista ja kustannuksista (Saito 2007/2010) sekä rehellisyyttä: kaikesta ei voi tehdä merkityksellistä ja pitkäikäistä. Voisiko laatua muotoilla tuotteen sijasta kokemukseen?
Luonnon toiminnan huomioiminen voisi mahdollistaa luonnon ottamisen mukaan muotoiluun.	=> Kysymällä, haittaako tai piilottaako muotoilu luonnon toimintaa ja suojataanko ihmistä liikaa? Luonto elinehtona ja toimijana, ei vain nopeasti hyödynnettävänä inspiraationa.
Huomioitavaa	
<ul style="list-style-type: none"> • Piirteiden esittäminen vain muotona tai ulkonäköinä voi aiheuttaa kestävämyyttä. Tekniikoiden, laatuhen, riskien tunteminen on tärkeää. • Vihreän estetiikan piirteet voivat toimia muistilistana, mutta "asenne ratkaisee". Vahvan, esteettisesti kestävä muotoilun toteuttaminen vaatii eettistä, ekologista ja sosiaalista tietoa ja asennetta, joka huomioi muut. 	

TAULUKKO 2. HAAMOTELMIA VIHREÄN ESTETIIKAN MAHDOLLISUUKSISTA

Luonnon toimijuutta ei ole aivan yksinkertaista hahmottaa, jos luonto mielletään *dynaamisena, ennakoimattomana ja sotkuisenakin prosessina* (Fletcher, St.Pierre & Tham 2019, 10). Tällaisena luonto on rajaton ja ihmisen sisällekin ulottuva olio, jolla ei voi olla yritysten tai instituutioiden tapaista edustusta. Näin myöskään luonnon agencyyn vetoaminen ei tunnu, ainakaan kovin talous- tai teknologiavetoisessa projektissa, luontevalta. Luonnon olemassaoloa ja toimintaa olisi toisaalta tuotava osaksi muotoilua, mihin Saiton vihreän estetiikan piirteet tuovat ainakin joitakin mahdollisuuksia, hahmottavathan ne luontoa myös käytännöllisemmin esimerkiksi veden, ilman, tuulen ja auringon prosesseina, joista voi hyötymisen lisäksi myös ja erityisesti nauttia. Jos luonnon huomioimiselle mietittäisiin minimiä, voisiko graafinen muotoilija kenties välttää "käyttämästä luontoa" paitsi materiaalisesti liikaa, ehkä myös vain ja ainoastaan "inspiraationa"? Kysymykset ovat hankalia, sillä ainakin muotoilutoimistoissa graafisille muotoilijoilla on usein hyvin vähän aikaa ideoinnille, pohdinnalle sekä ratkaisujen löytämiselle (Jacobs 2017, 20; Moultrie & Young 2009, Jacobsin 2017, 20 mukaan).

Kommentoin vielä muutamia graafisen muotoilun esteitä taulukon 3 (s. 48) avulla. Nämä ovat poimintoja esteistä tai rajoituksista, joita on todellisuudessa varmasti enemmän. Esimerkit ovat kuitenkin nousseet esiin niin aineistossa kuin käymissäni keskusteluissa graafisten ja muiden muotoilijoiden sekä muotoilun ulkopuolelta tulevien kanssa. Tutkielman aiheeksi valikoitunut hankala, kestävä visuaalisuus onkin haastava aihe. Ensinnäkin graafisen muotoilun vahvan, uuden ja erityisen visuaalisuuden vaatimuksen voi palauttaa jo mainonnan ja markkinoinnin kanssa jaettuun historiaan, miksi myös sen visuaalisuuden tarkastelu on yhdistynyt ostamisen ja haluamisen teemoihin. Visuaalisuutta ja (ekologista) kestävyttä on myös usein hankala ajatella yhdessä, sillä "hakusanoina" nämä tuovat nopeasti mielikuvia jonkinlaisesta rajoittavasta ekovisuaalisuudesta. Aineistossa tätä teemaa käsittelevät erityisesti Saito (2007/2010) ja Hosey (2012)

Havaintojeni mukaan graafista muotoilua pidetään sen omassa piirissä usein erityisenä, ja tarkasteluun nostetaan usein muotoilun huippuja ja tunnustettuja designklassikoita. Saiton soveltava arjen estetiikka vihreän estetiikan piirteineen voisi kenties ainakin työtäistä miettimään, jos ei myös purkamaan, tämäntyyppisiä taidelähtöisiä ja kenties alan institutionalisoitumisesta (esim. Vihma 2007) johtuvia asetelmia. Käytännön muotoilutoimistoissa, asiakkaiden ja muiden ammattilaisten kanssa yhdessä työskennellessä, tällainen pohdinta ja purkamisen voi kuitenkin olla vaikeaa, vaikka graafisella muotoilijalla voisi olla annetta-

vaa esteettisen kestävyuden tulkitsijana, ehkä jopa asiantuntijana. Yksi mahdollisuus voisi löytyä asiakkaan houkuttelemisesta ehkä vielä kerran, edes kevyesti, muotoiluprosessin alkuun, keskustelemaan siitä, MILLAISEEN kestävyteen hankkeessa sitoudutaan ja miten se voisi näkyä ja tuntua graafisissa sekä muissa muotoilun ratkaisuisissa. Näin voitaisiin ehkä päästä puhumaan myös keinoista, joilla ratkaisuihin päästäisiin. Samalla graafinen muotoilija voisi kenties vaikuttaa myös suuremman kokonaisuuden muotoiluun.

Graafisessa muotoilussa voitaisiin pohtia enemmän myös kirjoitetun ja puhutun kielen merkityksestä sekä muotoilun moniaistisuudesta ja haptisuudesta, jotka ovat perinteisesti jääneet tarkastelussa visuaalisuuden ja katseen varjoon. Graafisen muotoilun ulottuminen yhä useammin digitaalisiin ympäristöihin ja toisaalta myös fyysisiin tiloihin ja toiminnallisuuksiin saattaa vieläpä tehdä nämä muotoilussa tärkeämmiksi. Edellä kuvattu muotoilija Haran esimerkit haptisesta muotoilusta, muun muassa Uedan sairaalan kankaisissa opasteissa (kuva 22, s. 42), kuvastaa sitä, kuinka graafista muotoilua voi ajatella kenties totuttua materiaalisempana ja moniaistisempana.

Graafisen muotoilun visuaalisena "pintana" kokemisen estettä voitaisiin purkaa myös nostamalla työtapojen, menetelmien ja "materiaalisten materiaalien" arvostusta, mikä voisi neuvoa seuraamaan japanilaiseen esteettisen ajatteluun liittyvää yksinkertaista vaatimatonta ja toisaalta myös hyvin konkreettista materiaalien käytön rajoittamista. Muotoilun opetuksessa esteettisen kestävyden harjoittaminen voisi merkitä myös opiskelijoille rauhaa pohtia ja opetella asioiden tekemistä huolehtivammin ja herkemmin, kenties samalla hitaammin, paremmin ja rajoitetummin. Esteettistä kestävyttä ei opetettaisi tällöin vain teoriana, vaan myös havainnoimisen, kokemisen ja tekemisen tapoina. Tämä voisi johtaa myös japanilaisia muotoiluesimerkkien tapaiseen, mestarin ja kisällin yhteistyössä tapahtuvaan, käytännölliseen muotoilun uusintamiseen.

Muotoilun manifestit nostavat myös hyvän ja eettisen muotoilun periaatteita. Ne korostavat kuitenkin useimmiten yksittäisen muotoilijan vastuuta ja taipuvat normatiivisina, tai sääntöperustaisina, melko hankalasti vaikkapa *empatian (compassion), huolenpidon, herkkyyden ja inhimillisyyden* tapaisten aiheiden käsittelyyn (vrt. Saito 2007/2010, 209). Eettisyyttä hienovaraisemmin pohtiva soveltava arjen estetiikka voisi kenties tuoda manifestejä herkempiä tienviittoja myös hyvään graafiseen muotoiluun.

Este kestävyyden toteutumiselle	Ehdotus esteen purkamiseksi (MITEN)
Graafisen muotoilun visuaalisuus on usein uutta, sävyttävää ja erottuvaa. Neutraali ei välttämättä puhuttele tai myy. Myös graafisessa muotoilussa voidaan havaita taide-estetiikan kritiikin nostamaa tähtikulttia (vrt. Papanek 1994, Saiton 2007/2010, 221 mukaan).	=> Tiedostamalla alan historia ja käytännöt. Vertaamalla esteettisiä ja ekologisia arvoja (Saito 2007/2010). Pohtimalla karsittua, jopa tyhjää (Hara 2011). Tunnistamalla tähtimyytin ja "minä olen" -maailmankuvan vaarat. Houkuttelemalla asiakas ja projekti keskustelemaan siitä, millaiseen kestävyys-hankkeessa sitoudutaan ja miten tämä näkyy, tai voisi näkyä, muotoilun tekemisessä ja lopputuloksissa.
Graafisen muotoilun kieli on visuaalista, mitä myös sen kirjallisuudessa painotetaan vs. kirjoitettu kieli, tai sanoitettu reflektio.	=> Tuomalla reflektio ja teoria muotoilun sisältöjä ja esteettisyyttä muuntamaan. Tarkastelemalla myös (kirjoitetun ja puhutun) kielen vaikutuksia muotoiluun ja myös pyrkimällä muuntamaan näitä uudempien kestävä muotoilun ja esteettisen kestävyys näkökulmien avulla.
Graafinen muotoilija muotoilee "viestiä" tai "pintaa" (näkyvätöntä tai esineestä irrallista).	=> Tiedostamalla visuaalisuuden sekoittuminen esineisiin ja materiaan (Mirzoeff). Arvostamalla materiaalien ja muiden muotoilun ominaisuuksien ymmärtämistä, taitoja, käsityötä, hidasta työstämistä ja toistoa oppimisessa (Shakers-liikkeen muotoilu; perinteinen japanilainen muotoilu ja taidekäsityö).
Muotoilun eettiset koodit ja manifestit eivät ole vakiintuneet käyttöön (vrt. esimerkiksi lääkärin etiikka). Manifesteissa vastuu on myös usein yksittäisellä muotoilijalla, jonka tulee "valita oikein".	=> Purkamalla manifestien riittämättömyyttä, yksilön vastuuta ja "hyvyyttä" käytännöllisemmin ohjaavan esteettisen ajattelun avulla. Tuomalla esteettisen kestävyys-pohdinta myös graafisen muotoilun opetukseen.

TAULUKKO 3. EHDOTUKSIA KESTÄVÄN GRAAFISEN MUOTOILUN ESTEIDEN PURKAMISEKSI

6.2 TYÖPAJA ESTEETTISESTÄ KOKEMISESTA

Pidin väitöskirjatutkija ja LAB:in asiantuntija Noora–Helena Korpelaisen kanssa LAB Muotoiluinstituutin graafisen suunnittelun opiskelijoille kurssipäivän *Aesthetical Appreciation for Sustainability Transformation* (LAB 27.3.2023). Päivä oli osa Muotoiluinstituutin *A More Sustainable Life – International project* -kurssia, ja sisälsi luentoja ja työpajan. Työpaja perustui osittain myös Korpelaisen ja Tom Lammin aikaisemmin Helsingin Yliopiston kestävyyskursseille toteuttamaan, esteettistä arvostamista käsittelevään tehtävään.

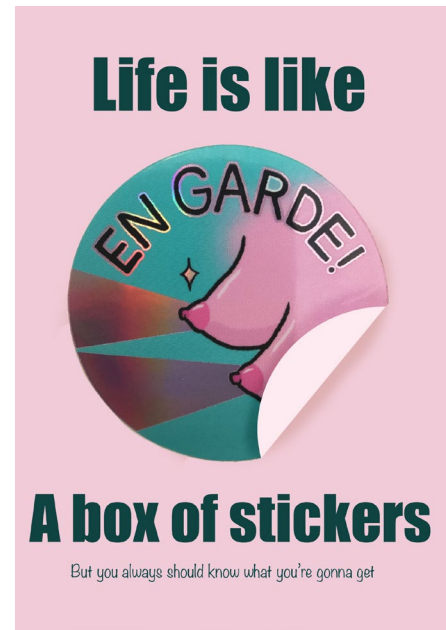
Työpajassa opiskelijat keskustelivat tuomistaan esineistä ja valitsivat ryhmässä yhden julisteen aiheeksi. Tehtävän tarkoituksena oli auttaa esteettiseen teorian omaksumisessa ja toimia keskustelun innoittajana. Julisteet (kuva 12, s. 46) sisälsivätkin monipuolista pohdintaa. Teemoiksi niissä nousivat ostaminen ja syällisyys (EVERYTHING WE BUY IS FUTURE TRASH/ CD-LEVY); lahjaan sitoutuminen (LABOR ANGEL / KORISTEPATSAS); halu ja sosiaalinen kestävyys (EN GARDE! / TARRA); sekä asenteiden ravistelu (ARSONY/ TULITIKUT).

- EVERYTHING WE BUY IS FUTURE TRASH (Ala-Hannula, Fahmer, Kram, Pohjolainen 2023) käsittelee koukuttavaa nostalgiaa sekä ostamiseen ja omistamiseen liittyvää syällisyyttä. Itsepalvelukirpputorin halpa CD-levy houkutteli ostamaan "muistona" ja sen alennuslaput viestivät "hellyttävästi" levyn arvosta aiemmalle omistajalleen. Ostos herätti keskustelua "syällisyyden hinnasta" ja kierrätyksestä "parempana kuluttamisena".
- LABOR ANGEL -julisteen (Lavrenz, Liedes & Yli-Junnilla 2023) "söpö ja miellyttävä" enkelipatsas oli lahja, minkä koettiin vaikeuttavan arviointia, sillä esineeseen liittyi muisto lahjan antajasta. Patsas herätti myös synkempiä ajatuksia tuotannon tuntemattomista olosuhteista. Esineen kierrättämistä tai lahjoittamistakin pohdittiin; tuunaamiseen se tuntui liian valmiilta.
- EN GARDE! (Haapakallio, Orbinski & Toivonen 2023), myyjäisistä ostettua tarraa pidettiin "vastustamattomana". Haluttavuutta lisäsi ostoksen tuoma pieni rahallinen tuki ostajan arvot jakavalle kollektiiville. Tarra aiottiin säilyttää hypisteltävänä. Keskustelua heräsi keräämisestä ja kestävyyydestä ja kaupunkitarroja pohdittiin niin vastakulttuurina kuin "töhryinäkin".

- ARSONY -julisteen (Kauhanen, Postareff & Palo 2023) teema "Tuhopoltajan paras ystävä" ironisoi ympäristöystävällisiksi merkittyjen tuotteiden tuhoavuutta ja viherpesua. Ostaja aikoi pitää kauniin koristeellisen rasian tyhjänäkin käytössä, ehkä korurasiana. Tieto tuotteen kierrätysmateriaaleista ilahdutti myös, vaikka ostamista motivoi väri ja koristeellisuus. Kestävyysarvot vaikuttivat kuitenkin kenties ostopäätöksen taustalla.

Työpajassa havaittiin, kuinka monella tavalla esineiden esteettisyys voi vaikuttaa. Keskusteluissa nostettiin useita ostamiseen ja omistamiseen liittyviä tunteita halusta nostalgiaan, muistoihin ja syällisyyteenkin. Muistojen nähtiin sekä houkuttelevan ostamaan että vaikeuttavan esineistä luopumista. Esteettisten ja ekologisten arvojen vertaileminen koettiin hankalaksi, sillä tietoa tuotteiden elinkaaren ekologisista kustannuksista oli vaikeaa, usein jopa mahdotonta löytää. Työpajan alussa esitellyn elinkaarianalyysin todettiin myös parhaimmillaankin vain auttaneen alkuun pohdinnassa. Esineistä löytyi toisaalta niin vihreän estetiikan piirteitä kuin viitteitä tuotanto-olosuhteistakin, kun havainnointiin harjaannuttiin, vaikka johtopäätökset olivatkin lopulta melko intuitiivisia. Yhteisessä keskustelussa havaittiin myös, että esteettisten ja ekologisten arvojen tasapainottaminen merkitsee lähes väistämättä jonkinlaisia kompromissejä ja valintoja esteettisyyden ja ekologisuuden välillä.

Kurssin kestävyysteema lienee vaikuttanut kierrätyshankintojen korostumiseen. Työpajaan ei tuotu "hedonistisesti" perusteltuja esineitä, ja visuaalisetkin ostopäätökset perusteltiin lisäksi sosiaalisella ja/tai pitkäikäisellä kestävyydellä. Kierrätystä käsiteltiin monipuolisesti ja kriittisesti, vaikka teemaan keskittyminen vei samalla aikaa mahdollisten muiden aiheiden käsittelyltä. Vastaavaa kurssipäivää voisi kehittää laajentamalla työpajaa esineiden uudelleen muotoiluun hieman Haran kuratoimien näyttelyiden tapaan. Työpajan toisena kurssipäivänä julisteen aiheeksi valittu esine voitaisiin muotoilla uudestaan esimerkiksi jostakin kokemuksellisesta, esteettisestä kestävyyttä edistävästä näkökulmasta. Olisi myös kiinnostavaa seurata, siirtyykö kurssista jotakin osallistujien omaan ajatteluun, ja miten se kenties ilmenee heidän myöhemmissä muotoilutöissään. Esteettisen kestävyuden teema voisi siis seurata opiskelijoita ja toistua muussakin opetuksessa.

KUVA 24. ESTEETTISEN ARVOSTAMISEN TYÖPAJA / JULISTEET

Everything We Buy is Future Trash, Ala-Hannula, Fahmer, Kram, Pohjolainen (2023); Labor Angel, Lavrenz, Liedes & Yli-Junnila (2023); En Garde! Haapakallio, Orbinski & Toivonen (2023); Arsonist's Best Friend, Kauhanen, Palo & Postareff (2023)

7 YHTEENVETO

7.1 JOHTOPÄÄTÖKSET

Esitin alussa tutkimuskysymykset: (1) Mitä esteettinen kestävyys voi tuoda muotoilijan ajatteluun? (2) Miten kestävyys ilmenee, miltä se näyttää tai tuntuu? Ja (3) Miten kestävyyttä voi muotoilla? Hain vastauksia viitekehyksenä toimivista Saiton vihreän estetiikan piirteistä sekä kolmen muotoilijan näkökulmista muotoiluesimerkkeineen. Lisäsin näihin vielä pohdintaa graafisen muotoilun näkökulmasta sekä opiskelijoille pidetystä esteettistä kestävyttä ja muotoilua käsittelevästä työpajasta.

Saiton vihreän estetiikan piirteet tuovat esiin esteettisyyden ja kestävyiden yhteyksiä sekä filosofisesti että käytännöllisemmin. Piirteet voivat toimia graafisen muotoilijan apuna, kun niiden tunnistamiseen harjaantuu, ja auttaa samalla joidenkin muotoilussa ilmenevien kestävyiden esteiden purkamisessa. Muotoilijan ajattelussa vihreän estetiikan piirteet avaavat tutkielman havaintojen pohjalta mahdollisuuksia ainakin:

- Visuaalisuutta laajempaan, kokemusten ja suhteiden näkökulmaan,
- Aistittavien havaintojen ja arjen arvostamiseen,
- Esteettisyyden ymmärtämiseen laatuina ja asenteena:
MILLAINEN jokin on ja MITEN se on tehty, näkyä, tuntuu ja vaikuttaa,
- Luonnon huomioimiseen osallisena ja toimijana muotoilussa, ja
- Siirtymiseen muotoilun esittämisestä sen käyttöön ja kokemiseen.

Vihreän estetiikan piirteet voivat toimia yhtenä kestävä muotoilun lähtökohtana tai teemoina, jotka voivat auttaa kestävyiden pohdinnassa juuri esteettisyyden näkökulmasta. Ne voivat myös ohjata muotoilijaa sekä omien että alan vallitsevien esteettisten tottumusten, arvojen ja makujen tunnistamiseen ja purkamiseen. Vihreän estetiikan piirteet voivat toimia myös yhdenlaisina kestävä muotoilun tunnisteenä, vaikka kaipaavatkin muuta osaamista ja esimerkiksi muutoksen muotoilua rinnalleen. Vihreän estetiikan kenties keskeisin ongelma liittyy esteettisen arvostamisen ja makujen muuntamiseen, mikä jää

viitekehityksessä tulkinnanvaraiseksi. On myös hyvä ymmärtää muutakin Saiton esteettistä ajattelua sekä kokemiseen ja suhteisiin liittyvää *sitoutunutta* (Berleant) ja *läheistä suhdetta luontoon* (Naess). Myös esteettisen arvostamisen dynaamisuus on hyvä hahmottaa; Saitolle esteettisyydessä ei ole kyse ei ole kyse jonkinlaisesta kontemplanoinnista tai katseesta, vaan suhteista ja osallisuudesta sekä toiminnasta.

Miltä esteettinen kestävyys sitten näyttää ja/tai tuntuu? Ja miten yksinkertaisesti kestävä voi muotoilla? Tarkastelemalla yksinkertaisuuden piirrettä muotoilijoiden Møllerupin, Walkerin ja Haran mukaan, yksinkertaisesti kestävä muotoilu voi olla:

- Eettistä, käytettävää ja saavutettavaa, minimalistista laatumuotoilua;
- Uusiomateriaaleista tehtyjä, "omannäköisten" käyttöesineiden muotoilua; ja
- Muodoltaan ja merkitykseltään tyhjiä, lähes anonyymejä kuluttajatuotteita.

Yksinkertaisuus ilmenee sekä muodon ja rakenteen käsittelynä että pyrkimyksenä paitsi hyvään muotoiluun ja eettiseen elämään. Muotoilla voidaan:

- käytetyistä materiaaleista (Walker);
- avaamalla muotoilun omistajuutta ja vastuuta kaikille (Walker; osittain Hara);
- rajoittamalla lisämerkitysten ja käyttötarkoitusten luomista (Walker, Hara);
- välttämällä pinnallisia ominaisuuksia ja koristelua (kaikki muotoilijat; Saito); ja
- pyrkimällä "kelpaavaan" muotoiluun halun rajoittamiseksi (Hara).

Vihreän estetiikan muuntamista metodiksi vaikeuttaa sen hankala mallinnettavuus. Piirteet vaikuttavat ja sekoittuvat toisiinsa, ovat moniselitteisiä ja osin ristiriitaisia. Jotkin, kuten asenne, toimivat ja vaikuttavat monella tasolla. Muotoilun metodia voisi ehkä kehittää tutkimalla aihetta lisää Haran esimerkkien mukaisella uudelleen muotoilulla (re-design). Työpajoissa voisi tutkia edelleen muotoilun, estetiikan ja kestävyiden yhteyksiä ja edistää

estetiikan, muotoilun ja myös kestävyystieteiden yhteistä oppimista. Toisaalta vihreän estetiikan voima piilee kuitenkin metodeja enemmän niissä prosesseissa, joita esteettisen kestävyuden pohtiminen ja testaaminen käynnistää muotoilijoiden ajattelussa ja toiminnassa.

7.2 TULOSTEN ARVIOINTIA JA POHDINTAA

Tutkielman aihe on haastanut pohtimaan muotoilua ajatteluna. Opinnäytetyössä se on tarkoittanut tuotteettomuuden hyväksymistä, mihin kenties vasta Haran *muotoilun muotoileminen* on antanut varmuutta. Soveltava estetiikka taas on johdattanut oman ajattelun perusteiden arvioimiseen; tutkielman alun intuitiivinen, tosin myös aineistosta nousut ajatus graafisen muotoilun kestävämmyydestä on tasapainottunut työn aikana. Graafisessa muotoilussa, kuten muussakin inhimillisessä toiminnassa, on sekä kestävyyttä heikentäviä että tukevia tekijöitä. Niin omia kuin yleisiäkin ajattelutapoja, arvostuksia ja makuja, kuin myös suhdetta luontoon ja ympäristöön, materiaaleihin ja tavaraan, kannattaa silti pohtia.

Graafisen muotoilun visuaalisuudessa on myös kestävyyttä edistäviä tekijöitä, tosin eri tavalla kuin alussa ajattelin. Muotoilun voima ei lähde "vahvasta visuaalisuudesta", vaan, Saitoa seuraten, joskus vaatimattomistakin esineissä ja asioissa ilmenevistä laaduista, jotka ohjaavat ajattelua ja toimintaa. Muotoilun täytyy toimia myös arjessa, osana koko materiaalista, fyysistä ja digitaalista todellisuutta, suhteessa muihin ja kaikkeen ympäröivään, ja jopa siellä, missä muotoilun vaikutukset tulevat ehkä myöhemmin näkyviin.

Tutkielman aineistosta nousseiden havaintojen perusteella kestävyys liittyy esteettisten arvostusten ja makujen hyväksymiseen ja muuntamiseen. Voidaankin kysyä, millaiseen graafiseen muotoiluun on totuttu ja mitä pidetään hyvänä, kauniina — tai hyväksyttävänä. Tähän liittyy myös kysymyksiä, kuten:

- Vahvistaako muotoilija tiedostamattaan vakiintuneita tapoja? Onko muotoilun "uusi ja erilainen" oikeasti "tuttua ja turvallista"?
- Miten esineiden ja palveluiden muotoilusta siirryttäisiin aidosti aineettomaan muotoiluun? Millaisia ajattelun, tekemisen, kokemisen tapoja silloin muotoiltaisiin, ja miten?
- Miten huolehtivan ja herkän asenteen voisi tuoda muotoiluun?

Vihreä estetiikka jättää avoimeksi, miten esteettistä kestävyyttä voisi edistää rakenteellisemmin, paitsi muotoilun opetuksessa, myös muuten yhteiskunnassa. Olisiko luonnon toiminnan huomioimisesta jonkinlaiseksi muotoilun läpäiseväksi periaatteen, jonka voisi tuoda muotoilua ajatteluun esimerkiksi juuri vihreän estetiikan piirteiden avulla? Puhuttaisiinko muotoilussa ja sen opetuksessa tällöin enemmän myös kielen, katseen ja kokemuksen merkityksestä; ei vain ostamista edistävässä, vaan myös muotoilua uudelleen suuntaavassa, kuluttamista hillitsevässä ja kestävästä hyvinvointia kohti pyrkivässä tarkoituksessa?

Nyt tutkielman lopussa koen pyrkimykseni kahta maailmankuvaa yhdistävään, mutta lopulta kuitenkin analyttiseen selittämiseen ja järjestämiseen, hieman ristiriitaisena. Osamista ja hallintaa painottava kestävä muotoilu, johon itse myös tulin liittyneeksi tutkielmassa, tuntuu puhuvan usein eri kieltä maailmassa kestävästi — huomioivasti, herkästi, kevyesti — olemisen kanssa. Myös alun toive esteettisestä teoriasta jonkinlaisena helpokäyttöisenä metodina tuntuu nyt melkein liikuttavalta. Syventyminen muutamaan vihreän estetiikan piirteeseen laajan, arjen estetiikkaa käsittelevän synteessin sijasta olisi voinut auttaa lähestymään esteettisyyttä rohkeammin sen omalla kielellä, kuvaillen ja näyttäen. Silloin kyse olisi kuitenkin ollut kokonaan toisesta työstä ja prosessista.

Päätän tutkielman kahteen tekstiin, kirjailija Arundhati Roy (2020) mieltämään tulevaisuudesta, jonka tämä on kirjoittanut pandemian aikana, ja Pat Schneiderin (2005) runoon esineiden kärsivällisyydestä. Ne viestivät mielestäni hiljaisesta toivosta, joka voi herätä pysähtymällä havainnoimaan ja kokemaan sitä, mitä maailmassa jo on.

"Another world is not only possible, she is on her way. On a quiet day, I can hear her breathing." — Arundhati Roy (2020)

"Toinen maailma ei ole vain mahdollinen, hän on jo matkalla. Hiljaisena päivänä voin kuulla hänen hengittävän." — Arundhati Roy (2020)

THE PATIENCE OF ORDINARY THINGS

It's a kind of love, is it not?
 How the cup holds the tea,
 How the chair stands sturdy and foursquare,
 How the floor receives the bottoms of the shoes
 Or toes. How soles of the feet know
 Where they are supposed to be.
 I've been thinking about the patience
 Of ordinary things, how clothes
 Wait respectfully in closets
 And soap dries quietly in the dish,
 And towels drink the wet
 From the skin of the back.
 And the lovely repetition of stairs.
 And what is more generous than a window?

— Pat Schneider (2005)

KUVA 25. TAVALLISET ESINEET

Näkymä Shakersien huoneeseen, The Metropolitan Museum of Art (2024)

LÄHTEET

KIRJALLISET LÄHTEET

ADKINS, J. 2023 (toim.). NASA finds June 2023 hottest on record. Update 02.10.2023. Viitattu 27.10.2023. Saatavissa: <https://www.nasa.gov/centers-and-facilities/goddard/nasa-finds-june-2023-hottest-on-record/>

AMAR, S. 2023. Eco-building for eco-living, an essential step to face climate change. Tieteellinen artikkeli. npj Clim. Action 2, 34 (2023). ISSN 2731-9814 (online). Viitattu 11.4.2024. Saatavissa: <https://doi.org/10.1038/s44168-023-00065-2>

BAGHA S. 2018. Didi Contractor: A Self-Taught Architect Who Builds In Mud, Bamboo & Stone. India Architecture News 11.5.2018. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: https://worldarchitecture.org/article-links/ehugh/didi_contractor_a_self-taught_architect_who_builds_in_mud_bamboo_stone.html

BECKMAN, P. J. 2010. The Psychology of Graphic Design. Teoksessa Jedlička, Wendy: Sustainable Graphic Design. Tools, Systems and Strategies for Innovative Print Design. Hoboken, New Jersey: Wiley et Sons, Inc. 2010, 51–79.

BERLEANT, A. 2006. Mitä on ympäristöestetiikka? Perustuu Berleantin teokseen The Aesthetics of Environment 1992. Suom. Martti Honkanen. Teoksessa Haapala, Arto, Martti Honkanen & Veikko Rantala 2006. Ympäristö, arkkitehtuuri, estetiikka. Uusittu toinen painos. Helsinki: Yliopistopaino, 87–14.

BONNEDAHL, K. J., HEIKKURINEN, P., PAAVOLA, J. 2022. Strongly sustainable development goals: Overcoming distances constraining responsible action, Environmental Science & Policy, Volume 129, 2022, 150-158. ISSN 1462-9011. Viitattu 23.4.2024. Saatavissa: <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2022.01.004> ja: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1462901122000107>

BLOCK, M. 2024. From Buildings to Resources: The Role of Urban Mining in Circular Cities. Blogiteksti. Metabolic. Päivitetty 28.3.2024. Viitattu 10.4.2024. Saatavissa: <https://www.metabolic.nl/news/urban-mining-and-circular-construction/>

BONSDORFF, P. 2011. Esipuhe teoksessa Eväsoja, Minna (toim.) 2011. Itämainen estetiikka. Tallinna: Gaudeamus Helsinki University Press, 5–14.

BRADY, E. 1998. The City in Aesthetic Imagination. Teoksessa Haapala, A. (toim.) 1998. The City as Cultural Metaphor. Studies in Urban Aesthetics. International Institute of Applied Aesthetics Series Vol. 4. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

CESCHIN, F. & GAZIULUSOY, I., 2020. Design for Sustainability. A Multilevel Framework from Products to Socio-Technical Systems. First Edition. London & New York: Routledge.

CLAVER-FINE, P. 2016. Sustainable Graphic Design. Principles and Practices. Bloomsbury Academic. London, New York: Bloomsbury Publishing Plc.

COPERNICUS CLIMATE CHANGE SERVICE/ECMWF 2023. Surface air temperature for June 2023. Viitattu 24.9.2023. Saatavissa: <https://climate.copernicus.eu/surface-air-temperature-june-2023>

CORVELLEC H, STOWELL A. & JOHANSSON N. 2022. Critiques of the circular economy. Tieteellinen artikkeli. J Ind Ecol. 2022; 26:421–432. Viitattu 10.4.2024. Saatavissa: <https://doi.org/10.1111/jiec.13187>

COVA, B., KOZINETS R.V. & SHANKAR, A. 2007. Consumer Tribes. Butterworth-Heinemann of Elsevier. Oxford, UK and Burlington.

CRADLE TO CRADLE PRODUCTS INNOVATION INSTITUTE 2023. How to design a circular product: R-strategies and Cradle to Cradle Certified®. Julkaistu 18.9.2023. Viitattu 12.12.2023. Saatavissa: <https://c2ccertified.org/articles/how-to-design-a-circular-product-r-strategies-and-cradle-to-cradle-certified-r>

DEJONG, C.W. 2017 (toim.). Ten Principles for Good Design: Dieter Rams. With contributions by Klaus Kemp and Erik Mattie. The Jorrit Maan Collection. Munich, London, New York: Prestel Publishing.

DELSESTO, M. 2022. Design and Social Imagination. Bloomsbury Visual Arts. London, New York: Bloomsbury Publishing Plc.

DIFFEY, B.L. 2011. An overview analysis of the time people spend outdoors, British Journal of Dermatology, Volume 164, Issue 4, 1 April 2011, 848–854. Viitattu 14.4.2024. Saatavissa: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2133.2010.10165.x>

DOUGHERTY, BRIAN 2008. Green Graphic Design. New York: Allworth Press.

ELHACHAM, E., BEN-URI, L., GROZOVSKI, J. YM. 2020. Global human-made mass exceeds all living biomass. Nature 588, 442–444 (2020). Viitattu 27.10.2023. Saatavissa: <https://doi.org/10.1038/s41586-020-3010-5>

ELLEN MACARTHUR FOUNDATION 2023. The butterfly diagram: visualising the circular economy. Viitattu 15.2.2024. Saatavissa: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy-diagram>

ERÄRANTA, K. & MOISANDER, J. 2006. Miten kuluttajaa hallitaan ympäristöpolitiisena toimijana? Teoksessa Massa, I. ja Ahonen, S. 2006 (toim.). Arkielämän ympäristöpolitiikka. Helsinki: Gaudeamus, 17–32.

ESKOLA, J. & SUORANTA J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. painos (1.p. 1998) Tampere: Vastapaino. Painettu Gummerus Kirjapaino Oy:ssä Jyväskylässä 2005.

EUROPEAN COMMISSION 2003. Indoor air pollution: new EU research reveals higher risks than previously thought. Lehdistötiedote 22.9.2003. Sivutunniste IP/03/1278. Viitattu 23.4.2024. Saatavissa: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_03_1278

EVELECH, T. 1995. Essential Shaker Style. London: Ward Lock

EVÄSOJA, M. 2008. Bigaku. Japanilaisesta kauneudesta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

FALAY VON FITTNER, Z. 2023. Transition Design. Presentaatio ja osallistujille jaettu PDF. SITRA:n Työ 2.0 -seminaari Helsingissä 2.2.2023.

FLETCHER, K., ST. PIERRE, L., THAM, M. 2019 (toim.). Design and Nature: a Partnership. New York: Routledge.

FRY, T. 2019. Design Futuring – Sustainability, Ethics and New Practice. London: Bloomsbury Visual Art, Bloomsbury Publishing Plc..

HAAPALA, A. 1998 (toim.). Johdanto teoksessa The City as Cultural Metaphor. Studies in Urban Aesthetics. International Institute of Applied Aesthetics Series Vol. 4. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 6–13.

HALME, P & S. KANKAANRINTA. 2023. Vihreää siirtymää ei saa tehdä luontoa köyhdyttämällä ja tuhoten. Helsingin Sanomat, Vieraskynä 8.5.2023. Viitattu 12.3.2024. Saatavissa: <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009514731.html>

HAPPY PLANET INDEX.ORG 2023. Learn about the Happy Planet Index. Viitattu 27.10.2023. Saatavissa: <https://happyplanetindex.org/learn-about-the-happy-planet-index/>

HARA, K. 2011. Designing Design. Third Edition. Baden: Lars Müller Publishers, SunM Color Co., Ltd.

HARLAND, R. 2015. Seeking to Build Graphic Theory FROM Graphic Design Research. PP. 87-97, teoksessa Paul A. Rodgers and Joyce Yee 2015. The Routledge Companion to Design Research. London and New York: Routledge.

HAYES, C. 2019. Sashiko needlework reborn: from functional technology to decorative art, Japanese Studies. Viitattu 23.10.2024. Saatavissa: DOI: 10.1080/10371397.2019.1634978

HELLER, S. 1997. Advertising: Mother of Graphic Design. Teoksessa Bierut, Michael, William Drenttel, Steven Heller & DK Holland (toim.) 1997. Looking Closer 2. Critical Writings on Graphic Design. New York, Allworth Press, 112–119.

HINKKA, J. 2012. Graafisen suunnittelijan toinen kieli ja muita kirjoituksia. Helsinki: Aalto-yliopisto, 2012, Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino.

HOSEY, L. 2012. The Shape of Green. Aesthetics, Ecology and Design. Washington: Island Press.

IDEO 2022. The Design Thinking Process. Blogiteksti. Viitattu 16.12.2023. Saatavissa: <https://www.ideo.com/blogs/inspiration/design-thinking-process#:~:text=With%20design%20thinking%2C%20the%20six,adapted%20for%20each%20specific%20challenge.>

JACOBS, J. 2017. Managing the Creative Process Within Graphic Design Firms: A Literature Review." *Dialectic*, 1.2 (2017), 155-178. Viitattu 10.4.2024. Saatavissa: Doi: <http://dx.doi.org/10.3998/dialectic.14932326.0001.208>

JEDLIČKA, W. 2010. Sustainable Graphic Design. Tools, Systems and Strategies for Innovative Print Design. Hoboken, New Jersey: Wiley et Sons, Inc.

JOUTSENVIRTA, M., HIRVILAMMI T., ULVILA, M., WILÉN K. 2016. Talous kasvun jälkeen. Tallinna: Gaudeamus, Helsinki University Press. Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna.

JUHILA, K. 2023. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa: Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Viitattu 27.10.2023. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>

KAUSE, P. 2023. Varjoon suojaan. Artikkelinä äärihelteistä kärsivästä Espanjan Sevillasta ja keinoista selviytyä ilmastomuutoksen aiheuttamista tilanteista, kuten kuumuudesta ja vesipulasta. Helsingin Sanomat 11.5.2025. HS Ympäristö. Viitattu 24.9.2023. Saatavissa: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000009551155.html>

KALMAN, T., MILLER J.A & JACOBS, K. 1994. Good History / Bad History. Teoksessa Bierut, Michael, William Drenttel, Steven Heller & DK Holland (1994). Looking Closer. Critical Writings on Graphic Design. New York: Allworth Press, 25–33

KIDD, J. 2015. The art of first impressions — in design and life. TED Talk, TEDSalon New York, May 2015. Viitattu 11.12.2023. Saatavissa: https://www.ted.com/talks/chip_kidd_the_art_of_first_impressions_in_design_and_life?language=en

KIM, E. 2012. Raumlaborberlin: officina roma. Artikkelinä verkkojulkaisussa. Design-Boom 31.1.2012. Viitattu 12.3.2024. Saatavissa <https://www.designboom.com/architecture/raumlaborberlin-officina-roma/>

KLEIN, J. & HADD, A, BROTHER 2023. A Mythology Around Shaker Furniture. Excerpt from "As Part of a Life Lived: A Shaker's Perspective on His Community's Craft," *Mortise & Tenon Magazine*, Issue Seven. Blogikirjoitus 10.5. 2023. Viitattu 26.12.2023. Saatavissa: <https://www.mortiseandtenonmag.com/blogs/blog/a-mythology-around-shaker-furniture>

KOSKINEN, I. 2015. Four Cultures of Analysis in Design Research. Teoksessa Rodgers, P.A. & Yee, J. 2015. The Routledge Companion to Design Research. London and New York: Routledge, 217–225.

KOTLER, P., KARTAJAYA , H. & SETIAWAN, I. 2010. Marketing 3.0: from products to customers to the human spirit. John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey.

KOTUS 2022. Esteettinen. Kielitoimiston sanakirja, Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy. Viitattu 16.12.2023. Saatavissa <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/esteettinen?searchMode=all>

LESSER, T. 2018. The Centuries Old Japanese Tradition Mending Broken Ceramics with Gold. *Artsy Net*. 24.8.2018. Viitattu 10.4.2024. Saatavissa: <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-centuries-old-japanese-tradition-mending-broken-ceramics-gold>

LETTERS FROM CLIMATE SCIENTISTS 2023. Kirjeitä ilmastotieteentekijöiltä. Päivittyvä blogijulkaisu. Viitattu 16.12.2023. Saatavissa <https://www.isthisshowyoufeel.com/ithyf5.html>

LINHART, E. 2022. Thinking Graphic Design. Teoksessa: Graphic Design is (...) Not Innocent. Offermanns, Ingo (ed.). Hamburg, Amsterdam: Valiz, HBK, 049–056.

LUPTON, E. & MILLER, J.A., 1996. Design Writing Research. Writing on Graphic Design. New York: Princeton Architectural Press.

MANZINI, E. 2007. Design Research for Sustainable Social Innovation. Teoksessa Ralf, M. 2007 (toim.). Design Research Now. Essays and Selected Projects. Basel, Boston, Berlin: Birkhäuser, Verlag AG, 233–245.

MCDONOUGH, W. 2023. Cradle to Cradle. Verkkoteksti. Viitattu 12.12.2023. Saatavissa: <https://mcdonough.com/cradle-to-cradle/>

MEADOWS, D. 1999. Leverage Points. Places to Intervene in a System. PDF-versio The Sustainability Insituten julkaisemassa tieteellisestä artikkelista. Hartland VT: The Sustainability Institute.

MUJI.COM 2020. Pleasant Somehow. Valokuvakirjan "CLEANING" julkaisussa MUJI:n kansainvälisillä verkkosivuilla. Viitattu 16.12.2023. Saatavissa: <https://www.muji.com/kw-en/message/2020/>

MØLLERUP, P. 2015. Simplicity: A Matter of Design. Amsterdam: BIS Publishers.

NAESS, A. 1997. Syväekologinen liike – joitakin sen filosofisia puolia. Teoksessa Uurtimo, Y. & V. Jaaksi (toim.) 1997. Ympäristöfilosofian polkuja. Tampere: Tampereen yliopisto, 49–77.

NAUKKARINEN, O. 2005. Taiteistumisen muodot. Teoksessa Levanto, Y., Naukkarinen, O., Vihma S. 2005 (toim.). Taiteistuminen. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 79. Helsinki: F.G. Lönnberg, 9-36.

NAUKKARINEN, O. 2015. Esteettisen jalanjäljen jäljillä. Teoksessa Haapala, A., Puolakka, K. & Rannisto, T. 2015 (toim.). Ympäristö, estetiikka ja hyvinvointi. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1417. Vantaa: Hansaprint Oy, 89–108.

NEUMEIER, M. 2007. ZAG. The #1 Strategy of high-performance brands. A book based on whiteboard overview. AIGA Design Press Book. New Riders Publisher.

NEWARK, Q. 2002. What is Graphic Design? Essential Design Handbooks. Mies, Switzerland: RotoVision SA.

NIEDDERER, K., CLUNE, S.,LUDDEN G. 2018 (toim.). Design for Behaviour Change. Theories and Practices of Designing for Change. New York: Routledge.

NORMAN, D. A. 2005. Emotional Design. Why we love (or hate) everyday things. New York: Basic Books.

NYKÄNEN, A-S 2023. Näin mökki meitä opettaa. Sosiologi ja professori Jarmo Valkosen haastattelu. HS Sunnuntai 10.9.2023, B6-B9. Viitattu 20.9.2023. Saatavissa myös: <https://alasin-delivery.datadesk.hs.fi/d003e471-4751-4245-87e4-851a3c72b893/index.html>

PALKOAHO, M. 2022. Kokonainen katu halutaan kattaa Helsingin ydinkeskustassa. Helsingin Sanomat 8.11.2022. Viitattu 23.4.2024. Saatavissa: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009183875.html>

PIEKKARI R. & WELCH C., 2011. Tapaustutkimuksen erilaiset tyypit. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. 2011. Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymisen valintaan. Johtamistaidon opisto, JTO. Hansaprint 2011, 183–195.

PIHKALA, P. 2017. Päin Helvettä? Ympäristöahdistus ja toivo. Helsinki: Kirjapaja.

POGSON, K. 2024. Towards... something more livable. A Moth Journey. Teoksessa Fletcher, K., St. Pierre, L., Tham, M. 2019 (toim.). Design and Nature: a Partnership. New York: Routledge, 26–31.

POSTREL, V. 2004. The Substance of Style. How the Rise of Aesthetic Value is Remaking Commerce, Culture, and Consciousness. Pehmeäkantinen toinen painos Harper Collins Publisherin kovakantisesta painoksesta 20023. New York: Harper Perennial.

PUOLAKKA K. 2015. Pragmatistinen estetiikka. Filosofia.fi. Encyclopedia Logos. Artikkelijulkaisu 15.1.2015. Viitattu 10.4.2024. Saatavissa: <http://filosofia.fi/fi/ensyklopedia/pragmatistinen-estetiikka>

PUOLAKKA K. 2018. Estetiikka. Filosofia.fi. Encyclopedia Logos. Julkaistu 8.5.2018. Viitattu 10.4.2024. Saatavissa: <https://filosofia.fi/fi/ensyklopedia/estetiikka>

PUUSA, A. & JUUTI, P. 2011. Mitä laadullinen tutkimus on? Teoksessa: Puusa, A. & Juuti, P. 2011. Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymisen valintaan. Johtamistaidon opisto, JTO. Hansaprint 2011, 47–57.

RICHARDSON, K., STEFFEN, W., LUCHT, W., YM. 2023. Earth beyond six of nine planetary boundaries. Planetary Boundaries science update. Research Report, Environmental Studies. Science Advances 9, eadh2458(2023), 13.9.2023. Viitattu 8.12.2023. Saatavissa: <https://www.science.org/doi/epdf/10.1126/sciadv.adh2458>

RÄTY, V.-P., MUSTANIEMI, T., TYNKKYNEN, M. 2021. Fostering Enterprises with Design Venture Days. Teoksessa LAB Design Annual Review 2021. Soini-Saloma, Kristiina (toim.). The Publication Series of Lab University of Applied Sciences, part 35. Lahii 2021, 45–53.

ROY, A. 2020. The Pandemic is a Portal. Essee koronaviruksen vaikutuksista ja tulevaisuudesta. Financial Times 3.4.2020. Viitattu 14.12.2023. Saatavissa: <https://www.ft.com/content/10d8f5e8-74eb-11ea-95fe-fcd274e920ca>

SAITO, Y. 2007/2010. Everyday Aesthetics. New York: Oxford University Press Ltd. Reprinted 2010 in United Kingdom: the MPG Books Group Ltd.

SAITO, Y. 2017/2019. Yuriko Saito. Aesthetics of the Familiar. Everyday Life and World-Making. © Yuriko Saito 2017. First Edition 2017, Paperback 2019. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

SAITO, Y. 2022. Aesthetics of Care. Practice in Everyday Life. London, New York, Dublin: Bloomsbury Academic.

SAVOLAINEN, H., HEIKKINEN, M. & HEINONEN, T. 2022. Ensimmäinen koronavuosi muutti suomalaisten kotitalouksien kulutusta – miten kävi hiilijalanjäljen? Hiilineutraaliblogi 6.4.2022. Viitattu 27.10.2023. Saatavissa: [https://hiilineutraali-suomi.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Hiilineutraaliblogi/Ensimmäinen_koronavuosi_muutti-suomalais\(62762\)](https://hiilineutraali-suomi.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Hiilineutraaliblogi/Ensimmäinen_koronavuosi_muutti-suomalais(62762))

SCHNEIDER, P. 2023. The Patience of Everyday Things. Runo samannimisestä runokokoelmasta vuodelta 2005. Julkaistu Good Reads -alustalla. Viitattu 1.12.2023. Saatavissa: <https://www.goodreads.com/en/book/show/44102032>

SEPPÄ, A. 2007. Kulttuurin kuvallistuminen. Teknologisoitumisen seuraus vai teoreettinen ylilyönti? Teoksessa Rossi, L-M & Seppä, A. 2007 (toim.). Tarkemmin katsoen. Visuaalisen kulttuurin lukukirja. Tampere: Gaudeamus Helsinki University Press, Tammer-Paino, 14–35.

ST. PIERRE, L. 2019_A. A Shift of Attention. Teoksessa Fletcher, K., St. Pierre, L., Tham, M. 2019 (toim.). Design and Nature: a Partnership. New York: Routledge, 20–25.

ST. PIERRE, L. 2019_B. Design and Nature: A History. Teoksessa Fletcher, K., St. Pierre, L., Tham, M. 2019 (toim.). Design and Nature: a Partnership. New York: Routledge, 92–108.

STEFFEN, W., BROADGATE, W., DEUTSCH, L., GAFFNEY, O. & LUDWIG, C. 2015. The Trajectory of the Anthropocene: The Great Acceleration. The Anthropocene Review. Viitattu 8.12.2023. Saatavissa: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2053019614564785>

STOCKHOLM RESILIENCE CENTER 2023. Planetary Boundaries. Päivitys Richardsonin, Steffenin, Luchtin ym. 2015 tutkimukseen planetaarisista rajoista (2023). Viitattu 12.3.2024. Saatavissa: <https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries.html>

STUART WALKER DESIGN 2024. About Stuart Walker. Viitattu 23.4.2024. Saatavissa: <https://www.stuartwalker.org.uk/about>

SUGA, Y. 2016. Hara, Kenya. Edwards, C. 2016 (toim.). The Bloomsbury Encyclopedia of Design. Volume 2. Collection: Bloomsbury Design Library, 132–133. DOI: 10.5040/9781472596161-BED-H009

UN.ORG 2023. The United Nations 17 Sustainable Development Goals. UN Department of Economic and Social Affairs, Sustainable Development. Viitattu 23.11.2023. Saatavissa: <https://sdgs.un.org/goals>

URRY, J. 2013. Ilmastonmuutos ja yhteiskunta. Suom. Jyrki Vainonen. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

UURTIMO, Y. & JAAKSI, V. 1997. (toim.) Ympäristöfilosofian polkuja. Tampere: Tampereen yliopisto.

VARTO, J. 2006. Teknologia ja estetiikka. Teoksessa: Haapala, A., Honkanen, M. & Rantala V. 2006 (toim.). Ympäristö, arkkitehtuuri, estetiikka. Uusittu toinen painos. Helsinki: Yliopistopaino, 17–29.

VARTO, J. 2013. Otherwise than knowing. Ten meditations on a theme inspired by Harri Laakso. Aalto University Publication Series. Art + Design + Architecture 7/2013. Aalto University Helsinki: Unigrafia.

VEZZOLI, C. & MANZINI E., 2008. Design for Environmental Sustainability. London: Springer-Verlag London Limited.

VIHMA, S. 2002. Ornamenti ja kuitot. Johdatus modernin muotoilun historiaan. Taideollisen korkeakoulun julkaisu B 68. Ilmari Design Publications. Helsinki: F. G. Lönnberg.

VIHMA, S. 2007. Design Semiotics – Institutional Experiences and an Initiative for a Semiotic Theory of Form. Teoksessa Ralf M. 2007 (toim.). Design Research Now. Essays and Selected Projects. Basel, Boston, Berlin: Birkhäuser, Verlag AG, 2019–232.

WALKER, S. 2007. Sustainable by Design. Explorations in Theory and Practice. Reprint. London, Sterling, VA: Earthscan.

WHITING, K., PARK, HJ, WEF 2023. This is why 'polycrisis' is a useful way of looking at the world right now. Artikkelijulkaisu 7.3.2023, Saatavissa: <https://www.weforum.org/agenda/2023/03/polycrisis-adam-tooze-historian-explains/>

WIDHI, A. Safety of artistic pigments. BINUS ASO School of Engineering. Verkoteksti. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: <https://base.binus.ac.id/2017/12/28/safety-of-artistic-pigments/>

WIKIPEDIA 2021. Varovaisuusperiaate. Päivitetty 29.4.2021. Viitattu 23.4.2024. Saatavissa: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Varovaisuusperiaate>

WIKIPEDIA 2023. Per Mollerup. Päivitetty 9.6.2023. Viitattu 23.4.2024. Saatavissa: https://en.wikipedia.org/wiki/Per_Mollerup

WIKIPEDIA 2024. Kulttuurinen omiminen (tai kulttuurinen appropriatio, engl. cultural appropriation, misappropriation). Päivitetty 10.4.2024. Viitattu 23.4.2024. Saatavissa: https://fi.wikipedia.org/wiki/Kulttuurinen_omiminen

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ 2023. Mitä on kestävä kehitys? Verkkosivut, päivitetty 15.3.2023. Viitattu 25.11.2023. Saatavissa: <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

ÖSTMAN, L. E. 2005. A Pragmatist Theory of Design. The Impact of the Pragmatist Philosophy of John Dewey on Architecture and Design. PhD Dissertation, School of Architecture, Royal Institute of Technology Stockholm, Vasa: Multiprint Oy.

SUULLISET LÄHTEET

HAAPALA, A. 2022. Miksi vihreä ei ole aina kaunista? Estetiikan filosofi Arto Haapalan luento. Osa luentosarjasta Johdatus ekologiseen estetiikkaan. Lahden tiedepäivät, LAB 24.11.2022.

KAUKIO, V. 2022. Kaunis suo 2020-luvulla. Estetiikan filosofi, tutkija Virpi Kaukion suotutkimushanketta (Itä-Suomen Yliopisto, Koneen Säätiö) koskeva luento. Osa luentosarjaa Johdatus ekologiseen estetiikkaan. Lahden tiedepäivät, LAB 24.11.2022.

KUVALÄHTEET

KANSI. HARA, K. 2011. Muotoilija Shigeru Banin uudelleen muotoilema vessa-paperirulla. Kuvaa on käsitelty. Kuva löytyy opinnäytetyöstä myös käsitelämättömänä (kuva 22, s. 27). Alkuperäinen kuva julkaistu teoksessa HARA, K. 2011. Designing Design. Third Edition. Baden: Lars Müller Publishers, SunM Color Co., Ltd.

KUVA 1. MUOTOILUN ESITTÄMINEN (KOLLAASI)

AMBALAVANAR, C. 2024. Minimalism; **SÉGUIN, E. 2024.** Minimalism, human; **MORALES, J. 2024.** Minimalism, design. Kaikki kuvat julkaistu UNSPLASH-kuvapalvelussa. Vapaa käyttöoikeus. Viitattu 27.3.2024. Saatavissa: <https://unsplash.com>

KUVA 2. MUOTOILUN TOTEUTUMINEN (KOLLAASI)

LEUNG, J. 2024. Clutter, mess, home; **TOOCHINDA, T. 2024.** Home, food; **KARVOUNIS, N. 2024.** Food, yksityiskohta kuvasta; **SIKKEMA, K. 2024.** Food, child; **ELIASON, K. 2024.** Mess. Kaikki kuvat julkaistu UNSPLASH-kuvapalvelussa. Vapaa käyttöoikeus. Viitattu 27.3.2024. Saatavissa: <https://unsplash.com>

KUVA 3. TIE TEEHUONEESEEN

EDOSENKE.JP 2003. Edosenke Tea Room. Verkkojulkaisu. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: <http://www.edosenke.jp/chasitu/index.html>.

KUVA 4. JAPANILAINEN MATCHA-TEE

TONN, M. 2019. Tea ceremony. Julkaistu UNSPLASH-kuvapalvelussa. Vapaa käyttöoikeus. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: <https://unsplash.com>

KUVA 5. KINTSUGI

SMITHSONIAN NATIONAL MUSEUM OF ART 2024. Bowl, 17th century, Korea. Freer Gallery of Art. Rajattu käyttöoikeus. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: https://asia.si.edu/explore-art-culture/collections/search/edanmdm:fsg_F1897.74/

KUVA 6. SASHIKO

LITTLE PRAIRIE SPARROW.COM 2024. Distressed denim jeans, patchwork, boro, stitched, embroidery. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: <https://fi.pinterest.com/pin/498562621248444989/>

KUVA 7. ORGAANINEN RAKENTAMINEN

SINGH, J. 2018. Arkkitehti Didi Contractorin rakennus. Artikkelissa BAGHA S. 2018. Didi Contractor: A Self-Taught Architect Who Builds In Mud, Bamboo & Stone. India Architecture News 11.5.2018. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: https://worldarchitecture.org/article-links/ehegh/didi_contractor_a_selftaught_architect_who_builds_in_mud_bamboo_stone.html

KUVA 8. PAIKKAAN SOPIVAT SISÄTILAT

GIARACUNI, S. 2018. Didi Contractorin rakennus, sisätilat. Artikkelissa BAGHA S. 2018. Didi Contractor: A Self-Taught Architect Who Builds In Mud, Bamboo & Stone. India Architecture News 11.5.2018. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: https://worldarchitecture.org/article-links/ehegh/didi_contractor_a_selftaught_architect_who_builds_in_mud_bamboo_stone.html

KUVA 9. MATERIAALIEN UUSIOIKÄYTTÖ

RAUMLABORBERLIN 2012. Museo MAXXI:lle suunniteltu kierrätysrakennus. Artikkelissa KIM E. 2012. Raumlaborberlin: officina roma. Verkkojulkaisu Designboom 31.1.2012. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: <https://www.designboom.com/architecture/raumlaborberlin-officina-roma/>

KUVA 10. VEDEN KÄYTTÖPOLKU

KAUSE P. 2023_A. KUVA 1. Veden uusiokäyttöä. Alkuperäinen kuvateksti: "Sergio Rodríguez näyttää, miten käsienpesuvesi kierrätetään viherkasvien kasteluun. Adrian Jiménez kurkkii taustalla." Artikkelissa KAUSE, P. 2023. Varjoon suojaan. Helsingin Sanomat 11.5.2025.

Viitattu 24.9.2023. Saatavissa: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000009551155.html>

KUVA 11. PAKOJUONE KUUMUDELTA

KAUSE P. 2023_B. Pakohuone kuumuudelta. Alkuperäinen kuvateksti: "Arkkitehdit Sergio Rodríguez (vasu), Adriano Jiménez ja Maria Salas Mendoza kokosivat ilmastopakohuonetta Felipe Gonzálezin kirjastossa Sevillassa." Artikkelissa KAUSE, P. 2023. Varjoon suojaan. Helsingin Sanomat 11.5.2025. Viitattu 24.9.2023. Saatavissa: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000009551155.html>

KUVA 12. LUONNON KOKEMUS (KOLLAASI)

PERERA, H. 2024. Father and child, snow, Tokyo, Japan; **MARDI, F. 2024.** Old house in Shirakawa, Japan; **NYGÅRD, A. 2024.** Finnish sauna. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: <https://unsplash.com>. Kuvat UNSPLASH. Vapaa käyttöoikeus. **TARVAINEN, H., VISIT FINLAND 2024.** Sauna, Finland. Rajattu käyttöoikeus. Kuva Visit Finlandilta 27.2.2024.

KUVA 13. LUONTO JA TERVEYS (KOLLAASI)

KUMMUR, A. 2024. Tree, India; **SOLANKURKAR, R. 2024.** Baya Weaver (Ploceus philippinus), a bird of the Indian Subcontinent, known for its hanging nests; **DYKES, T. 2024.** Dragonfly wing. Kuvat UNSPLASH-palvelusta. Vapaa käyttöoikeus. Viitattu 16.3.2024. Saatavissa: <https://unsplash.com>

KUVA 14. ASENNE LAATUNA

TONN, M., 2024. Kintsugi, Japanese ceramics, workshop. Vapaa käyttöoikeus. Viitattu 10.4.2024. Saatavissa: <https://unsplash.com>

KUVA 15. ASENNE TOIMINTANA

NATIONAL CANCER INSTITUTE 2024. Sharing for UNSPLASH. Vapaa käyttöoikeus. Viitattu 10.4.2024. Saatavissa: <https://unsplash.com>

KUVA 16. KADMIUMPUNAINEN

HTMLCOLORCODES.COM 2023. Cadmium Red, hex #D22B2B. Dixon & Moe:n arkkitehtien, muotoilijoiden ja kehittäjien 2015-2023 tuottama avoin tietopankki. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: <https://htmlcolorcodes.com/colors/cadmium-red/>

KUVA 17. YKSINKERTAISUUS SHAKERSIEN MUOTOILUSSA (KOLLAASI)

KLEIN, J.A. 2023. Woodwork by Shakers. Published with the kind permission of Josh A. Klein and with courtesy of The Shakers Museum. Julkaistu Josh A. Kleinin ja The Shakers Museon luvalla. Julkaistu verkossa: KLEIN, J.A & HADD 2023. A Mythology Around Shaker Furniture. Blogikirjoitus. Mortise & Tenon Magazine 10.5.2023. Kirjoitus perustuu artikkeliin "As Part of a Life Lived: A Shaker's Perspective on His Com-

munity's Craft," Issue Seven, Mortise & Tenon Mazine 2019. Viitattu 26.12.2023. Saatavissa: <https://www.mortiseandtenonmag.com/blog/a-mythology-around-shaker-furniture>.

AMERICAN BROOM SHOP 2022. Shaker Authentic 1878 Vintage Corn Broom. Verkkokauppa. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: <https://www.americanbroomshop.com/product/shaker-authentic-1878-vintage-corn-broom-lightweight-kitchen-size-genuine-american-hardwood>

HOWARTH, D. 2016. Muotoilija Gabriel Tanin uudelleen muotoilemat Shakersien liesituolit (stove chairs). Artikkelijulkaisussa HOWARD D. 2016. Designers reinterprets Shaker artefacts for Furnishing Utopia exhibition. Dezeen 20.5.2016. Viitattu 27.9.2023. Saatavissa: <https://www.dezeen.com/2016/05/20/designers-reinterprets-shaker-artefacts-furnishing-utopia-exhibition-sight-unseen-offsite-new-york-design-week/>

SHAKERS WORSTED LACE SEATS 1876. Shakersien keinutuolimalisto. Julkaistu teoksessa MøLLERUP, P. 2015. Simplicity: A Matter of Design. Amsterdam: BIS Publishers, s. 136

KUVA 18. INHIMILLISYYS JA YKSITYSKOHTAISUUS (KOLLAASI)

LOENGARD, J., LIFE MAGAZINE, © TIME, INC. Valokuva sisar Mildred Barkerista (1897-1990). Julkaistu myös kirjassa MORSE F. & NEWTON, V. 1998/2007. The Shaker's Guide to Good Manners. New York: The Countryman Press.

REED, P. A. 1851. A Type of Mother Hanna's Handkerchief. Sisar Polly Ann Reedin muste- ja akvarelli, rukousmaalaukset (gift painting). Collection of Hancock Shaker Village, Pittsfield, MA. Verkkójulkaisussa NEW BRITAIN MUSEUM OF AMERICAN ART 2021. Anything but Simple: Shaker Gift Drawings and the Women Who Made Them. Näyttelyn esittelyteksti. Viitattu 8.4.2024. Saatavissa: <https://www.nbma.org/exhibitions/shaker-gift-drawings>

REED, P.A. 1844. Sisar Polly Ann Reedin lehdenmuotoinen rukouslahja (prayer gift) Eliza Sharpille. Verkkójulkaisussa WILLIS HENRY ACTIONS 2015. Lot 20: Rare Spirit Leaf Gift Message. Esittelyteksti Shakers-esineiden huutokauppaan 12.10.2015. Viitattu 8.4.2024. Saatavissa: https://www.willishenryauctions.com/catalogs/shaker_2015/lot-20-rare-spirit-leaf-gift-message/

KUVA 19. NEUTRAALI, HUMAANI MINIMALISMI, RAMS (KOLLAASI)

DEJONG, C.W., THE JORRIT MAAN COLLECTION 2017. KUVA 1: Dieter Ramsin HfG ULM:ille muotoilema Portable Radio Exporter 1952, uudelleenmuotoilu.

DEJONG, C.W., 2017. Aukeama kirjasta DEJONG, C.W. 2017 (toim.). Ten Principles for Good Design: Dieter Rams. With contributions by Klaus Kemp and Erik Mattie. The Jorrit Maan Collection. Munich, London, New York: Prestel Publishing, 102-103. Sivulla 103 Ramsin muotoilema Radio RT 20, 1961.

KRACHT-RAMS, I., VITSCE 2016. Rams suunnitteleman kotinsa työhuoneessa. Verkkójulkaisussa VITSCE 2016. The Home of Good Design. Vitsoe.com 17.11.2016. Viitattu 15.3.2024. Saatavissa: <https://www.vitsoe.com/us/voice/home-of-good-design>

KUVA 20. MATERIAALINEN LUOVUUS, STEVEN WALKER (KOLLAASI)

WALKER, S. 2024. LAMPS: Hat Light, Applie candlestick, Lather lamp. GRAPHIC WORK: Boys Own Radio. ELECTRONICS: CD Radio. Kuvat Stuart Walkerin samannimisistä muotoilutöistä. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: <http://www.stuartwalker.org.uk>

KUVA 21. JAPANILAINEN TYHJÄ (KOLLAASI)

BRITISH MUSEUM 2024. Theatre mask. Mask for nō theatre, possibly 17th C.. Made of painted wood, Collection of the British Museum. © The Trustees of the British Museum. Käyttöoikeudet CC BY-NC-SA 4.0. Viitattu 10.4.2024. Saatavissa: https://www.britishmuseum.org/collection/object/A_OA-7111

WONG, J. 2024. Ise shrine, Japan. UNSPLASH-kuvapalvelu. Vapaa käyttöoikeus. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: <https://unsplash.com>

SMITH, K. 2024 Shinto, nature, rope. UNSPLASH-kuvapalvelu. Vapaa käyttöoikeus. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: <https://unsplash.com>

HONDA, T. Aerial view of Naiku (old and new). © Teruo Honda. Julkaisussa TOURINHO, H. 2023. The Eternal Ephemeral Architecture of Shikinen Sengu: The Japanese Temple Rebuilt Every 20 Years. ArchDaily 4.7.2023. (Trans. Simões, Diogo). ISSN 0719-8884. Viitattu 10.4.2024. Saatavissa: <https://www.archdaily.com/1002972/the-eternal-ephemeral-architecture-of-shikinen-sengu-the-japanese-temple-rebuilt-every-20-years>

KUVA 22. MONIAISTINEN KOKEMUS (KOLLAASI)

HARA, K. 2011. Uedan sairaalan opastemuotoilu. Teoksessa Hara, K. 2011. Designing Design. Third Edition. Baden: Lars Müller Publishers, SunM Color Co., Ltd, 165 ja 27.

HARA, K. 2011. Shigeru Banin muotoilutyö, vessapaperirulla. Julkaistu teoksessa HARA K. 2011. Designing Design. Third Edition. Baden: Lars Müller Publishers, SunM Color Co., Ltd., s. 27

KUVA 23. AVOIN, ANONYMI, INHIMILLINEN (KOLLAASI)

MUJI.COM 2020. Kuva kirjasta "Pleasant, somehow". Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: <https://www.muji.com/us/message/2020/>

CAPNSNAP 2024. Muji. UNSPLASH-kuvapalvelu. Vapaa käyttöoikeus. Viitattu 9.4.2024. Saatavissa: <https://unsplash.com>

MUJI.EU 2024. Stationary. Slim Notebook; Polycarbonate Ballpoint Pen/Black, Plastic Eraser. Viitattu 12.2.2024. Saatavissa: <https://www.muji.eu>

KUVA 24. ESTEETTISEN ARVOSTAMISEN TYÖPAJA / JULISTEET

ALA-HANNULA, M., FAHMER, M., KRAM, N., POHJOLAINEN, I., SIMONS, G. 2023. Everything We Buy is Future Trash. Juliste. Työpaja, LAB 27.3.2023. Julkaisulupa tekijöiltä opinnäytetyötä varten.

LAVRENZ, A, LIEDES, M. & YLI-JUNNILA, N. 2023. Labor Angel. Juliste. Työpaja, LAB 27.3.2023. Julkaisulupa opinnäytetyötä varten.

HAAPAKALLIO, R., ORBINSKI, R. & TOIVONEN, R. 2023. En Garde! Juliste, Työpaja, LAB 27.3.2023. Julkaisulupa opinnäytetyötä varten.

KAUHANEN, E., PALO, S. & POSTAREFF, M. 2023. Arsony. Työpaja, LAB 27.3.2023. Julkaisulupa opinnäytetyötä varten.

KUVA 25. TAVALLISET ESINEET

THE METROPOLITAN MUSEUM OF ART 2024. Architectural elements from a Retiring Room in the North Family Dwelling American, New Lebanon, New York. United Society of Believers in Christ's Second Appearing ("Shakers"). Kaikki käyttöoikeudet. Viitattu 10.4.2024. Saatavissa: [https://www.metmuseum.org/art/collection/search?q=United%20Society%20of%20Believers%20in%20Christ's%20Second%20Appearing%20\(Shakers\)&perPage=20&sortBy=Relevance&offset=0&pageSize=0](https://www.metmuseum.org/art/collection/search?q=United%20Society%20of%20Believers%20in%20Christ's%20Second%20Appearing%20(Shakers)&perPage=20&sortBy=Relevance&offset=0&pageSize=0)

KUVIOLÄHTEET

KUVIO 3. KESTÄVÄN MUOTOILUN MALLI

CESCHININ, F. & GAZIULUSOY, I. 2020. Transformatiivisen muotoilun malli. Muokattu. Teoksessa Ceschin, F. & Gaziulusoy, I 2020. Design for Sustainability. A Multilevel Framework from Products to Socio-Technical Systems. Routledge Focus. First Edition. London & New York: Routledge, 40. Mallissa on käytetty myös Falay von Fittnerin kuviota:

FALAY VON FITTNER, Z. 2023. Transition Design. Presentaatio ja osallistujille jaettu PDF. SITRA:n Työ 2.0 –seminaari Helsingissä 2.2.2023.

KUVIO 4. KESTÄVÄ HYVINVOINTI

JOUTSENVIRTA, M., HIRVILAMMI, T., ULVILA, M., WILÉN, K. 2016. Talous kasvun jälkeen. Tallinna: Gaudeamus, Helsinki University Press, 40. Kuvio 2-3. Joutsenvirran kuviossa myös STEFFEN ym. 2015 Kestävän ja turvallisen elintilan rajat. Kuvioon lisätty taustakuva Chilen Atacaman autiomaasta avaruuteen näkyvistä vaatejätevuorista; merkitty kuvaan punaisella:

SKY.FI 2023. 50 cm, Optical Ground Truth 7.1.2022. Viitattu 10.4.2024. Saatavissa: <https://www.skyfi.com/blog/skyfis-con-firms-massive-clothes-pile-in-chile>

KUVIO 5. ESTEETTINEN KOKEMUS

Tulkitsen kuviossa Normanin (2005) kokemisen tasoja yhdistettynä Saiton (2007/2010) esteettiseen kokemukseen. Teoksissa **NORMAN, D. A. 2005.** Emotional Design. Why we love (or hate) everyday things. New York: Basic Books, ja **SAITO, Y. 2007/2010.** Everyday Aesthetics. New York: Oxford University Press Ltd. Reprinted 2010 in United Kingdom: the MPG Books Group Ltd.

MOTEOO 2023 for **PIXABAY.** Iceberg above water white cold. Taustakuva kuviossa; kuvaa on muokattu. Vapaa käyttöoikeus. Viitattu 10.4.2024. Saatavissa: <https://pixabay.com/illustrations/iceberg-above-water-white-cold-3273216/>

KUVIO 6. VIHREÄN ESTETIIKAN TEKIJÄT

Tulkitsen kuviossa Saiton (2007/2010) vihreän estetiikan piirteitä. Teoksesta **SAITO, Y. 2007/2010.** Everyday Aesthetics. New York: Oxford University Press Ltd. Reprinted 2010 in United Kingdom: the MPG Books Group Ltd.

KUVIO 8. ASENNE GRAAFISEN MUOTOILIJAN VOIMANA

Mukaillen ja tulkiten kirjallisia lähteitä: Saito (2007/2010), Varto (2006), Varto (2013) ja Fletcher, St.Pierre & Tham (2019).

TAULUKKOLÄHTEET

TAULUKKO 1. FILOSOFISTEN MAAILMANKUVIEN VAIKUTUS

Sulauttaen kirjallisia lähteitä: Saito (2007/2010), Saito (2022), Varto (2006), Varto (2013) ja Fletcher, St.Pierre & Tham (2019). Vainutusta voi olla myös muista kestävän muotoilun lähteistä.

TAULUKKO 2. EHDOTUKSIA MUOTOILUN ESTEIDEN PURKAMISEKSI

Tulkintaa kirjallisten lähteiden pohjalta, Saito (2007/2010).

TAULUKKO 3. VIHREÄN ESTETIIKAN MAHDOLLISUUKSISTA

Tulkintaa kirjallisten lähteiden pohjalta, Saito (2007/2010).

LIITE 1. YKSINKERTAISUUDEN TEKNIIKAT JA VAIKUTUS KESTÄVYYTEEN (MØLLERUP 2015)

1	VÄHENNÄ	tuotteita, osia, materiaaleja (ym.) ja käyttää niitä viisaasti.	+++ Tärkeä, jopa ehdoton. Kaikki muotoilu ja toiminta kuluttaa ja tuottaa päästöjä.	HUOM.! Palveluiden ja elämysten muotoiluun siirtyminen ei yleensä vähennä tuotteita (Vezzoli & Manzini 2008).
2	ERIKOISTA	yhteen tarkoitukseen suunniteltu työkalu auttaa työskentelyssä (jakoavain).	+ / - - Työkalu on tärkeä ja siitä huolehditaan. Tavaroita tarvitaan silti usein monia. Tekniikka ei näytä hillitsevän kulutusta.	Usein myynnin ja markkinoinin tekniikka (kohderyhmä-tuotteet; tuoteperheet; eksklusiiviset ja/tai erikoistilanteisiin suunnitellut tuotteet).
3	KÄYTÄ MODUULEJA	pinoamiseen, taivuttamiseen, rullaamiseen (jne.); näytä rakenne tai osia siitä (polkupyörän ketjut).	++ Tukee käytettävyyttä ja pitkäikäisyyttä, sillä esineen ymmärtäminen, korjaaminen, kokoaminen ja osien vaihto sekä esineen säilyttäminen ja varastointi helpottuu	Muotoilijan on ymmärrettävä muitakin ominaisuuksia: materiaalia, painoa ja massaa (Møllerup 2015), ajan ja kulumisen vaikutuksia.
4	YHDISTELE TOIMINTOJA	helpottamaan omistamista ja säilyttämistä (linkkuveitsi, älypuhelin)	++ / - Tarvitaan yksi tuote, ei useita. Ei näytä hillitsevän uusia tuotteita tai tarpeita.	Esineiden ja niiden käytön kestävyys voi olla heikkoa. Voi lisätä muuta kulutusta (esimerkiksi helposti saatava yhteys sosiaaliseen mediaan).
5	TASOITA, PIILOTA	viemällä kompleksisuus pinnan alle (tietokoneet, autot).	+ / - - - Esine on selkeä, miellyttävä käyttää ja vaikuttaa laadukkaalta. Piilottaminen vaikeuttaa kuitenkin ymmärtämistä, huoltamista ja korjaamista.	Kovat ja kiiltävät pinnat ja kannet ovat alttiita epämiellyttävänä koetulle kulumiselle, naarmuille ja kolhuille, joten tuote halutaan korvata uudella. (Walker 2007)
6	SELKIYTÄ	helpottamaan ymmärrettävyyttä ja käyttämistä (käyttöliittymät).	+ + / - Tukee käytettävyyttä, pitkäikäisyyttä ja sopivuutta, ei kuitenkaan välttämättä pelkkänä muotona tai ulkonäkönä.	Minimalismi koetaan designissa usein laadukkaana ja sitä jäljitellään edullisissa tuotteissa. Universaalina tyylinä se voi syrjäyttää muita tyyliä ja vähentää esteettistä monimuotoisuutta (Saito 2007/2010).

LIITE 2. KOLME HUOMIOTA YKSINKERTAISEEN MUOTOILUUN (MØLLERUP 2015)

1	VARO YKSINKERTAISTAMASTA LIIKAA <ul style="list-style-type: none"> • Monimutkaisuutta ei aina kannata/voi poistaa. Joskus asia on hyvä esittää kokonaisuudessaan, käyttäen apuna järjestämistä (kontrastit, värit, ryhmittely). Elementtien toisto voi rauhoittaa ja selventää. • Yksinkertaistaminen vaatii muotoilijoilta usein asiakkaan ja tämän tarpeiden syvällisempää ymmärtämistä.	+ YKSINKERTAISUUS JA ASENNE (SAITO 2007/2010) <ul style="list-style-type: none"> • Muotoilun voi kokea huolehtivana ja herkkänä asenteena, joka esimerkiksi ilmentää esineiden ja asioiden laatuja kuten vaatimattomuutta; pyrkimystä tuoda niiden ominaislaatu esiin; tai ylipäätään muita huomioivana toimintana. Yksinkertaisuus ei ole siis vain tekniikoita tai pinnallista ulkonäköä.
2	MUISTA YKSEYDEN VOIMA <ul style="list-style-type: none"> • Yhdestä peittämättömästä rakenteesta ja materiaalista muotoiltu (unibody) esine tai asia luo "kokemusta ykseydestä". Ykseyttä voi maustaa harkituin yksityiskohdin, esimerkiksi tuomalla esiin tekniikkaa (funktionaalinen muotoilu).	
3	PELKISTÄ OLENNaiseen UNOHTAMATTA RUNOUTTA <ul style="list-style-type: none"> • Yksinkertaisuus ei liity vain ulkoista. Se ilmentää eettisyyttä myös hienostuneen, "saumattoman" ja teknisen laadun avulla (Møllerup 2015). • Yksinkertaistamisen haasteena on säilyttää pelkistetyssä mysteeri (Møllerup 2015). "Selkeys on käytettävyyttä, mysteeri antaa toivoa." (Kidd 2015; ks. kirjalliset lähteet). Mysteerin voi kokea Shakersien yksinkertaisessa, vuosisatoja lähes samana pysyneessä muotoilussa, jota on jaksettu työstää kärsivällisesti aina hieman paremmaksi (Shakersien muotoilusta luvussa 5.3).	

LIITE 3. YKSINKERTAISEN MUOTOILUN ILMEET JA KESTÄVYYS (WALKER 2007)

MUOTOILUN ILME	TAVOITE	SUHDE KESTÄVYYTEEN	VIHREÄN ESTETIIKAN PIIRTEET (SAITO)
NEUTRAALI, "BLANKO"	Sopii periaatteessa kaikille. Tukee tuotantoa, kuljetusta, jakelua ja tehokasta käsittelyä.	Vahvistaa tuotteen kestävyttä ja elinkaarta, sillä prosessointia ja värejä on vähemmän. Mahdollistaa periaatteessa sopivuuden monelle, mutta voi silti olla ristiriidassa kulttuurisen, sosiaalisen ja henkilökohtaisen kestävyuden kanssa.	Terveys (G), Sopivuus (C)
KIILTÄVÄPINTAINEN, UUSI	Virheetön, kiiltävä ja uutuudesta viestivä pinta houkuttelee ostamaan esineen uutena. Kiiltävän pinnan koetaan "kuuluvan" joihinkin tuotteisiin, kuten elektroniikkaan, ja se mielletään laatuena.	Pinnan kuluminen ja rikkoutuminen vaatii uudella korvaamista; korjaaminen on vaikeaa. Herkkä pinta ja esine vaatii myös enemmän pakkaamista. Elektroniikkaan liittyy monia tuotannon ja kulutuksen ongelmia, maankäytön ongelmia, päästöjä ja (ongelma-)jätettä.	Kestävyys ja pitkäikäisyys (B), Terveys (F), Asenne (G)
PIILOTTAVA	Esine näyttää ja tuntuu miellyttävältä, kun rakenteen, materiaalien ja toiminnallisuuksien monimutkaisuus piilotetaan. Minimalismi koetaan designissa usein laadukkuutena.	Piilottaminen vaikeuttaa tuotteen ja toiminnan ymmärtämistä, huoltamista ja korjaamista, ja vähentää siihen sitoutumista. Pinta voi piilottaa paitsi tekniikkaa, myös mahdollisuuksia luonnon toiminnan havaitsemiseen ja huomiomiseen (Saito 2007/2010).	Luonnon toiminnan huomiominen (E), Asenne (G)
VIILEÄ, ETÄINEN	Liitetään teknologiaan ja tehokkuuteen. Viileys ja etäisyys syntyy myös materiaalien, kuten kiven, muovien ja metallien, käytöstä.	Etäisyyden kokemus vaikeuttaa suhdetta esineeseen, jolloin se on helpompi korvata ja heittää pois.	Asenne (G), Kestävyys ja pitkäikäisyys (B)